

Utrecht University | MA Arts & Society

An Autonomous Life:

an ethnographic study on contesting neo-liberal urban life through artistic practices and alternative ways of living in Amsterdam

by Max Somojiono
Student number: 6199119
Wordcount: 18189

Thesis supervisor: dr. E.A. Hubbard

Second supervisor: prof. dr. E.A.P.B. van Erven

13th of June 2018

Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements for a Master's Degree in Arts & Culture
at the University of Utrecht's Faculty of Humanities 2018

Abstract:

Throughout history, the practice of squatting is known for contesting housing issues and challenging the existing systems of power. The 2008 economic crisis has created and strengthened a number of urban problems; among them are rising rents, housing shortages and gentrification. The Netherlands – with Amsterdam in particular – has a long history of squatting, with the 1960's until 1990's counting as its heydays. Since the squatting ban of 2010, eviction has become imminent for members of Ruigoord and ADM, the only two squatter communities remaining in Amsterdam. Their 'autonomous' way of living, which heavily relies on merging artistic practices with self-governance, can offer us alternative views on contemporary urban dilemmas, such as the current housing crisis, social displacement and gentrification. Combining traditional ethnographic research and methods of experimental visual ethnography, this interdisciplinary project is an invitation to rethink the capacity for alternative modes of living through squatter culture in Amsterdam. This research explores the relation between legalized squats in the city centre and the periphery-located communities, how the threat of eviction affects community members and the cultural and artistic influence of squatter culture on Amsterdam. This project will furthermore be accompanied by a short documentary film on the ADM, in which the terrain will be depicted through the fantastic, everydayness and absurd.

Preface:

This research was the result and served as the conclusion of my Master's in Arts & Society at the University of Utrecht. The programme enabled me to combine a number of issues I am deeply passionate about: my home city Amsterdam, the arts and political activism. This programme also introduced me for the very first time in my life to ethnography, something I was completely unfamiliar with before.

First of all I would like to thank Nicholas Polson, who joined me as my partner in crime on this fantastic journey. Moreover, without Nick's efforts, visual eye and his experience as a filmmaker, there would be no documentary. Or at least not how it is finalized in its current form. My long-time friend, Casper van der Lans, is someone else who I want mention and to thank for his part in composing the soundtrack with me. Then I would like to thank the LKCA, with Amalia Deekman and Claudia Marinelli in particular for allowing me to do my research. They have given me an amount of freedom I could not hope for.

Finally, I want to thank and praise all the people from the ADM for letting us into their homes and lives, share their stories with us and giving us their welcoming warmth. Honourable mentions must go to Suwanne for guiding us throughout the whole process, and to Berk and Leo for providing our documentary with some concrete faces. Roland should be thanked too, for introducing me to Ruigoord and for his detailed stories. I also want to thank Colin, Robert and Girish for letting me interview them.

The following works served as an inspiration for writing the ethnography and making the documentary film: the books *I Swear I Saw This* and *My Cocaine Museum* by Michael Taussig, *The Day Shelly Died* by Renato Rosaldo and the documentary film *A Spell to Ward of the Darkness* by Ben Rivers and Ben Russell.

Now I am writing this, I feel in the end it was not just writing my thesis. It became a whole lot more: a project that involved friends; some old and some newly made. It also showed me that the world can become a better place through experimentation and what Lefebvre would call 'utopian thinking'. That is the kind of world that should be preserved for our future generations, not one that is reduced to the mundane.

Contents:

Abstract	Page 2
<i>Preface</i>	Page 3
Contents	Page 4
Abbreviations	Page 6
Timeline	Page 7
Introduction	Page 8
Chapter 1: Urban Life and Artistic Practice	Page 13
Introduction	Page 13
Critical Urban Theory	Page 14
The Crisis of Art in Capitalism	Page 18
Chapter 2: Historical and Ethnographic Setting	Page 21
Introduction	Page 21
Squatting, Artistic Practices and ‘thinking utopian’	Page 22
A Short History of Autonomous Culture in Amsterdam	Page 24
Field Sites:	Page 28
Outer City Communities: The ADM Terrain & Ruigoord	Page 28
Legalized Cultural Venues: OCCII	Page 30
Building a Rebel City: Joe’s Garage & Het Fort van Sjakoo	Page 30
Chapter 3: Ethnography of an Autonomous Life	Page 33
<i>A Fear of Abandonment</i>	Page 33
<i>Life, Imitating Art</i>	Page 43
<i>Utopian Thinking, or Living Dangerously</i>	Page 54
Conclusion: Reclaiming Our Right to the City	Page 61
Bibliography	Page 64
Appendices	Page 67
Maps:	Page 67
Interviews:	Page 70

<i>Topics/Questions</i>	<i>Page 70</i>
Suwanne Huijboom	Page 72
Leo Chrysokhou	Page 82
Girish van Hal	Page 91
Colin van Drie	Page 96
Roland Ippel	Page 103
Robert Mosk	Page 112

Abbreviations:

ADM	Amsterdamse Droogdok Maatschappij
CDA	Christendemocratisch Appél
D66	Democraten '66
HAT	Huisvesting Alleenstaanden en Tweepersoonshuishoudens
NDSM	Nederlandse Dok en Scheepsbouw Maatschappij
OCCII	Onafhankelijk Cultureel Centrum In It
OT301	Overtoom 301
PvdA	Partij van de Arbeid
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
SP	Socialistische Partij
VoKu	Volksküche/VolxsKüche

Timeline:

July 24, 1973	The village Ruigoord is squatted
1977	Het Fort van Sjakoo is squatted
1984	Former tram depot at the Amstelveenseweg is squatted.
1989	Squatted tram depot is legalized under HAT-agreement.
1992	The tram depot is renamed Binnenpret/OCCII
July 16, 1997	Environmental activists set up their camp around Ruigoord
October 8, 1997	Activist camp at Ruigoord is evicted
October 12, 1997	ADM terrain is squatted
May 25, 1998	Bertus Lüske's failed attempt to evict the ADM
2005	Joe's Garage is squatted
March 26, 2017	Ruigoord and the harbour company sign a contract, which secures the village's status as a cultural free haven until 2027
June 2017	Court of Amsterdam approves the future plans for the ADM estate as proposed by property owner Chidda Vastgoed Bv. Eviction is planned for February 15 th 2018
February 7, 2018	Court of Amsterdam grants Interim Measure: planned eviction is postponed
February 15, 2018	Planned eviction of ADM (cancelled)
March 21, 2018	Municipal elections
April 13, 2018	Court case verdict: several inhabitants have to leave Ruigoord
June 26, 2018	Appeal case ADM

Introduction:

In 2050, 66 per cent of the world's population is expected to be living in urban areas¹. This implies that more and more people need a place to live; not just housing, but a place to *live*, to get hold of something that goes beyond the bare minimum of having a roof over one's head. As the 2008 financial crisis plunged the world into new depths, cities are struggling to fight the problems that have evolved from or have been strengthened by this crisis. Among them are rising rents, housing shortages and gentrification.

The late Jane Jacobs simply, yet brilliantly, claimed that cities are not shaped by their buildings, but by their people. Cities, therefore, belong to the people who live in them. Essentially, diversifying them would only make them stronger and more liveable². Processes of gentrification have effectively excluded and displaced large groups of people. We should therefore no longer ask ourselves to whom our cities belong. Rather, we should ask ourselves to whom our cities *should* belong.

Squatting has been seen both as a practical solution to housing problems, as well as culturally valuable for a city and its inhabitants, albeit often paving the way for gentrification by making impoverished and abandoned neighborhoods economically and socially interesting again³. The city of Amsterdam has a long history of squatting, which was practically legal and widely practiced throughout the city until squatting was nationally banned in 2010. In the Netherlands, the traditional intersection of squatting and artistic practice originates in the avant-gardist *Provo* movement from the 1960s, which implemented performative aspects in their activism and eventually produced several renowned artists and theatre groups⁴⁵. Even after the decline of the *Provo* movement, squatting and the use of artistic practices in squatting remained an important aspect of Amsterdam's identity, providing the Amsterdam squatter scene with its heterogeneous character⁶.

Since the national squatting ban, only two large squatter communities are left: the ADM terrain in the Western docklands and Ruigoord, a squatted village on the city's outskirts. For the ADM terrain – which has been squatted since 1997 by a community of artists – eviction is

¹ United Nations, *World Urbanisation Prospects: The 2014 Revision* (United Nations, 2014)

² Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (New York: Vintage Books, 1989 [1961])

³ Alan W. Moore, *Occupation Culture: Art & Squatting in the City from Below* (New York: Minor Compositions, 2015)

⁴ *Provo* is derived from “to provoke”

⁵ Bart van der Steen, Ask Katzeff en Leendert van Hoogenhuijze 2014, *The City Is Ours: Squatting and Autonomous Movements in Europe from the 1970s to the Present* (Oakland: PM Press, 2014), Alexander Vasudevan, *The Autonomous City: A History of Urban Squatting* (London: Verso Books, 2017)

⁶ Eric van Duivenvoorden, *Een Voet Tussen De Deur. Geschiedenis van de kraakbeweging [1964-1999]* (Amsterdam: De Arbeiderspers, 2000)

now imminent, with a court verdict on a possible eviction due summer 2018. Both locations consist of close-knit communities of artists who use the squatted properties for both residential and artistic purposes.

This research will explain how merging alternative forms of living with artistic practices can help citizens ‘poeticize’ the city, thus retaking their ‘right to the city’ and resist the forces of urban displacement. The poetization of the urban environment is necessary to re-experience the city as a sensory landscape, whose true beauty and appearance, due to the obstruction by symbols of commercialism, sameness and other forms of sensory obstruction, we no longer can clearly see⁷. Michel de Certeau claims that the city is an object we can consume by putting our own stamp on it through the practice of everyday life⁸. Erasing alternative ways of living, like that on the ADM terrain, will only give way to the neo-liberal urge of sameness and ‘edgelessness’, and would deprive certain people from poeticizing their own living environment. Considering its presence throughout Amsterdam’s history, it would also rob this city partially of its identity.

My main focus for this research will be the relation between the squatters’ use of artistic practices and their autonomous way of living. I believe there is much we can learn from this ‘autonomy’, which relies heavily on merging artistic practices with self-governance. I believe the squatter communities on the outskirts of the city operate very differently from the legalized squats in the city center.

The ADM, for instance, is arguably more focused on their own community than the other squatter communities that will be researched. ADM only occasionally hosts small public events on Sundays and larger festivals maybe twice a year. Outside public events, the terrain is less accessible for non-residents. Ruigoord, a squatted village in the Western harbor area, could sustain itself by frequently hosting larger dance events, by co-operating with other non-community parties that use the terrain to host their own festivals and by letting spaces as artist studios and residencies. This enabled them, in spite of their illegal status and in contrast to the ADM, to co-operate with the municipality and the harbor company. The squats in the city often obtained legality because their local influence earned recognition from the municipality. Also, their location within the city and being to a lesser degree dependent on strong community structures, makes them more accessible than the outer city, periphery located squats.

⁷ Charles Landry, “Chapter One: Overture” & “Chapter Two: The Sensory Landscape of Cities” in *The Art of City Making* (London: Routledge, 2006), 1-68. Michel de Certeau, *The Practice of Everyday of Life Volume 2: Living and Cooking* (Minnesota: University of Minnesota Press, 1998)

⁸ *Ibid.*, 12-13

Throughout my research, I will answer the following questions:

- How do the squatter communities on the outskirts of the city compare to the legalized squats in the city center?
- What is the (cultural) influence of the illegal communities and squats on the city?
- How does the prospect of losing their home affect the members of the outer city communities?

Through ethnographic research, I will uncover the stories of the people who live in these communities, giving them a voice that would otherwise disappear into the void of municipal policy and gentrification, and highlighting the precariousness and sense of inevitability within these communities that they might cease to exist in the city of Amsterdam.

Ethnography as a research method and practice is unfortunately often misunderstood and sometimes perceived as merely a way to scientifically gather data⁹. In general, ethnography makes up a wide range of qualitative research practices that include participant observing, interviewing and other collaborative research techniques¹⁰. In the past decades, however, ethnography has undergone a post-modernist shift, after which the sensory experience of the ‘observer’ became more important¹¹. A key component of this shift is the “reflexive turn”, where the observer goes beyond simply observing and tries to engage our senses through ‘affective intensities’. According to Margaret Mead, ethnography has long confined itself to the written text, or what she calls “the science of words”¹². The hesitation to incorporate sensory elements in ethnography and the ethnographic turn in contemporary art – after which artists borrowed elements from ethnography only for functional or aesthetic purposes – has caused this confinement. Times have changed, but a certain division between ethnography as science and as an art form still remains. It is therefore our task to enter a dialogue between these two visions, get rid of the *iconophobia* among ethnographers and recognize that art is, but not limited to – with a relation of experience to understanding – a form of gathering knowledge¹³.

Throughout this thesis, I will use a mixed methods approach which fuses Peter Marcuse’s critical urban theory with other theories on gentrification and artistic practices, historical analyses of squatter movements and visual ethnography in the forms of photography,

⁹ Arnd Schneider & Christopher Wright 2006, "The Challenge of Practice ." In *Contemporary Art and Anthropology* (New York: Berg, 2006), 1-27.

¹⁰ Pink 2009

¹¹ Steven Tyler, "Postmodern Ethnography: From Document of the Occult to Occult." In *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*, ed. James Clifford & George E. Marcus (Berkeley: University of California Press, 1986), Schneider & Wright, “The Challenge of Practice”

¹² Margaret Mead, "Visual Anthropology in a Discipline of Words." In *Principles of Visual Anthropology* (Berlin: Mouton de Gruyter, 2006)

¹³ Schneider & Wright, “The Challenge of Practice”

drawings and forms of creative writing like poetry, to capture the different layers of this field and to emphasize that in order to understand and research the urban environment one must experience it¹⁴.

The interviews I gathered, consist with a few exceptions, largely of interview topics, rather than fixed questions. This enables me to focus more on personal stories and experiences, since most of the people I interviewed have been living or have been intensively involved in these communities and spaces. My research emphasizes daily life in these alternative ways of living, thus looking at the world through their eyes, through their stories is essential. By selecting both residents, visitors and artists, I aimed to diversify the group of interviewees.

The third chapter, which is titled 'Ethnography of an Autonomous Life' contains, as the title would suggest, the actual written ethnography. I have divided this chapter into three 'themes' that discuss issues from the first two chapters, based on the data I have collected. The themes are as followed: in 'A Fear of Abandonment', I will address how the threat of eviction, the sometimes hostile relationship with authorities and living precarious lives affects individuals in these communities. In 'Life, Imitating Art', I will discuss the role of artistic practices in squatter culture, community life, their individual lives in general and the influence on the city of Amsterdam. Finally, in 'Utopian Thinking, or Living Dangerously', I will address the uniqueness of the communities' structures and address how they, both members of the communities and other interviewees, see the future of squatting culture.

This project will furthermore be complemented by an experimental 30-minute short documentary film on the ADM terrain, which highlights the contrast between the otherworldly experience of people from the city who visit the terrain and the everyday life experiences of its inhabitants. Picking the ADM as the sole subject for the documentary comes forth from the salience of their situation, which is dominated by the serious threat of eviction.

For the documentary film, I will collaborate with Australian filmmaker and fellow Masters of Arts & Society graduate Nicholas Polson. Using film in ethnography is fascinating, because like Jean Rouch argues: "instead of elaborating and editing his (the ethnographer, ed.) notes after returning from the field, he must, under penalty of failure, make his synthesis at the exact moment of observation"¹⁵. The use of film directs ethnography towards the *momentum* of field research, thus providing us with genuine, authentic sensory experiences. The terms genuine and authentic seem contradictory, considering the possible biases the editing process,

¹⁴ Marcuse, "From Critical Urban Theory to the Right to the City" In *City* (Routledge, 2009) 185 - 196.

¹⁵ Rouch "The Camera and Man." In *Ciné-Ethnography*, trans. by Steven Feld (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2006) 29-46.

for instance, can bring along. Like I mentioned before, the use of film also enables us to dig for a deeper understanding of the issue, to expose different layers and to evoke different experiences. This *can* be done by experimental editing, juxtaposing narratives and the use of sounds; techniques extensively practiced by surrealist ethnographers like Louis Būnel in *Las Hurdes* or Tracy Moffatt in *Night Cries: a Rural Tragedy*¹⁶.

In our case, this is done through the production process and soundtrack: instead of following a more traditional approach to filmmaking, where one would start with drafting a theme or clear storyline before filming, we decided to shoot as many hours of footage as possible. Working without a script enables us to film in a natural way, what we think, is interesting for the final cut, therefore capturing the momentum of our field research. Finally, we end up with an ‘archive’ of footage from which we can pick scenes that will compose the final cut. The film contains no interviews and no scripted events, in order to immerse the viewer in experiencing daily life on the ADM terrain. Furthermore, a soundtrack was composed by my longtime friend, composer and sound-engineer Casper van der Lans and myself. We decided to create several soundscape-like themes that were improvised during two sessions, while watching a raw version of the film. By doing this, the soundtrack would become a natural and affective response to the visual, thus creating more resonance.

With this research I aim to contribute in a unique and creative way to a debate that goes a long way back in time, but nevertheless seems more significant than ever. I am not only referring to discourses on whether squatting in general should have its place in urban societies, or like Jane Jacobs, to whom our cities belong or should belong to, but also to the seemingly latent question: “what should our future cities look like?”.

¹⁶ Catherine "Chapter 2." *In Experimental Ethnography: The Work of Film in the Age of Video*, ed. Catherine Russell (Durham: Duke University Press, 1999)

Chapter 1 – Urban Life and Artistic Practice

Introduction:

“Niggas in the hood living in a fishbowl
Gentrify here, now it's not a shit hole”

- “*We the People*” by A Tribe Called Quest

The following chapter will be divided into two sections: the first section will address theories on gentrification, its relation to social displacement and how this, considering the current housing crisis, deprives citizens from their ‘right to the city’. The latter was first introduced by Henri Lefebvre in his 1968 book *Le Droit à la ville*, which became one of the most influential concepts in urban theory¹⁷. In this segment I will also introduce Peter Marcuse’s *critical urban theory*, which one could see as a contemporary version of Lefebvre’s ‘Right to the City’ and serves as the common thread throughout my theoretical framework. The second section will describe the paradoxical relation between artists, contemporary urban issues as discussed in the previous section, and neoliberal capitalist society. My claim is that artists, among others, can be considered to be part of a new emerging socio-economic class called ‘the Precariat’¹⁸. According to Guy Standing, a new socio-economic class has emerged, consisting of people who live in constant fear of eviction, being deprived of basic needs and livelihood¹⁹. This class does not just consist of the working poor or unemployed in general. Instead, this class is being defined as being diverse and fragmented, knowing their labour – albeit being at times only

¹⁷ Henri Lefebvre, *Le Droit à la Ville* (1968)

¹⁸ Guy Standing, *The Precariat. The New Dangerous Class* (New York: Bloomsbury Academic, 2011)

¹⁹ *Ibid.*, 8.

partially involved in labour activities – is instrumental to live, taking what comes and therefore living precarious lives²⁰. Traces of this class can already be found in Minton's claims on *generation rent*, middle-class poverty and the effects of gentrification as described by Marcuse. They all share the notion that current urban dilemmas will have severe effects on the construction of urban society and modern society in general. The whole framework allows us to move towards explaining how the combination of alternative ways of living and artistic practices, can offer us new perspectives and possibilities in reshaping urban life in times of crisis.

Critical Urban Theory:

The 2007-2010 housing crash introduced the world to a new and much deeper economic crisis anyone up until then had seen. It was, however, not the first time a capitalist economic crisis was caused by similar mechanisms. David Harvey argues in *Rebel Cities* that the urban roots of this crisis can be compared to that of several different land crises throughout the 1800's. The comparison lies here: just like land, housing is a 'fictitious' form of capital that derives from expectations of future rents or other kinds of profits²¹.

Before we continue here, let us commence in a crash course in Marxian labour theory. According to Marx, labour is socially important to people²². To illustrate this, he makes a comparison between the isolated Robinson Crusoe whose labour – e.g. cutting wood, killing animals for food – is solely for his own survival, and the production in a society where social value is added because of the expected wants and needs of both the producer and others. More importantly: by producing in a societal context, we are allowed to produce in a more autonomous, free and creative way, since survival is not our main concern. Marx claimed that labour ought to be a way of expressing oneself, thus making a product to some extent the embodiment of its producer²³.

Capitalist production, however, does not care about social value or individual expression. Instead, production serves as an end in itself and therefore has to be improved endlessly²⁴. A simple example I find both clear and compelling is that of producing a bike. Imagine we want to produce and sell bikes. One could hire a single labourer to produce a whole

²⁰ Ibid., 15.

²¹ David Harvey, *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution* (London: Verso Books, 2013), 28-29.

²² Karl Marx, "The Fetishism of Commodities." In *Capital* (2010 [1887])

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

bike, which would probably take him a whole day, if not longer. Or, one can divide the production of that same bike into four separate lines of production: the production of the frame, saddle, chains and wheels. Now, one could hire four different labourers who, together and separately, produce more bikes in one day than the single labourer who has to produce a single bike all by himself.

This is where Marx's social value of labour comes into play. Each product that an individual labourer produces, is merely a smaller part of a bigger whole, enabling the owners of the means of production to pay separate labourers much less than they would pay a single labourer that solely produces a whole bike, while increasing the production rate at the same time. The one labourer who produced the bike on his own, can however at the end of the day rightfully claim that the bike he produced during that day is *his* bike. He can be truly praised for his craftsmanship for solely creating such a marvellous object. The one labourer that has created only a saddle, has created an object that has lesser or even no value – regardless of how beautiful or perfect the saddle is – until it is added to the bike, which makes him also dependent on other labourers in the line of production.

To return to the 'fictitious' value of both land and housing, we must address a couple of things. One could obviously argue that houses have added value because they are essentially objects crafted by human beings and are therefore much easier to control in value, while land – albeit not solely – pre-exists human labour. Based on this, one could argue that the urban roots of the current economic crisis are different from what caused the land crises in the past. Moreover, one could even argue that this is the reason why the housing crisis is such a rare event in the history of capitalism.

I believe this is not the essence of the problem. The problem lies with what Georg Lukács would refer to as *reification*: the process of extreme commodification, where products become so detached from their producers – through ongoing separations in the chain of production – that his labour is essentially not 'his' anymore²⁵. Lukács' theories on reification found immense re-appreciation after the Second World War. Thinkers like Guy Debord and Jean Baudrillard showed us that reification becomes a monstrosity through the use of symbols, rendering human labour even unnecessary for adding value to commodities²⁶. In the case of Baudrillard, this manifests itself through *simulacra*: symbols that have no value aside from their

²⁵ Georg Lukács, "The Phenomenon of Reification." In *History and Class Consciousness* (1922)

²⁶ Jean Baudrillard, *Simulacra and Simulation*, trans. Sheila Faria Glaser (Michigan: University of Michigan Press, 1994 [1981]), Guy Debord *The Society of the Spectacle*, trans. By Donald Nicholson-Smith (Brooklyn, New York: Zone Books, 1995 [1967])

own cult status, just like the cross adorned with Jesus Christ, to which an individual still prays. According to Baudrillard, there is no reason to search for a real meaning behind the cross anymore; we live in a world where religion has lost its meaning. It is rather the idea of finding comfort and solace in the ritual that makes one pray²⁷. In Debord's *Society of the Spectacle*, we live our lives according to commodified identities that push us into consumerism. It is not the products themselves that have consumer value, it is the idea of becoming *someone* or constructing an identity that makes us consume²⁸.

My point here is, that both housing and land have the same 'empty value', because their value is based on a certain idea or expectation, something that cannot be observed in the material world. So, to a certain degree, both the land crises and urban crisis can be compared to each other. However, I believe the mythical status of housing is much more severe than that of land. This can be explained from the idea that this status has pushed neighbourhoods into gentrification (a concept I will address more comprehensively later on) based on presumed lifestyle choices of the people who want to live in them. Again, this form of speculation is comparable to that of Baudrillard's *simulacra* and Debord's *Spectacle*: whole neighbourhoods become mystified by both people who want to live in them – who see living there as part of constructing a certain identity – and the people who are responsible for selling or letting them, based on their potential surplus value.

In her book *Big Capital: Who is London For?*, Anna Minton claims that the complexity of the recent housing crisis reconfigures cities: a property-based economy where the income from rent exceeds economic growth and wages, combined with the influence of global capital and government policies that restrict social housing in favour of market-based renting, undermines the old upper, middle and working-class hierarchy²⁹. In Minton's case, we are not talking about the destruction of class-hierarchy like Marx would. The destruction of this traditional hierarchy is caused by what she and others coin the 'commodification of housing', a process that shows similarities with the same fictitious value Harvey mentioned and several aspects of *reification* I described before. According to Minton, one of the major implications of undermining the traditional class hierarchy is 'middle class poverty', where even a middle class income is not sufficient enough anymore due to the high and still rising rents. In the end this

²⁷ Jean Baudrillard, *Simulacra and Simulation*, 5.

²⁸ Guy Debord, *The Society of the Spectacle*

²⁹ Anna Minton, *Big Capital: Who is London for?* (London: Penguin Books, 2017)

would also create *generation rent*: a whole generation of young people who probably will never experience house ownership in their lifetime³⁰.

Peter Marcuse wrote in *In Defense of Housing* about how the commodification of housing and living contributes to a bigger divide in the world³¹. This divide is not only found within cities, but more importantly between cities. Marcuse talks about ‘winner’ and ‘loser’ cities; cities that are successful and “have it all” and ones that are the complete opposite. Essentially, this paves the way for a new kind of inequality that cuts right through the old class hierarchy. More importantly, because of international capital flows and globalized cultures, this problem exceeds the local and the national: it is becoming a global problem³².

The driving force behind this divide is what one would call ‘gentrification’, a process that has a vague conceptualization, surrounded by a discourse that has undergone a massive shift from being praised by both policy-makers and academics in its early days, to currently being highly criticized³³. On gentrification, Peter Marcuse says:

“Gentrification attracts higher-income households from other areas in the city, reducing demand elsewhere, and increasing tendencies to abandonment. In addition, gentrification displaces lower-income people, increasing pressures on housing and rents. Both abandonment and gentrification are linked directly to changes in the city's economy, which have produced a dramatic increase in the economic polarization of the population”³⁴

Marcuse furthermore argues that we need to formulate a *critical urban theory* which “flows from the experience of practice in developing the potentials of existing urban society and a critical theory that is intended to illuminate and inform the future course of such practice”³⁵. This theory enables us to expose the roots of deprivation in urban societies. The gentrification and social displacement that flows from this deprivation has mainly affected, what Marcuse calls the oppressed and disconnected in society, by essentially robbing them from their right to the city³⁶.

This concept of ‘a right to the city’ was first introduced by Henri Lefebvre in his 1968 book *Le Droit à la ville*, in which he claims the human has to become an *oeuvre* again in urban

³⁰ Ibid.

³¹ Peter Marcuse and David J. Madden, *In Defense of Housing* (London: Verso Books, 2016)

³² Ibid.

³³ Peter Marcuse, "Gentrification, Abandonment, and Displacement: Connections, Causes, and Policy Responses in New York City." *Journal of Urban and Contemporary Law* (Washington University Press, 1985), 195-239.

³⁴ Ibid., 196

³⁵ Peter Marcuse, "From Critical Urban Theory to the Right to the City", In *City* (Routledge, 2009), 185-196.

³⁶ Ibid., 190-191.

society, instead of a product. Lefebvre believes human beings have social needs that should be adhered to, through policy and spatial design. In that sense, the city becomes a human right, instead of just a collection of concrete, bricks and its inhabitants. Lefebvre exclaims we should be allowed to experiment, to embrace the utopian, because some things can only be discovered through experimentation and the fantastic³⁷.

By depriving them from their ‘right to the city’, socially vulnerable groups struggle to survive and more importantly, can no longer creatively and autonomously design their own lives³⁸. This claim is based on the assumption that free and autonomous creation of our individual lives is essential to human nature. This notion of human essence is, I believe, described beautifully by Hannah Arendt’s *homo faber*: the act of creation is already embedded in our birth, for birth is both a material – the literal creation of a new human life – and therefore the symbolical manifestation of our human nature³⁹. If we assert both Arendt’s and Lefebvre’s claims on human nature and argue that a city is shaped by its inhabitants and therefore belongs to them, a city can therefore no longer essentially be a city if its inhabitants are not able to freely create themselves⁴⁰. According to Marcuse, we must find a common ground which can help us to propose solutions in order to eventually politicize the urban dilemmas I described earlier in order to reclaim the city⁴¹.

The Crisis of Art in Capitalism:

One of these common grounds and probably the clearest example of individual self-expression is art, which can be useful for activist reasons, for strengthening inclusiveness and can serve as a means to bring about social solidarity. Artistic practices, artists and the art world, however, have a problematic and paradoxical relation with modern capitalist society. In spite of the advantages of art in critically assessing modern dilemmas, artistic production has been glorified by neoliberal capitalism⁴². Artists have been seen on the one hand as – both positively and negatively – privileged contributors to society, but also infamously for representing gentrification. One must not forget, that because of their socio-economical position, many artists themselves have become victims of gentrification.

³⁷ Henri Lefebvre, *Le Droit à la ville*

³⁸ Peter Marcuse, “From Critical Urban Theory to the Right to the City”, 185-196

³⁹ Hannah Arendt, *The Human Condition* (Chicago & London: University of Chicago Press, 1958)

⁴⁰ Jane Jacobs, *The Life and Death of Great American Cities*

⁴¹ Peter Marcuse, “From Critical Urban Theory to the Right to the City”, 185-196.

⁴² Gregory Sholette, *DELIRIUM AND RESISTANCE: activist art and the crisis of capitalism* (Pluto Press, 2017)

In this research, two intersecting precariat groups within this class will be addressed: squatters and artists. For squatters, it almost seems like they are naturally part of this class, for their existence to some degree depends on their illegal status. The constant threat of eviction, having to take matters into your own hands and being dependant on the willingness of others, are already characteristics that Standing would describe as ‘precarious’.

Artists, on the other hand, have a much more complex relation to this precarious status, which is perfectly described by Tino Buchholz:

“Creativity is fancy, glamorous and desirable. Who can be against creativity? At the same time it is used selectively for normative purposes and consists of precarious and hard work. When it comes down to social and economic development the concept becomes ambivalent, involving the contrast between commercial and non-commercial innovations, creative destruction, self-exploitation, which can be summed up with the “paradoxes of capitalism””⁴³

The past few decades, a new, creative class has emerged, one which has become financially and socially desirable for policy makers, investors and city planners. The creative class became the subject of a movement called the “creative city”, which predominantly asserts the idea that urban policy must attract creatives and creative professionals. The emergence and presence of creative workers would spark renewal and economic development in neighbourhoods. Jamie Peck claims in *Struggling With the Creative Class* that these policies have appropriated local cultures and creative practices, creating an elitist application of authenticity, therefore essentially neo-liberalizing the whole concept of creativity⁴⁴. Or, as Gregory Sholette notes:

“the shift in urban mythology from a feral, post-industrial city, to the present-day creative city where nature and the remnants of an industrial past are symbolically reconciled, as attractions for tourists, investors and an expanding urban gentry”⁴⁵.

Sadly, the creative city also found resonance within Charles Landry’s work, whose writings *did* aim to present creativity as an alternative to a rational, or what he calls, ‘instrumental thinking’, which might genuinely innovate cities and make them more liveable⁴⁶.

The reality, however, is that neighbourhoods are refitted to the wishes of artists who often play undeliberate crucial roles as pioneers in processes of redevelopment and

⁴³ Tino Buchholz, “Creativity in the Capitalist City”, *Occupation Culture: Art & Squatting in the City from Below*. (New York: Minor Compositions, 2015.)

⁴⁴ Jamie Peck, “Struggling With the Creative Class” *International Journal of Urban and Regional Research* (2005)

⁴⁵ Gregory Sholette, *DELIRIUM AND RESISTANCE: activist art and the crisis of capitalism* (Pluto Press, 2017)

⁴⁶ Charles Landry, *The Art of City Making*. (London: Routledge, 2006).

gentrification⁴⁷. Artists are attracted to new residencies in impoverished, often (partially) abandoned neighbourhoods, because of the cheap rents and relatively large amount of space, only to be pushed out themselves due to rising rents when the neighbourhood's popularizes. For city planners, this is a 'cheap' and easy way to transform and redevelop neighbourhoods, since it only requires them to provide cheap and spacious housing, while the creative class does the rest of the work themselves.

⁴⁷ Tino Bucholz,

Chapter 2 – Historical and Ethnographic Setting

Introduction:

“Pep, goed fout, auto garage
Nieuwbouw, ouwe mannen, promilage
Crack, ik wil nooit meer weg uit Noord
Niets dat zo mooi is was ooit zo lelijk”⁴⁸

- “Noord” by TDTMCM

Like the first, this chapter too will be divided into two sections. The first section will provide a general introduction and theorization of squatting culture, and the relation between squatting culture, artistic practices and their value to the city. Ideologically, squatting culture has its roots in the French avant-garde scene, situationism and in the Italian school of autonomism. In the second part of this chapter, I will provide these theories with a historical overview of the practice of squatting in general, with an emphasis on squatting culture in the Netherlands and Amsterdam. This is also when I will introduce the field sites of my research. These can be divided into three categories: first, the outer city squatter communities ADM and Ruigoord. Second, the inner city legalized squats that function as cultural venues. OCCII will serve as our field site for this category, because of its influence in the local music and arts scene. Finally, Joe’s Garage and the anarchist bookshop Het Fort van Sjakoo make up the third category, which

⁴⁸ Translation:

*Amphetamines, really wrong, car garage
New construction, old men, alcohol level
Crack, I never want to leave North
Nothing that is this beautiful was once so ugly*

consists of places that help to build and maintain the local squatter scene through publishing ‘zines’ and other types of media that help to spread information on the squatters’ cause, and organize so called ‘*kraakspreekuren*’ (squatting consultation hours).

Squatting, Artistic Practices and ‘thinking utopian’:

Before we can address the technicalities and historic background of squatting, I want to briefly explain some of its core ideological concepts. Squatting culture has its roots in the many Marxist and anarchist schools of thought that have emerged from Europe, with the autonomist movement as its main and most clear provider of ideas. The movement itself originated in the 1970’s and 1980’s and drew inspiration from avant-garde collectives like the situationists from France, especially sharing their appreciation for a ‘theory of practice’. Autonomism as a school of thought was eventually shaped by intellectuals like Micheal Hardt and Antoni Negri through works like *Empire*, in which they argue that capitalism has produced a new form of oppressing the *multitude* through globalization⁴⁹. Through self-organization and self-management, they argue, we might be able to break with capitalisms globalist empire.

The various movements that emerged from or have been influenced by this school of thought, range from workers-liberation movements in Latin America, different schools of radical feminism, squatter movements and almost every anti-globalist movement in general⁵⁰. Sociologist Patrick Cuninghame classifies the autonomist movement as a global social movement (GSM). According to Cuninghame, autonomism entails:

“it is class self-determination and self-management within capitalism, thus taking the form of a counterpower and “exodus”, rather than entrenched, static, resistance to capitalism. In fact, the word “autonomy” is derived from ancient Greek *autonomos*, meaning “someone who lives according to their own law.””⁵¹

Cuninghame argues we should view autonomism rather situated within interdependence, rather than complete independence from society and social relations. The future for present day autonomism seems bleak: repression of the movement in certain parts of Latin America and the present phase of the return to private life through demobilization, has forced it to retreat to the fringes of politics⁵².

⁴⁹ Micheal Hardt and Antonio Negri, *Empire* (Cambridge & London: Harvard University Press, 2000)

⁵⁰ Patrick Cuninghame, "Autonomism as a Global Movement." *Working USA. The Journal of Labour and Society*, (December 2010), 451-464.

⁵¹ *Ibid.*, 454.

⁵² *Ibid.*, 463.

Considering these theoretical outlines, it is easy to understand why the squatter movement has been influenced by this school of thought. Squatting is radically opposed to the current society we live in, since squatting enables for *cognitive liberation*; which refers to a process where shared understandings of a problem make groups of people take collective actions⁵³. However, the act of squatting can take different shapes, which does not make every form of squatting necessarily part of a movement. According to Hans Pruijt, we can define five overlapping forms of squatting⁵⁴:

1. *Deprivation-based squatting*: the oldest form of squatting. Mostly done by poor working-class people, for whom squatting is the only way to find shelter;
2. *Squatting as an alternative housing strategy*: a newer form of squatting, often done by (lower) middle-class or students and artists for whom squatting is not as crucial as deprivation-based squatters;
3. *Entrepreneurial squatting*: this form of squatting turns buildings into cultural centres, breeding places, *vrijplaatsen* and other kinds of socially functional venues that enable people to directly reshape their city⁵⁵;
4. *Conservational squatting*: a tactic used to prevent transformation in order to preserve a cityscape or landscape;
5. *Political squatting*: this distinction does not imply other forms of squatting are apolitical, rather, the people who engage in this type of squatting are solely driven by anti-systemic political motives. In other words: all squatting is essentially political, but not every form of squatting is *political squatting*.

Alan Moore argues in the introduction of *Making Room: Cultural Production in Occupied Spaces*, that artistic practices – or what he calls cultural production – is essential to squatting culture: art can, but not necessarily, serve as a means to disseminate political messages. Fairly common examples of these are the publications of so-called ‘zines’ and graffiti art in the public

⁵³ Sharon Erickson Nepstad, "The Process of Cognitive Liberation: Cultural Synapses, Links, and Frame Contradictions in the U.S.-Central America Peace Movement." *Sociological Inquiry* 67, (1997): 470-487.

Hans Pruijt, "Squatting in Europe." In *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles*. Minor Compositions, 2013.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Pieter Breek and Floris de Graad,. *Laat 1000 Vrijplaatsen Bloeien. Onderzoek naar Vrijplaatsen in Amsterdam*. (Amsterdam: De Vrije Ruimte, 2001).

domain⁵⁶. However, artistic practices in squatting culture can take as many forms as possible, for instance by implementing performance and theatre aspects, as we will later on see in the Amsterdam Provo Movement, or the various punk-bands that have emerged from this scene. The practice of art is also embedded in the squatter culture's ideological aspects of self-expression and autonomy⁵⁷. Another aspect of the importance of art in squatter culture – but also vice versa, the importance of squatter culture in art – is its willingness to preserve certain arts practices that would otherwise disappear from the cultural field⁵⁸.

Moore has extensively researched the use of artistic practices in squatting, providing us with many examples, ranging from communities in countries like Freetown Christiani in Denmark and squats in cities like New York and Milan⁵⁹. Moore claims only two cities show distinct differences from the rest of his examples, because they have normalized squatter culture and adopted it as part of their local culture: Paris and Amsterdam. This research will focus on Amsterdam for its uniqueness to squatter culture, and for the local and national importance of the artistic practices that have emerged from it.

A Short History of Autonomous Culture in Amsterdam:

Squatting has been present for a long time in the Netherland's history, with Amsterdam as its powerhouse of counterculture. Like many big cities, housing shortages have always been present in Amsterdam, resulting in the popularization of squatting in the 1960's. The popularization of squatting coincided with – and was arguably partially caused by – the emergence of the Provo movement around the same time. This movement was the result of a post-war Netherlands where a younger generation felt abandoned by society and politics. Inspired by situationism, they applied urban performance and absurdist, humoristic aesthetics to their activism.

One of the movement's main figures, artist Robert Jasper Grootveld, would organize weekly 'happenings' around the statue *Het Lieverdje* at Spui square⁶⁰. The statue was gifted to the city by a cigarette manufacturer from Eindhoven and depicts a little boy, the embodiment of Amsterdam's youthfulness. To Robert Jasper Grootveld, however, the statue resembled the

⁵⁶ Alan Moore and Alan Smart, . *Making Room: Cultural Production in Occupied Spaces*. n.d.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Alan Moore. *Occupation Culture: Art & Squatting in the City from Below*. (New York: Minor Compositions, 2015.)

⁶⁰ Translation: Little Darling

“addicted consumer of tomorrow, a human made out of plastic”⁶¹. During several of these performative gatherings, the statue was set ablaze, painted over, or dressed up, as part of ritualistic acts that symbolized the movement’s critique on Dutch society and the world at large. The movement remains well documented and archived, due to the national media-attention their actions garnered and the myriad pamphlets, cartoons, newspapers and articles that members of the movement published throughout its existence.

The movement’s legacy would remain present in the city long after its decline in the late 1960’s. Several former members would eventually form a short lived local political party that would win a small number of city council seats in municipal elections throughout the 1980’s. The most evident and direct influence of the movement after its decline, might be during the Nieuwmarkt riots in the 1970’s. The historic Nieuwmarkt area, which had been inhabited by lower-class groups, ethnic minorities and the homeless from the Middle Ages onward, would be torn down as part of the new metro-line that connects the Bijlmer area in the far south-east of the city to the city centre. Ginette Verstraete argues that the metro – or often in Dutch referred to as *de ondergrondse* or ‘the underground’ – has in this sense two symbolic meanings: the emergence of the underground metro-system in Amsterdam became an example of urban planning and its failures, but at the same time it also became a manifestation of Dutch and in particular Amsterdam underground culture’s influence⁶².

The case of the Nieuwmarkt area is a classic example of social displacement in its most brutal form: to make room for a municipal prestige project, a neighbourhood that is deemed uninhabitable by local politicians and city planners must be demolished. Tearing down these houses and re-locating its local inhabitants would affect socially vulnerable groups, a majority of the people that were living there. While this is already a worrying prospect, the real outrage came after the municipality decided to demolish houses in 1968, even before a finalized policy plan on the metro-line and the future of the area was ratified by the city council⁶³.

More than a hundred homes were due to destruction. Therefore, in 1973, a group of former Provo activists squatted and occupied every house that was on the demolition-list in the Nieuwmarkt area. Not all the local inhabitants supported their actions, as some willingly opted for peaceful displacement, as opposed to the ‘extremist’ actions from the activists, with the

⁶¹ M. Otten *Provo Jongerenprotest en Jeugdstijl in Groniek* (1984: 29, 35)

<http://rjh.ub.rug.nl/groniek/article/viewFile/17370/14860>

⁶² Ginette Verstraete, *Underground Visions: Strategies of Resistance along the Amsterdam Metro Lines, Paris – Amsterdam Underground. Essays on Cultural Resistance, Subversion, and Diversion* (Amsterdam University Press, 2013)

⁶³ *Ibid.*, 82

prospect of being relocated to newer, more up-to-date houses. However, a majority of the local inhabitants did support the occupation of the area and thus actively participated in the squatting. A whole communications and media network was set up to garner nation-wide attention for their cause. Just like during the Provo's heydays, printing presses were set up, so that pamphlets, magazines and cartoons could be published and distributed throughout the city⁶⁴.

The occupation lasted almost two years, during which the squatters tried to halt the destruction of the neighbourhood. The occupation ended rather violently on the 24th of March 1975, when the police, under support of 500 military policemen with dogs, horses, water cannons and armoured vehicles swept the area. To delay the eviction, the squatters welded doors and windows shut, and blocked the streets with rubble and furniture. Luckily, only two people were injured, but the national coverage of the events exposed the extreme violence the municipality was willing to resort to against their own inhabitants⁶⁵. The Provo movement's actions have contributed to putting Amsterdam on the map as the capital of Dutch counterculture, an image often paradoxically promoted by travel agencies. Verstraete claims that the reputation of countercultural is deeply entangled with different power and social structures in Amsterdam.⁶⁶

The events in the Nieuwmarkt area were also the start of renewed energy within the squatter's movement. While there was no law that officially legalized squatting, there are two loopholes in Dutch law: trespassing was not considered a criminal offence, if the building that was trespassed had been vacant for at least a year. Second, Dutch law defends '*huisrecht*' over property law, meaning state officials can only enter private property under special circumstances, or with the resident's consent⁶⁷. To meet the requirements of '*huisrecht*', squatters usually took pieces of furniture – called a 'squatting set', consisting of a bed, a chair and a table – with them to show they were using the space primarily for residential purposes. This caused the squatters to become legal residents under Dutch law, preventing immediate eviction by the municipality, unless they were taken to court by the property's owner⁶⁸.

While squatting remained widely supported by Amsterdam residents, this changed after the Coronation riots of 1980, when large groups of squatters protested against the amount of money spent by the municipality to prepare the city for the coronation of Queen Beatrix. The

⁶⁴ Ibid., 83-85

⁶⁵ Polygoon Profiti news coverage of the events: <https://www.youtube.com/watch?v=C1wGzufpEVg>

⁶⁶ Ginette Verstraete, 82

⁶⁷ Trans. 'housing rights' or 'rights of housing'

⁶⁸ Kraker Koert (pseudonym). *Wat niet mag... Kan nog steeds. Kraakhandleiding 2015/2016*. (Het Fort van Sjakoo, 2015.)

decision to spend large amounts of money in times of severe housing shortages, was seen as highly controversial at the time. On the day of the coronation, squatters and military police units heavily clashed at several locations in Amsterdam, turning the city into a battlefield. The local support for the squatters' cause declined rapidly as they were condemned for the use of excessive violence and damaging property and buildings during the riots⁶⁹.

The 1990's marked a change in the squatter scene. Where their actions in the 1980's were characterized by violence and upfront political activism, the social and political pressure this had caused might have contributed to focussing on the creative side of squatter culture instead. Former squatter of the now evicted Silo, Mike, tells in an interview with Amsterdam Alternative, an online platform that strives to document independent venues in Amsterdam:

“The atmosphere was very free in the 90s in Amsterdam, compared to the ‘80s which were way more violent years with evictions and the riots happening. Silo was much more focused on saving the building to create a safe space for art, culture and improvised architecture, than it was on being a hard-core political squat. We were much more interested in constructing new things, making alternative plans and finding ways of financing them. Maybe that's also why we eventually lost the building, i.e., because we didn't have a barricades spirit.⁷⁰”

After being squatted for nearly eight years, the Silo was evicted in 1998. Part of the squatters would eventually find a new home on the then newly squatted ADM terrain. Sadly, the building that housed the former Silo squat is now owned by a private real-estate agency and contains luxurious apartments.

Since the early 2000's, several Dutch conservative politicians have tried to ban squatting nationwide. After several conservative parties gained a majority, a ban was passed by the Senate and the House of Representatives in 2010 and took effect almost immediately. In Amsterdam alone, 350 squats were evicted, with only twenty-three currently remaining⁷¹.

In a letter to the editor in the local newspaper *Het Parool*, then police commissioner Leen Schaap claims that while the Amsterdam police force will adhere to the national squatting ban, squatting remains a valid method to curb housing problems and will therefore always be part of the city. According to him, the city's policy is clear: evictions will only take place if the

⁶⁹ Eric Duivenvoorden. *Een Voet Tussen De Deur. Geschiedenis van de kraakbeweging [1964-1999]*. (Amsterdam: De Arbeiderspers, 2000).

⁷⁰ Rob Talin, “Citi Memento: Silosofie” *Amsterdam Alternative Issue #018*, 31-05-2018 <http://amsterdamalternative.nl/articles/5519>

⁷¹ Paul Vugts, "Amsterdam kun je geen krakersstad meer noemen." *Het Parool* (June 23, 2012).

legal owners have a plan for the property. He ends the letter with a message to all property owners in Amsterdam: “What is not vacant will not be squatted. Use this to your advantage”⁷².

This pragmatic stance on squatting, even after a nationwide ban, underlines Amsterdam’s progressive political history. From the end of the Second World War until 2012, the communists, the social democratic PvdA and other left-wing parties have held a majority in the city’s council. Most policies favoured squatters in the course of years, making legalization of squats even part of urban renewal policies, especially if the squats had a social or cultural function. Other squats were often tolerated and could sometimes come to an agreement with the property owner⁷³.

After the 2012 municipal elections, the traditionally strong PvdA lost its majority, resulting in a coalition led by the liberal D66 and conservative VVD. The radicalization of the squatter movement that caused the decline of local support, the political turn in the city council and the nationwide squatting ban caused policies to become less favourable to squatters. However, at the time of writing, municipal elections have resulted in a new left-wing city council coalition, consisting of GreenLeft (GL), D66, the PvdA and the Socialist Party (SP), that took office in May 2018. Although the stance on squatting of most of the individual parties – most notably GreenLeft, PvdA and SP – is much softer than the previous coalition, one can only speculate what this will mean for the future.

Fieldsites:

‘Outer city communities’ – ADM and Ruigoord

ADM and Ruigoord have a mutual history that connects them to each other, while separating them at the same time. Ruigoord is a village on the outskirts of Amsterdam that was squatted in 1973 by a group of artists⁷⁴. When the municipality wanted to evict the village in order to realize the construction of a new industrial harbour, a group of environmental activists set up their camp in the forest around the premises.

The activists chained themselves to the trees, dug tunnels and built huts to fortify their positions. A military police unit consisting of 800 personnel, along with excavators, forklifts and shovels were eventually deployed to end the occupation of the forest to clear the way for an eviction of the village. The camp was evicted, but the inhabitants of the village were eventually allowed to stay. A new harbour, the *Afrikahaven*, was built around the village.

⁷² Leen Schaap. "Kraakverbod is Niet Altijd te Handhaven." *Het Parool*, (June 23, 2015).

⁷³ Pieter Breek and Floris de Graad,. *Laat 1000 Vrijplaatsen Bloeien. Onderzoek naar Vrijplaatsen in Amsterdam*. (Amsterdam: De Vrije Ruimte, 2001).

⁷⁴ *Ibid.*, 22

Figure 1: Facade of the ADM bar, which is located inside the former office-headquarters building. The welded metal tree was placed in front of the still damaged right corner. Pictures shot on 5-4-2018 and 15-4-2018.

Part of the activists from the camp moved into Ruigoord, while others along with squatters from the city centre, almost immediately squatted the ADM terrain on the other side of the harbour area in 1997. The ADM Company was declared bankrupt in 1985, after which it merged with the NDSM in the North of Amsterdam to continue operations. The terrain was bought by real-estate tycoon Bertus Lüske, who was infamous for illegally evicting squatters with his small army of hired guns. Honouring his reputation, Lüske arrived early morning May 25th 1998 with his men and a bulldozer. The bulldozer ripped the right-corner from the main building – which was used by the squatters as sleeping quarters – during which two people almost got killed. Lüske's attempts to evict the ADM were eventually halted by the arrival of the police, after which he got arrested and sentenced to jail for attempted manslaughter. To commemorate this event, a welded metal tree was erected on top of the renovated ground floor, slightly obscuring the part of the building that is still missing. Lüske was assassinated in 2003, arguably for his connections with figures from the Amsterdam underworld⁷⁵.

Throughout the years, the ADM community grew from a few dozen people, to around 130 permanent residents, who live in the main building or in one of the many little self-built

⁷⁵ Duivenvoorden, Eric. *Een Voet Tussen De Deur. Geschiedenis van de kraakbeweging [1964-1999]*. (Amsterdam: De Arbeiderspers, 2000).

houses and trailers on the terrain. The ADM is known for hosting festivals like the Robodock festival and their annual birthday festival at the end of the summer. Their events explore the intersections of visual art, performance and industrial design. Most of the people who live there are artists in some way, and use the warehouse as their workshop and storage room⁷⁶.

The community of Ruigoord still remains fairly small, with about 20 residents. Officially, no one is allowed to live in the village, since it is located on a Schiphol airport flight route that allows planes to fly at lower heights. Many say this is a fabricated story by the municipality to quickly evict the village if the urge rises. In recent years, Ruigoord has found support – both financially and politically – at the municipality for hosting arts and techno music festivals.

'Legalized cultural venues' – OCCII/De Binnenpret

The OCCII/De Binnenpret is a former horse-drawn tram depot with stables, near the south facing entrance of the Vondelpark that was squatted in 1984. The complex, now renamed *De Binnenpret* houses a courtyard with a restaurant and coffee bar, music venue OCCII and formerly also a sauna. The squat was legalized in 1989 under a so-called HAT-agreement, during a campaign of the municipality to legalize squatted public properties. The squatters became the official owners of the property, but have to rent the land on which it sits from the municipality. *De Binnenpret* is run by several horizontal structured sub-organizations, who each take care of their own part of the organization within the community of residents.

Of all the (former) squats in the city, this one focusses strongly on its own neighbourhood and emphasizes participation from outside the resident community. Aside from offering artist residencies and workshops to local artists and hosting local band music nights, this cultural venue also offers artistic workshops for kids, under the banner of *Kinderpret*. Moreover, anyone with good ideas can apply for organizing their own event at OCCII⁷⁷.

'Building a Rebel City' – Joe's Garage & Het Fort van Sjakoo

Joe's Garage identifies itself as a volunteer-run storefront social centre, according to their website⁷⁸. Located in the east of Amsterdam, in a rapidly gentrifying neighbourhood where most of the streets are named after the European founders of South Africa – or founders of Apartheid, if you like – the building was squatted in 2005. Joe's Garage is named after Joe

⁷⁶ Pieter Breek and Floris de Graad. *Laat 1000 Vrijplaatsen Bloeien. Onderzoek naar Vrijplaatsen in Amsterdam*. Amsterdam: De Vrije Ruimte, 2001.

⁷⁷ *Ibid.*, 24

⁷⁸ Website Joe's Garage: <https://joesgarage.nl/about>

McCarthy, not the notorious American senator that unleashed the ‘red scare’ in the 1960’s, but an Iranian man who fled to Amsterdam after Ayatolla Khomeini rose to power. They serve vegan food during a weekly VoKu, organize so-called *kraakspreekuren*, or squatting consultancy hours, and open their doors every Saturday for a ‘give-away-shop’⁷⁹.

Squatted in 1977, which was previously a work and living complex at the Jodenbreestraat behind Waterlooplein, Het Fort van Sjakoo specializes in one thing only: left-wing oriented books and everything related to that. Expect punk records, zines, books on left-wing political theory, manuals on squatting and vegan gardening. The squat was legalized under the same HAT-agreement like OCCII and is nowadays run by about ten volunteers. One of the volunteers working there, told me the volunteer group has a say in who can live in one of the apartments on the upper floors of the building.

⁷⁹ Alan Moore. *Occupation Culture: Art & Squatting in the City from Below*. (New York: Minor Compositions, 2015.)

Figure 3: a collage of leaflets, booklets, stickers, a bookmarker and a pin button, examples of self-produced promotional material from the squatter scene.

Chapter 3 – Ethnography of an Autonomous Life

A Fear of Abandonment:

“The fields must have dreamed
the roads from the wind in their grass,
from the shivers of the sky,
that whisper ideas of freedom to them”⁸⁰

- “*Abbots Ripton Light Poem 2*” by Robert Montgomery

My first memories of hearing about the squatters in Amsterdam were when my mother told me about her former brother in law, who was an active member of the Provo movement and spent a few days in jail for his involvement in the coronation riots of 1980. He was even elected into the Amsterdam city council after the remnants of the Provo movement formed a short lived political party. I only became aware of what the squatter scene really looked like and felt like after I moved to Amsterdam in 2013.

I moved to Amsterdam the weekend prior to the start of the academic year, pursuing my second year in Political Science at the University of Amsterdam. Simultaneously, I started a new job as a cook in a restaurant. One night, I believe during the third week of working there, I went to Vrankrijk for the first time, a legalized squat right behind Dam Square. Together with my friends Johannah and Ghyslaine, we went there to celebrate a co-worker’s birthday. After our shift, we stuffed our bags with beers from the restaurant before we went out. That night, a

⁸⁰ I found this poem painted on the cabin of the ‘Papillon’, a cargo ship that was used to transport all the tools, equipment and belongings of the first inhabitants to the ADM. The ship’s cabin was separated from the rest, the bottom placed upside-down on the grass, which nowadays functions as a kind of communal living room.

queer party was going on. The sharp contrast of the vibrant colours, people in drag dancing on the tables to disco music, and the sometimes gloomy, but bold political messages that adorned almost every door or wall, made Vrankrijk appear to me as a place out of this world. How can people be so joyous and vivid in such a rough place? Until then, I always associated politics with heated discussions, people in suits and a sense of seriousness. But for the first time, I started to understand that expressing oneself freely – and the gay/queer community is a perfect example of this – is a political act in itself.

Figure 3: Suwanne Huijboom at the *Clit Club*. Shot on 24-4-2018.

On the ADM terrain, the one person who signifies the connection between squatter culture and queer identity is Suwanne, a transgender woman whose transition coincided with her move to the ADM terrain in 1997. She was among the first people that squatted the terrain. During an interview at the ADM in April 2018, she tells me about her transition:

“I could not have been in better hands, to create a whole new world, become part of that and start the transition. After a couple of months I began to use hormones that started the transition. It was just perfect. Everyone thought it was really cute when I started to get breasts. The whole group was really supportive and stood at my side.”

She tells me how much it means to her, that she has had these people around her during that time. People obviously grow really close to each other when they jointly create this “new world” she talks about. I believe of all the people I have met on the ADM, she is one of the most intriguing. When she talks, she is always calm, and speaks with a raspy, smoky voice. Her hair dyed pink, with matching pink leather jacket, decorated with the ADM logo on the back.

Being among the group of first squatters, she was also present at Bertus Lüske’s violent attempt to end the occupation that almost killed two of her friends. Sometimes fear can bring

people together. With the looming threat of eviction present from the beginning, they chose the former office building as their first headquarters, since it faces the entrance gate, making it easier to immediately spot intruders. Ironically enough, the ADM terrain was used as a training ground for the military police, during the time it was abandoned after ADM's bankruptcy.

When the squatters arrived at ADM the first time, the terrain felt dystopian: unlike now, not a single tree could be found. The windows in both of the two main buildings were smashed, every toilet seat and sink was broken, pipes and electricity cables had been scavenged for their copper. Where the once mighty shipbuilding industry of the Netherlands prevailed, a wasteland remained. Only the warehouse and office building could remind us of that past, with their shattered windows being the teary eyes of a long gone era when blue collared men built vessels as tall as buildings.

There is a natural relation between squatting and eviction: one disobeys society's structures – or even laws – the other is a response to that. There is a deeper layer, however, which resides in the relationship that humans have with their urban environment. The ADM has been abandoned by the things and the people that made it such a fierce place in the past, only to be occupied by a group that has been abandoned themselves. They are abandoned, in the sense that their precarious lives do not grant them the same safe feeling of home, any other citizen would have. Their safety is within the walls of their own communities. Yes, their decision to leave the city for an abandoned dockyard in the city's outskirts might seem like a self-imposed exile, for they could no longer sustain their ways of living in the city. Thus, they searched for area's that were further away from the city centre, remote from the municipality's priorities, area's that were unwanted and forgotten. Area's that could offer them a clean slate.

Suwanne has found a new, self-chosen home and family on the ADM. She "grew up" here, she tells me during the interview at her home. Even though she already has a life behind her; she had been a personal assistant to a wealthy man, flew all around the world, fathered a daughter, she only really blossomed on the ADM. The fear of losing the ADM is stressful to her. All the effort she put in helping re-building everything, but also becoming who she is on the ADM, make it only harder to let go. "If this all ends, so does my life, then it's been enough for me", she says. Silence. I stare at her bare feet that rest on the old carpet in her living room. The crackling sound the fire place makes is the only thing that breaks the silence. "Are we talking suicide?" I suddenly ask her. "Well", she replies. "We're talking about dying. Ideally I don't completely want to do it myself. I would like my friends to help me with that".

ALL HEROES MUST DIE

The screeching sound
the boulder makes
when it rolls back down the hill,
preludes a destiny
tragic, but painless

Facing absurdity's eyes,
she claws at its gaze

Leather clad,
glitter dust,
a pink neon aureole

She is but the anti-thesis
of an absurd hero
Still, more than a hero
Sisyphus ever was
Unsung

I want to *imagine* her happy,
but for that she must stay

Then I realize,
there is no martyrdom.

All heroes must die

Figure 4: Suwanne's *Clit Club*, shot on 28-4-2018.

Her words show confidence. Her braveness astounds me, but I feel confused at the same time. Suddenly, her gender transition did not ‘just’ coincided with a new life on the ADM. It dawns on me; her transition while building “a new world” together with a new self-chosen family is self-creation materialized. Suicide therefore seems like the only way to continue this line, to completely embody the *autonomos*, to live according to your own laws, or do not live at all.

That radical claim, the willingness to suicide if eviction becomes reality, is deeply embedded in the battles she has fought to defend her place. Before the ADM, she was one of the activists from the camp outside of Ruigoord. The violence she was exposed to there, continued when Bertus Lüske tried to evict them from the ADM terrain. She was just going to the bathroom when she saw the giant beak of the excavator rip right through the building. She could hear sound of shattering glass, while the whole building began to tremble. Lüske’s crew even rammed the front gate to gain access to the terrain. Finding no other way to stop the attack, she went together with a friend to the top of the office building to throw Molotov cocktails made from empty beer bottles and gasoline. Just as they have filled a whole crate with Molotov cocktails and are about to throw them down upon Lüske’s crew, the police arrives.

The fear of evictions results in initially building only temporary homes. A lot of the houses on the terrain start as wagons, and in some cases still remain that way, so they can be moved if the moment requires. Accordingly, Suwanne’s house too is a self-built wagon, almost similar to a *Vardo*, a Romani Gipsy wagon. When it becomes clear their stay might even become permanent, she starts to build little expansions: a balcony, an outdoor bathroom and ultimately her own little cocktail bar which she named the *Clit Club*. The cocktail bar involves gender bending, theatre and performance. To her, the Clit Club is at the heart of what ADM means to her; it allows her to express herself freely, something she previously found hard to do, and pushes her to try new things, play and experiment in a safe environment. Suwanne explains:

“I started to live the life I wanted to live, the moment I came to the ADM, and I’ve been doing that for twenty years now. I think this is how it’s supposed to be: freedom should be fought for, or you should work hard for it, whatever you want to call it. It is a balance. Yes, I have experienced ultimate freedom and was able to do, experience and build amazing things here. But that freedom will never return in another place, where a new ADM could be possible. It would have so much more restrictions.”

Figure 5: Roland is filming our interview. Shot at his house and visitors residence ‘De Vuurvogel’ on Ruigoord. Shot on 1-6-2018

Suwanne shows that certain measures must be taken if you are passionate about things in life. But not every battle that is fought to defend your place in the world has to be a physical one. Roland Ippel, who I meet at Ruigoord, has been struggling to maintain his place in the village. He has been living in Ruigoord for fourteen years now, which will come to an end after he lost a court case some of his fellow Ruigoord members started against him for allegedly sheltering “illegal” people in his home.

As a youngster, Roland had hard time in high school. He had no idea on what he wants to do with his life after graduating, so being drafted into the Dutch army was a way for him to find the discipline he lacked in high school. After service, he shortly enrolls in sports academy, but drops out after finding out “there was a whole school part I disliked, in addition to all the sports”. In the mid-nineties, at age 25, Roland ended up in the Amsterdam squatter scene and falls in love with then emerging Trance music, including the amphetamines and psychedelics that go along with it⁸¹.

It is a hot and sunny day during our interview at his house in early June 2018, so we sit outside. Roland makes us coffee. He pours my coffee in a mug, while he drinks his from a half pint beer glass. Roland lives in De Vuurvogel, or ‘The Firebird’, the guests and artist residence of Ruigoord. He is responsible for taking care of guests who only have a short stay in Ruigoord, most of them being artists who perform there during events or need to be in the village for a

⁸¹ We had a long conversation on drug use, during which he explained that XTC helped him cope with the death of his nephew, a traumatic event he witnessed at the age of 14. Roland self-identifies as a ‘psychonaut’, meaning he uses psychedelics for psychological and spiritual self-examination.

specific project, or people who just need a temporary home. His own art studio is filled with paintings, art supplies, old radio equipment and even an old, small white wooden fence he saved from the church in the village. “Sorry, it is a bit messy in here”, he apologizes when he guides me through his studio. “I have to move after the summer, you see, so I already started packing all my stuff. I don’t want to be evicted, so I’ll leave before they will”.

Roland is very eager to tell his story. In comparison to Suwanne’s calm and serene aura, Roland is clearly frustrated, at times even angered. I hear stories of betrayal and mistrust. Where the ADM is only fighting a battle against the municipality and the property owners, Ruigoord is also fighting an internal battle against the commercialization of their own music festivals that made them renowned in Amsterdam in the first place. For a long time, Roland organized most of these events himself, eventually taking the De Vuurvogel’s innkeeper as his main task to focus more on making his own art again.

“I’m an artist”, Roland claims: “Well, at least that’s what I started to call myself. In the squatter scene I found out that people wanted to pay for my drawings. It was also the only thing I loved doing *and* it generated money. So I continued doing that.”

The trouble in Ruigoord started when the harbour company proposed to gift the Ruigoord community an amount of one million euros to renovate the historic buildings in the village. In favour, the village has to cede a portion of their territory, to create a “safe zone” between them and the harbour. The whole village agrees and they accept the money. Roland and some like-minded members of the community propose to slowly spend the money over a longer period of time, but the majority wants to spend it all at once, forcing themselves to pay a higher interest rate on the money. To compensate for this, the community started in 2013 to exploit the terrain to other organizations that host their own events. Ruigoord’s popularity rises and even more so do the revenues.

The new events generate a larger number of visitors, which alarms the municipality. Suddenly, the village that developed its own unique and free way of hosting festivals over the decades, is forced to take rigorous safety measures: fences have to be set up around the village during events, camping on and around the terrain is no longer allowed and they have to hire security guards, and allow them and municipality officials to search for drugs. Tension among the community members rises. Things are getting even worse when the 2017 edition of Landjuweel, the annual arts and music festival they have been hosting for over twenty years, must close down earlier than intended by order of the municipality.

The community starts to realize that they can no longer maintain what they are doing if they do not go back to the old ways. According to Roland, he became the scapegoat, since he

was the one who started to invite international artists in the first place, while also warning the community of the consequences of expanding the festivals. He seems to have held the “wrong” opinions at the wrong time: when the majority opts for spending the money at once, when the festivals start to increase in size, and when he makes changes to the local character of their festivals. Defending himself, Roland hastily grabs a bundle of papers from a large pile of official documents and e-mail conversations he has been collecting ever since he received his first letter to leave Ruigoord in 2014. He browses through the papers in search for Ruigoord’s charter and when he finds it, he exclaims:

“If you look at the regulations of Ruigoord, you’ll see a description of what this place ought to be. It says: “Shaping a meeting point for informal and established culture, with a national and international character, on the site of Ruigoord”. *De Vuurvogel* could even be considered a micro cosmos of that meeting point with a national and international character.”

In *De Vuurvogel*, both locals and international artists sleep under one roof. When Roland leaves Ruigoord, *De Vuurvogel* will be transformed into several rentable art studios, another way of paying for the high interest rate. By removing *De Vuurvogel*, you remove the meeting point in the whole story, he claims. Roland explains, that when he started to organize Trance and Psytrance (*psychedelic trance*, a subgenre) events on Ruigoord, he did not want to host local DJ’s. Instead, he opted for an exclusively international line-up, since local talent was already dominating the city centre club scene. Roland did, however, not intend for the festivals to become this big. According to him, the events and festivals were the community’s *gesamtkunstwerk*, something they eventually destroyed themselves by exploiting the terrain⁸². Now, a small army of heavy trucks and other vehicles invades the village during spring and summer, driving around with supplies and materials for the festivals, instead of the community members doing it themselves.

There is also another threat, a physical encapsulation that manifests itself in the terrain surrounding Ruigoord. After the activist camp was evicted in 1997, the municipality started with building the *Afrikahaven*, a modern industrial harbour with enough room for silos and factories. When you enter Ruigoord, you are greeted by old idyllic houses one would expect in any old Dutch village. It looks peaceful, since there are also plenty enough green spaces, gardens and even a field with horses. When walking down the old brick road, two bright-white mushroom shaped entities that burst through the tree line can be spotted in the distance.

⁸² Translation from German: “total artwork”

Figure 6: The two silo's that mark the border between Ruigoord and the Afrikahaven. Behind the tree line, between the silo's and Ruigoord, is the safe zone that was part of the agreement between the community and the harbor company. Picture shot on 1-6-2018.

The two enormous silo's that store oil, turn the scenery into a surreal spectacle. Even the old church, certainly not the biggest, but nevertheless a proper church with a proper tower, is dwarfed by their presence. The silos, but also the towering cargo ships one can spot while looking slightly over the dyke at the right side of the village, betray a passive aggressive struggle for the terrain. Ruigoord is slowly being absorbed by the harbour. The municipality and the harbour company could not evict or destroy the village in 1997, so they opt for a war of attrition, by buying them out and making it harder for the community of Ruigoord to maintain their status in the long run. As a result, the community is torn between different factions, of which some have drawn the short straw.

Roland is one of them and will certainly not be the last. During the court hearing, the board of Ruigoord explicitly denied his current services for the community, by painting a picture of him as someone who merely runs a guest house for his own friends. This claim devastated him. According to him, other members of the community have been ordered to leave as well. He is merely the proof that the board of Ruigoord is willing to take its own community members to court to achieve that. Roland laughs and says: "But the uglier they were to me, the more beautiful I became". The price people like Suwanne and Roland pay for living in these communities is high. This also reminds me of what Albert Camus says in *The Myth of Sisyphus*: "there is scarcely any passion without struggle". Struggle is perhaps part and parcel of living in a squatter's community, and they remind us that living passionately, autonomously and creatively, comes with being abandoned by people and institutions we often take for granted.

Life, Imitating Art:

In the squatter's scene, art sometimes has a functional purpose. The Provo movement used cartoons and theatre to communicate their message to the world. The practice of making 'zines' – short for magazine – stems back from the 1970's, during the emergence of punk music. These little DIY pamphlets often contain a wide variety of photos, promotional information on upcoming events, cartoons, poetry and short essays. With modern design techniques and the accessibility of printing and publishing, zines became a staple in punk culture. As the internet currently acts as our main source for information and communication, zines have become less important for the squatters scene to communicate through. However, once in a while, you might find a zine in places like Het Fort van Sjakoo. At first, I did not know what I was holding in my hands, since the booklet was wrapped in a glossy wrapper that pictured two ladies firmly pressing their hands against their ears. The back cover only reads the nihilistic "we're all fake", along with a reversed number "one" in the lower right corner.

I ask the man behind the counter if I can take one home, since there is no price tag on it. He walks up to me from the counter, takes a look at the wrapper and tells me he did not even know they had these in store. He unwraps it, trying to find out what it is. I walk to the shelf where I found the booklet, looking for similar publications. I see various pamphlets, most of them are essays, translated in different languages, from anarchist writers like Kropotkin or Bakunin, while others are articles on labour unions and self-organization. I even find a five-page story titled "Fairy Tale", devoid of an author, but ending with the note: "This document was found under crumbled marble". The publications are published on the same thick, in some cases red or green kind of paper. Unable to find a price tag, the shopkeeper tells me I can take it for free. The booklet is made by a collective of different artists and writers, showing photos of band gigs, drawings of a rockabilly figure, abstract photo art and portraits; none of them with a clear explanation or caption. An essay titled "Fight the Google-Jugend!" authored by Wilfried Houjebek and a drawing of two men drinking wine that reads "We are all punks. Celebrate the revolution", betray its ties to underground culture⁸³.

The zine also dedicates two pages to upcoming events at OCCII, a place whose audience is split between two groups: on the one hand, members of the local Amsterdam music scene regularly play, rehearse and hang out there. Going to a local band night hosted by Dutch record label Katzwijm on February 22 2018,

⁸³ Wilfried Houjebek is probably a pseudonym, since the surname is a contraction of 'hou je bek', or 'shut your mouth' in Dutch.

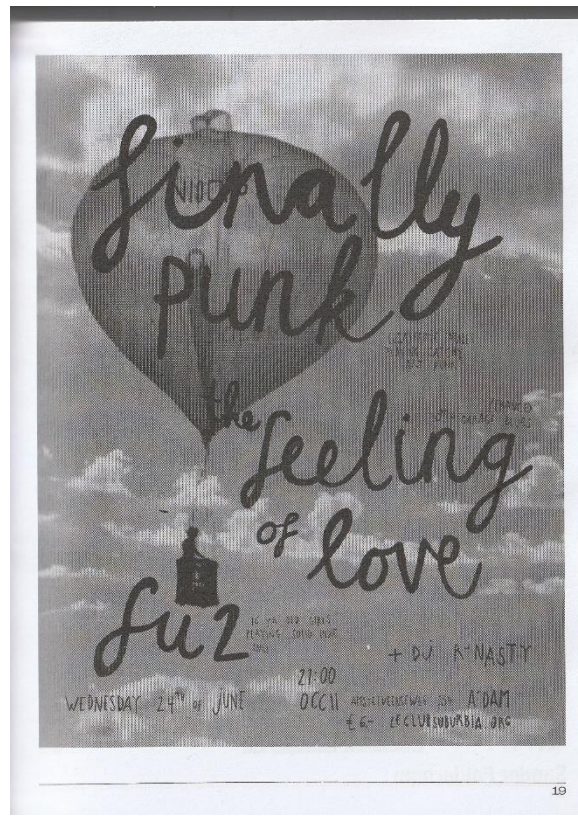
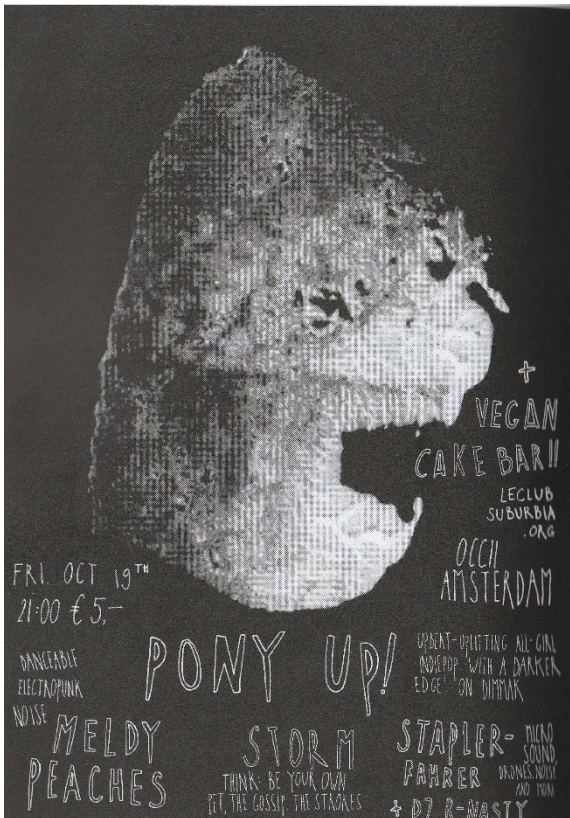

Figure 7: Pages from a zine I picked up at Het Fort van Sjakoo

I see band members from local bands I have seen performing in Paradiso working behind the bar. It feels like they ‘own’ this place: this is where they rehearse, perform try-out gigs to each other, get drunk and do voluntary work. The night’s line-up, but also the general audience and volunteers, is predominantly female and fuelled by feminist attitude. The event offers a great variety of music from the Katzwijm label, ranging from Zea’s acoustic folk music, to the gender-bending noise-punk of Charlie & the Lesbians. The band’s frontman looks like a bald, angry baby, and dances around the room shirtless. The venue remains only half-full, with most of the audience being members of one of the performing bands themselves, or friends of theirs.

On another night, young hipsters who have almost instinctively followed the hype around some up and coming artist, have flocked to the venue. The venue is buzzing with people dressed in fashionable clothing, sporting haircuts that would not have been out of place in the television drama series *Peaky Blinders*; long on the top, buzzed or even clean-shaven on the sides. This night’s gig, on the 7th of April 2018, The Spacelady is performing; an American woman whose background story was fuel for a series of exposure generating online articles.

The Spacelady, whose real name is Susan Dietrich, plays songs that straddle the line between minimal synth pop and psychedelic music. She always performs while wearing her distinctive luminous Viking helmet, a feature that contributes to her “space image”. Aside from the covers she plays – I could recognize deconstructed versions of Golden Earring’s *Radar Love*, *White Rabbit* by Jefferson Airplane and another cover, I think, a song by Jimi Hendrix – the alleged alien abduction she experienced while undergoing surgery at the age of twenty is the main subject of her songs.⁸⁴

Her compositions are very minimal and often devoid of real structure. At times I am not sure whether I am listening and witnessing something that sounds and looks abstract in an intellectual way, or is just poorly executed. The audience loves it and every song is met with great applause. I feel slightly embarrassed for her. Even though I know she does this with full consent, and even receives money for it, it feels like I am watching a freak show. “Does the audience really like this, or is it just the things they have read about her that makes them so thrilled?” I think to myself. The audience’s over-enthusiastic reaction seems out of place in comparison to the quality of the music.

The music and art I encounter at these places can often be described as outsider art; lacking proper art education, artists create artworks on their own terms, often displaying their

⁸⁴ Gordon Lamb, “The Space Lady Has Landed”, *VICE* (2 January 2014) https://www.vice.com/en_us/article/kwp8j3/the-space-lady-has-landed

Figure 8: Entrance of the ADM bar. Shot on 28-4-2018

own individual lifestyles and backgrounds. ADM, for instance, hosts weekly band nights with both local and international musicians at their own bar. The events are organized by Berk, who has been living on the ADM for over eleven years, together with his fiancée and new-born daughter Dalí. Berk also plays in a rock band called The Bucketboyz, which he describes as ‘anarcho blue-trash’, and with whom he has been playing all over Europe. During one of the events he hosts, a French couple performs their neo-noir pop music, dressed in shiny glittery outfits. Their performance is drenched with semi-erotic gestures they make towards each other. During another event, a Mexican and Eastern-European band would perform Latin Rock and Klezmer, with Berk even substituting as drummer.

During one of those events, Nick and I meet a Belgian Hip Hop artist who has been traveling with a group of circus performers throughout Europe. He is a tall, enthusiastic guy, with whom we drink beers, while he shares stories from the Antwerp hip-hop scene with us. The group he has been with also consists of an Argentinian juggler called Marcos and an Italian couple. Earlier that day they were giving a workshop, during which they taught the ADM community how to make masks out of old plastic containers. The masks are beautifully decorated with feathers, beads and ribbons. Marcos walks up to us, holding a large thermos flask filled with hot water and a small wooden cup with a metal pipe. Communicating is hard, since he does not speak any English and Nick is the only one of the both of us who speaks only a little Spanish. Through hand signs it becomes clear he wants to share his *maté* with us, a traditional Latin American caffeine infused tea that one shares with friends. Nick has a cold,

thus hesitantly accepts the cup. We agree it is better to share the drink regardless, since refusing might result in insulting Marcos' friendly gesture.

That evening, Nick and I help clean the ADM bar for tonight's performance. I clean the bar while Nick sweeps the floor. Marcos controls the laptop that plays music throughout the bar. Every time he gets the chance, he runs to us to let us know what kind of music is playing. He mostly plays songs from his home country Argentina. I am making some tea for the kitchen crew. A short lady with tattoos on her face hands me a bundle of sage and a piece of fresh ginger. She asks me to put it in the jug with hot water instead of using the tea bags. I have never drunk sage tea in my life, but the smell is amazing. I love sage, but I always associate it with the combination of pork or mushrooms; earthy flavours that are enhanced by sage's unique aroma. The combination of ginger and sage fill the room with pleasant smells. Marcos taps me on the shoulder, points with his finger to the speakers and says: "LU-AN-CO, Luanco". Luanco is the name of the artist whose music, indigenous Argentinian Hip Hop, is playing.

Art is present throughout the ADM terrain: welded fantasy creatures, kinetic structures that start to move when the wind blows, the giant welded tree on top of the ADM bar, a ship entirely made out of rubber tires, a giant bird made out of wooden planks. I could go on forever, for there is so much to see and so much to admire. Their art displays both a harmony and dichotomy between nature and man-made design. The ADM is surrounded by a beautiful forest, the result of letting nature go its own way over the past two decades. The sculptures they make are bold and show great craftsmanship. It is as if the old ship yard spirit of the old days has never left the ADM, as if there is no other use for this terrain than to create marvellous, impressive objects in its workshops, whether they be ships or mechanical animals.

Figure 9: The giant crab at Ruigoord's entrance. Shot at 1-6-2018

Figure 10: Having beers with our Belgian friend at the ADM bar. Shot on 29-4-2018

Figure 11: Making masks at the ADM bar. Marcos is in the top picture, wearing a black mask. Shot on 28-4-2018

Figure 12: Leo Chrysokhou at his house on ADM. He lives with his dog Tyson and girlfriend Aria in a van and self-improvised home on the terrain. Picture shot on 6-5-2018

Most of the objects I encounter on the ADM were created for or during one of the festivals in the past, sometimes as part of bigger installations. For instance during the former Robodock, a festival that explored the intersection of kinetic art and performance, a machine was built that blew woodchips from the roof of ADM's main building and set them a on fire, creating cascading flames that fell to the ground like a fiery waterfall. For some reason, I also found a similar looking welded creature, a crab, at the entrance of Ruigoord. I could not find out whether the piece was made at the ADM, but it gives both places a familiar appearance, maybe even tying them together even more in some way.

Leo Chrysokhou, a Scouse from Liverpool who is staying on the ADM terrain for the course of his one-year master's program at the VU University, tells me that the ADM is like a college where you are given the opportunity to constantly learn new skills from each other, appreciate craftsmanship and make use of the materials that are around. Leo has a background in Wildlife Conservation & Environmental Science, and is now researching squatter communities in Amsterdam and their relation to nature as part of his Master's dissertation.

During an interview at his house on the ADM terrain, May 2018, he tells me:

“So people learn by experience, right. Animals do this as well. I believe in nature and nurture, but a great artist, as an artist, is an artist within his own blood. By nature he is an artist, but just as importantly it has been nurtured. So he experienced art to become an artist. So this culture has this specific type of artistic freedom. These cultures are all artistic, theatrical, with these political statements attached to their art.”

While living on the ADM, Leo has experienced the willingness of others to help each other and to learn from one another. Back in Liverpool, he was working as a stage technician in theatre, where he learned how to build set pieces. His skills were tested during his first festivals on the ADM, which also allowed him to earn his place in the community by hard work. On the other hand, he has also followed some of the weekly workshops, where community members can learn skills like welding and painting. These workshops enable people to learn, to do and make things they normally would never do, or to train and perfect skills they already have. This mentality is deeply embedded in communal life, for it puts helping your community members first.

Roland refers to the way of making art on Ruigoord as ‘informal culture’, referring to artists who are self-taught, or discover their talents only after they have moved to Ruigoord. He himself is such a self-taught man, for he discovered his love for drawing in the squatter scene, but discovered his talent for organizing events and festivals in Ruigoord. As a cultural programmer myself, I feel slightly connected to Roland. Through curating – which he sees as much as an art form as drawing – he tries to make bold statements and expose people to new sounds.

Robbert Mosk, a DJ and friend of mine, is also a regular visitor at Ruigoord. Aside from voluntary work – working bar shifts, building stages and cooking food for the crew during events – he has also performed several times with his former band and as a DJ at Ruigoord during the past ten years. His experience at Ruigoord gives us a glimpse in the way community life influences their art, even though he is not a community member. Together, people work and create, a balance that in such a free environment can culminate in the most amazing artworks and experiences. Like Roland mentioned earlier: the events are ‘a total piece of art’, for they are no greater than the sum of all things together, or no greater than the people that have helped to build them. During an interview at his girlfriends’ home, on 1 June 2018, Robbert tells me:

“It’s a cosy mess, with way more harmony than in Amsterdam. Or that’s what it seems, because within Ruigoord there are a lot of ego’s too, who each think things that are not in harmony with each other. But the peace, that unique quality, is part of why I have been going there for some time now. The first time I went there, I was like: “wow, what is this kind of place?” Every time I go there, it feels like I’m on holiday. There’s just different rules, social rules, music wise too. They offer a stage for goa-trance, reggae, world-music, small-scale theatre performances. It’s a bit kicking against the status quo.”

Figure 13: Church of Ruigoord, obscured by trees.
Shot on 1-6-2018

Girish van Hall, who has been coming to Ruigoord for a couple of years and sometimes works behind the bar during events confirms this. To him, the people of Ruigoord make the events there so special. Off course, the music and the scenery add a lot to the whole picture, but according to Girish, the way the Ruigoord residents dress, dance and act during events, makes Ruigoord stand out from other venues in Amsterdam. During last year's Amsterdam Dance Event (ADE), an annual two week electronic music festival that is renowned worldwide for its line-up, Girish was working behind the bar at a party in Ruigoord's church. The event was hosted by ADE, during which DJ's from large labels were playing. During our interview on the 17th of May 2018, Girish tells me:

“Everyone was thrilled to be there, because it was completely sold out. I was doing my shift behind the bar together with someone from Ruigoord. The guy is a Pastafarian, so he was working with a colander on his head all the time. At that moment I thought: this is Ruigoord. And during ADE, with such a (big) external partner, the Ruigoord-feeling is a little less present. But because of such a dude, you are being reminded of it. Even though it felt a bit exclusive, you cannot ignore their identity”.

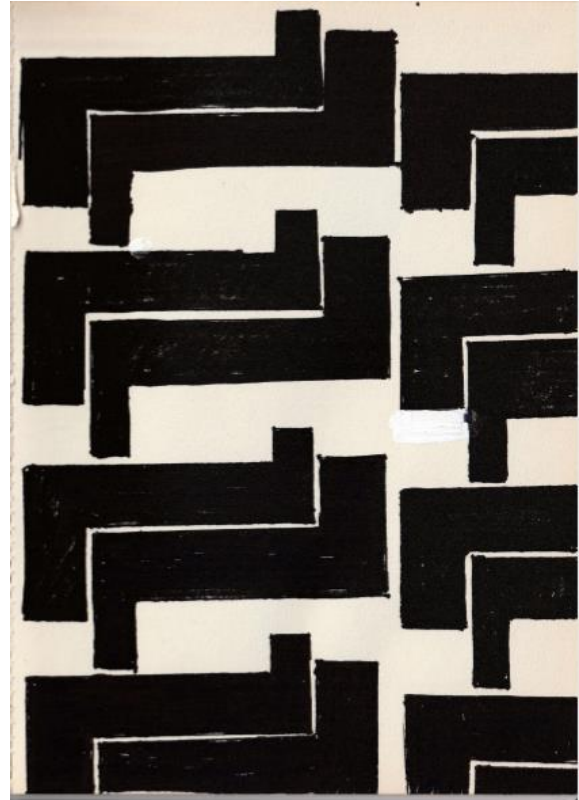

Figure 14: *Two drawings from my own sketchbook, not the one Roland gave me. (From left to right) The first one is the ADM main gate, aside from the gnarly dogs from the trailer camp outside, the first thing we would encounter before entering the terrain every time we visited. The second one is inspired by one of the many patterns in the welded frames, gates and ornaments one can find on the terrain.*

Ironically, our interview takes place at a restaurant in De School, currently one of the most infamous clubs in Amsterdam. The club is known for its strict door policy, which leaves a lot of people disappointed at the front door. Girish and I both love this club – in fact, the night he was working at Ruigoord during Amsterdam Dance Event, I was at a party in De School – but we also despise the exclusiveness that surrounds it, even though as locals we might be privileged and get in easily. We love this club for its ‘free’ atmosphere, since it is one of the few clubs in Amsterdam with a 24-hour permit. But what differentiates this ‘free’ atmosphere from the freedom at places like Ruigoord and ADM? Girish tells me it is because everything in the city probably needs regulations. Without rules, there is no freedom in the city. He cannot give me a solid explanation, but he feels that this is the reason why the city and place like Ruigoord operate differently. De School maybe feel free, but lacks ‘real’ freedom, because of all the house rules. Ruigoord offers real freedom, for lacking any rules. Aside from that, the door policy also requires people to already have a certain, open and progressive mind set before they can enter, a mechanism that ‘forces’ people to behave in a certain way.

Back at Ruigoord, after my interview with Roland, he hands me a large Sketchbook as I go to leave. It is just like a guest book, he tells me, but instead of writing something in it,

people make drawings or collages by cutting out pieces from magazines and newspapers. The project was started by a friend of his in 1998 and is called “The Open Diary Project”. He has two sketch books, from which he has hands me one. He is still finishing some of own drawings in the other, he says. He tells me to take it home with me so I have all the time to draw. “Bring it back when you have drawn something nice”, he shouts while I’m walking through the door of De Vuurvogel. “Two weeks”, I shout back. “You’ll have it back in two weeks”. Roland nods and waves at me. Even in these places, saying goodbye is not without expressing your artistic side.

Utopian Thinking, or Living Dangerously:

Two residents of the ADM are getting married during a ‘hand-tying ceremony’. During this old medieval ceremony, two people are unified by tying their hands together with lint or hemp rope. According to Suwanne, the couple also has to fulfil five tasks according to the elements of nature. Unfortunately, we are only allowed to film the wedding preparations, but not the ceremony itself. We arrive late – both Nick and I overslept and Nick had to buy a new camera battery, since his spare one completely died yesterday – to the noticeable annoyance of Suwanne. We try to make it fast, but we get distracted every time by people who walk around to do last-minute preparations for the wedding. We feel the tension and then decide to leave silently.

That night at the ADM bar, we hear that they actually would have loved to have us at the wedding as guests. Not to film, but just to see what is going on. I feel both frustrated we did not act more assertive, but also feel that we are actually very welcome here. After that night’s gig, when a party with all the wedding guests ensues, we see the couple dancing together. Still tied together, with the white lint wrapped around their wrists.

Getting married, building a home, making art; everything they do on the ADM is done in ways that stray far away from the ordinary. Democratic decision making also plays a big role in community life: every two weeks, the community gathers in the ADM bar. Leo tells me, he had to defend his stay at the ADM during one of these meetings, before he was allowed to live there. The discussions are heated, with people bluntly questioning “why the community needs them”. Having Suwanne on his side eventually helped him to win the vote.

Less lucky is Joe, who we meet during an after party in the Clit Club. Joe wants to do research on the “healing” effects of communities like ADM. He is an optimistic guy, more spiritually minded than anyone we have met on the ADM so far. A week later, while he is working in the ADM garden, he tells us he lost the vote. Asking him what his next move will

Figure 15: Joe working in the garden. Shot on 10-5-2018

be, he replies: “Probably going to France in a week. Someone from the ADM offered me a ride. They say the weather is going to be nice there, so I’m going to bring my racing bike.”

Aside from non-hierarchical structures – something inherently part of autonomism’s influence on the squatter movement – cooking free or cheap meals is seen very often as well. The ADM hosts weekly free dinners, prior to the live music. The food during these dinners is mostly vegan; a bulgur salad with roasted tempeh, or a lentil dahl with rice and fresh salad. Everyone can join for dinner, with voluntary donations being the only form of payment. At Joe’s Garage they host similar VoKu nights. Nick and I decide to volunteer for one night in the kitchen, together with Mick, a friend and former co-worker of mine. They give us eighty euros to buy groceries, from which we need to cook a soup, a main dish and a desert for around forty people. We succeed; we only spend 70, of which the most is spent at the Turkish store across the road. People pay six euros at the bar and get a whole three course menu. We came up with the following dishes:

Moroccan Lentil Soup || tomatoes, garlic, onions,
lemons, ras el hanout, paprika, chili

Vegan Curry || chickpeas, eggplant, potatoes,
garam masala, turmeric, cumin, parsley,
green beans, flatbread

Banana Bread || coconut milk, vegetable oil,
flower, brown sugar

A wide variety of people join for dinner: I hear French, German, but also the local Amsterdam tongue. I see families, punks, expats and locals. People sit outside in the garden, or eat their meal at the bar. Everyone is clearly enjoying the food. We receive many compliments on the banana bread. Even to our surprise, the banana bread is really good indeed. We improvised a caramel sauce for the dessert by reducing brown sugar, fat coconut milk and water, adding a little pinch of salt to strengthen the sweetness. After the kitchen closes, two banana breads are left. We wrap one in cling film and take it with us. Midnight snacks for when the alcohol kicks in. I only slept three hours that day and working a whole kitchen shift for the first time in almost a year has been tough. Mick and Nick leave for a club in North, while I go home. I never saw that banana bread back again.

Figure 16: Leo rows us around in the ADM harbor. Shot on 10-5-2018

At ADM, Leo takes us on a boat trip, so we can shoot some footage of the terrain from the water. Leo insists on rowing the boat the three of us are in, enjoying it seemingly. The huge cargo ships that are anchored on the other side of the harbour look like giant watchdogs that are guarding the harbour company. At the end of the ADM terrain, there is a series of house boats, belonging to a squatter community that came to the ADM before the squatters that arrived in 1997. Suddenly, we spot a patrol ship from the harbour police. As Leo tells a story about how one of the house boat inhabitants was once saved by the harbour police from sinking, a giant cargo ship enters the harbour, creating waves that, despite our reasonable distance from the cargo ship, make our little boat drift towards the embankment. Time to go back on land.

As we fasten the boat, I ask Leo about the trailer camp community outside of the ADM. I have heard only some of them are allowed on the ADM terrain, due to conflicts between

Figure 17: ADM as seen from the water. Shot on 10-5-2018

individual ADM members and members from the trailer camp community. The community consists of illegal Eastern-Europeans. Leo tells me both of the communities need each other, since it is harder for the municipality to evict them if they are within the ADM's vicinity. On the other hand, the ADM probably needs the trailer camp near them, because it forces the municipality to divide its attention over two groups on the terrain. Over the past weeks, I have seen the police patrolling the area, sometimes randomly performing house searches in one of the trailers. Luckily, the ADM has an agreement with the municipality, in which the municipality has to make an appointment before they can enter the terrain.

Leo's time on ADM is coming to an end: in July, after completing his thesis, he will go back to Liverpool with his girlfriend Aria and his dog Tyson. He is planning on renovating the

basement in his father's house to create a home of his own, a permanent one in a building his father squatted in the 1980's. Even though Leo grew up in a squat, it was nothing like the ADM, he tells me. To him it just felt like a big family house, while at ADM people also live more consciously in relation with their surroundings: the nature, its political history, the artistic side.

I ask him how he sees the future of squatting culture. He replies:

“That vibe, that feeling, cannot be suppressed. These places offer something that modern society cannot offer, something that is natural within humanity. Although they are going to make it hard to find these places in cities, but they cannot suppress this energy and the need and demand. So they will come up in another place. I am quite optimistic in that sense. On the other hand it is quite scary because if people are not really exposed to it, then the demand is kind of suppressed. The less likely to know it and relate with it and wanting to be a part of it themselves. It's innate to human nature to be part of it. People need to see it is happening and that it can happen.

According to Robbert, the world would look a lot more colourless, dull and frustrated if places like Ruigoord and ADM would disappear. He sees these places as a valve to celebrate freedom, expressing a voice that is different from the busy city centre, one that lets people be themselves and be astounded. We need these places to balance out the regulated city, where too much has become subjected to sameness nowadays. Girish tells me the similar things, but also emphasises that a part of Dutch history, and living and party culture will be lost.

But do we not have these kinds of places in the city? Breeding places, we call them. In Amsterdam, the municipality found a way to use vacant properties by letting them to students as anti-squatting housing, or to creatives as temporary studios. Colin van Drie, who works in a breeding place near Joe's Garage, believes breeding places can offer us exactly what the squatter scene has to offer, but without its precarious character. Breeding places emphasize the community of a neighbourhood and appreciation for local culture, Colin says.

Suwanne dismisses this argument, telling me that the breeding places are exploiting artists through a “fashionable” model: living and working in, for example, an old school building seems exiting, but the municipality forces artists to culturally and socially invest in a neighbourhood, only to be told they have to leave after a while. “That is not sustainable for a neighbourhood”, she tells me. “Especially when luxurious penthouses take their place after the artists leave”. The squatter scene certainly has showed its capability for utopian thinking, alternative ways of living, and its message has struck a chord in the city. It is up to the city, not just the municipality with its bureaucratic apparatus, but up to its citizens to use this message to reclaim their right to the city.

Figure 18: ADM shot on 5-4-2018 and 15-4-2018, Olympus Trip 35 with expired HEMA 200 ISO film.

Figure 19: ADM shot on 15-4-2018, Pentax P30 with Kodak BW 400 ISO film.

Conclusion – Reclaiming Our Right to the City

“What is a rebel?
A man who says no,
but whose refusal does not imply a renunciation.
He is also a man who says yes,
from the moment he makes his first gesture of rebellion.”

- *L'Homme Révolté* by Albert Camus

Gentrification has effectively displaced people who live precarious lives, through the commodification of housing, a mechanism amplified by the 2008 economic crisis. Artists and squatters are the intersecting groups in this class, for they are exploited for their talents and qualities by neo-liberal policies, making them often the forbearers of a gentrifying neighbourhood. Squatting culture tries to radically subvert the capitalist modes of commodification by creating alternative structures where community, self-creation and autonomy are part and parcel.

In Amsterdam, a long lasting tradition of squatting is being threatened by mechanisms that exceed the local. In the city centre, former squats have been able to survive through applying ‘mainstream’ techniques that give them more exposure throughout the city and more connectivity within their neighbourhoods. The larger communities on the outskirts of Amsterdam have mostly remained the same, showing strong community structures and the willingness to defend their own unique identities with all means necessary.

History has shown that squatter culture has an important influence on the city of Amsterdam, not just through the myriad modes of cultural production, but also socially by encouraging citizens to take the right into their own hands and stand up against disruptive policies. The social and political outrage that ensued after the radicalization of the squatter movement during the 1980's has caused squatters to shift their focus towards cultural practices, explaining why most of these communities consist of artists. In this day and age, squats and former squats in Amsterdam are mostly known for their live music, electronic music events, and their arts festivals. People are attracted to the free and autonomous spirit which is deeply interwoven within these places and communities, and displayed through the art they create.

Individuals in both Ruigoord and ADM face eviction: Ruigoord because of tensions within the community, caused by the commercialization of their own events and a more hierarchical community structure in which its board exerts power over its community members. The ADM faces eviction as part of a battle over the property with the municipality and the official property owner. Struggling, no matter how severely this affects individuals in these

communities, seems like a natural aspect of their cause. Freedom is something we should fight for, for it intersects with self-expression and self-creation, aspects essential to human beings.

In this research, I strived to map these communities and places through experimental ethnography, a research method that allows for a deeper explanation of the issues I have addressed. If we want to understand these communities, we must see the world through their eyes. As a matter of fact; if we want to understand the urban landscape, we must immerse ourselves in it, dive deep and use the senses as our guide.

For future research I would recommend a similar ‘community-focussed’ research on legalized squats like OCCII, since this research has equally examined the artistic qualities of both the outer city communities and the legalized squats, but has focussed on the communal aspects of the outer city communities. Other recommendations would include researching the degree of power that Ruigoord’s board exerts over its community members and the usage of the terrain by external partners. This might include interviews with Ruigoord’s board members and interviews with curators from external partners like Amsterdam Dance Event.

Our biggest concern should be to use this knowledge carefully; Jane Jacobs’ writings did, unfortunately, play a part in gentrifying her own neighbourhood. We should not promote artistic practices – like the ‘creative city’ movement did – solely for our own indulgence. I believe there is a deeper thought at the heart of this, and squatter culture proves this, namely that we always have the possibility to think the world differently, put that into practice through experimentation, as long as we are willing to fight for it.

Figure 20: Without hope all is lost. The ADM’ers celebrate the cancellation of the February eviction with this text above the main warehouse. Shot 23-5-2016

Bibliography

- Arendt, Hannah. *The Human Condition*. Chicago & London: University of Chicago Press, 1958.
- Beaudrillard, Jean. *Simulacra and Simulation*. Translated by Sheila Glaser. The University of Michigan Press, 1994 [1981].
- Breek, Pieter, and Floris de Graad. *Laat 1000 Vrijplaatsen Bloeien. Onderzoek naar Vrijplaatsen in Amsterdam*. Amsterdam: De Vrije Ruimte, 2001.
- Certeau, Michel de. *The Practice of Everyday of Life Volume 2: Living and Cooking*. Minesota: University of Minesota Press, 1998.
- Cuninghame, Patrick. "Autonomism as a Global Movement." *Working USA. The Journal of Labour and Society* 13 (December 2010): 451-464.
- Debord, Guy. *The Society of the Spectacle*. Edited by Ken Knabb. Translated by Donald Nicholson-Smith. New York: Zone Books, 1995 [1967].
- Duivenvoorden, Eric. *Een Voet Tussen De Deur. Geschiedenis van de kraakbeweging [1964-1999]*. Amsterdam: De Arbeiderspers, 2000.
- Harvey, David. *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*. Verso Books, 2013.
- Jacobs, Jane. *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Vintage Books, 1989 [1961].
- Koert, Kraker (pseudonym). *Wat niet mag... Kan nog steeds. Kraakhandleiding 2015/2016*. Het Fort van Sjakoo, 2015.
- Lamb, Gordon. "The Space Lady Has Landed", *VICE* (2 January 2014) https://www.vice.com/en_us/article/kwp8j3/the-space-lady-has-landed
- Landry, Charles. *The Art of City Making*. London: Routledge, 2006.
- Lefebvre, Henri. "Le droit á la ville." Point, 1968.
- Lukács, Georg. "The Phenomenon of Reification." In *History and Class Consciousness*, by Georg Lukács. 1922.
- Marcuse, Peter. "From Critical Urban Theory to the Right to the City." *City* (Routledge) 13 (2009): 185 - 196.
- Marcuse, Peter. "Gentrification, Abandonment, and Displacement: Connections, Causes, and Policy Responses in New York City." *Journal of Urban and Contemporary Law* (Washington University Press) 28 (1985): 195-239.
- Marcuse, Peter, and David J. Madden. *In Defense of Housing*. Verso Books, 2016.
- Marx, Karl. "The Fetishism of Commodities." In *Capital*, by Karl Marx. 2010 [1887].
- Mead, Margaret. "Visual Anthropology in a Discipline of Words." In *Principles of Visual Anthropology*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2006.

- Minton, Anna. *Big Capital: Who is London for?* . Penguin, 2017.
- Moore, Alan W. *Occupation Culture: Art & Squatting in the City from Below*. New York: Minor Compositions, 2015.
- Moore, Alan, and Alan Smart, . *Making Room: Cultural Production in Occupied Spaces*. n.d.
- Negri, Antonio, and Micheal Hardt. *Empire*. Cambridge & London: Harvard University Press, 2000.
- Nepstad, Sharon Erickson. "The Process of Cognitive Liberation: Cultural Synapses, Links, and Frame Contradictions in the U.S.-Central America Peace Movement." *Sociological Inquiry* 67, no. 4 (1997): 470-487.
- Otten, M. "Provo Jongerenprotest en Jeugdstyl in Groniek" (Groningen: 1984) <http://rjh.ub.rug.nl/groniek/article/viewFile/17370/14860>
- Pink, Sarah. *Doing Sensory Ethnography*. London: SAGE Publications, Inc. , 2009.
- Pruijt, Hans. "Squatting in Europe." In *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles* . Minor Compositions, 2013.
- Rouch, Jean. "The Camera and Man." In *Ciné-Ethnography*, translated by Steven Feld, 29-46. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2006.
- Russell, Catherine. "Chapter 2." In *Experimental Ethnography: The Work of Film in the Age of Video*, by Catherine Russell. Durham: Duke University Press, 1999.
- Schaap, Leen. "Kraakverbod is Niet Altijd te Handhaven." *Het Parool*, June 23, 2015.
- Sholette, Gregory. *DELIRIUM AND RESISTANCE: activist art and the crisis of capitalism*. Pluto Press, 2017.
- Standing, Guy. *The Precariat. The New Dangerous Class*. New York: Bloomsbury Academic, 2011.
- Tain, Rob. "Citi Memento: Silosofie" *Amsterdam Alternative Issue #018*, (Amsterdam: 31-05-2018) <http://amsterdamalternative.nl/articles/5519>
- Tyler, Steven. "Postmodern Ethnography: From Document of the Occult to Occult." In *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*, by James Clifford & George E. Marcus. Berkeley: University of California Press, 1986.
- Uitermark, Justus. "Framing Urban Injustices: The Case of the Amsterdam Squatter Movement." *Space & Polity* 8, no. 2 (2004): 227-244.
- United Nations. *World Urbanisation Prospects: The 2014 Revision*. United Nations, 2014.
- van der Steen, Bart, Ask Katzeff, and Leendert van Hoogenhuijze. *The City Is Ours: Squatting and Autonomous Movements in Europe from the 1970s to the Present*. Oakland: PM Press, 2014.
- Vasudevan, Alexander. *The Autonomous City; A History of Urban Squatting*. Verso Books, 2017.

Verstraete, Ginette. *Underground Visions: Strategies of Resistance along the Amsterdam Metro Lines, Paris – Amsterdam Underground. Essays on Cultural Resistance, Subversion, and Diversion* (Amsterdam University Press, 2013)

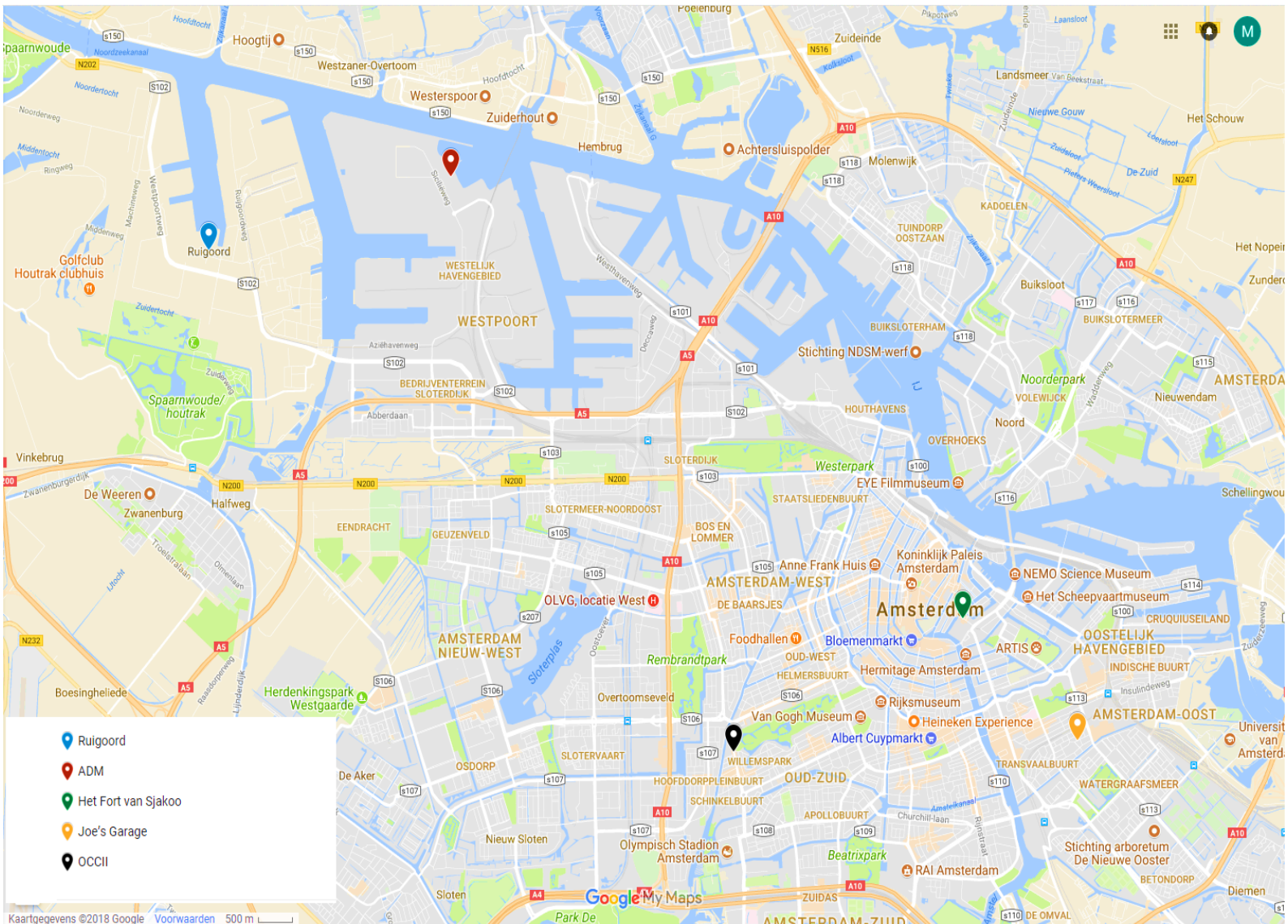
Vugts, Paul. "Amsterdam kun je geen krakersstad meer noemen." *Het Parool*, June 23, 2012.

Wright, Arnd Schneider and Christopher. "The Challenge of Practice ." In *Contemporary Art and Anthropology* , 1-27. New York: Berg, 2006.

Appendices:

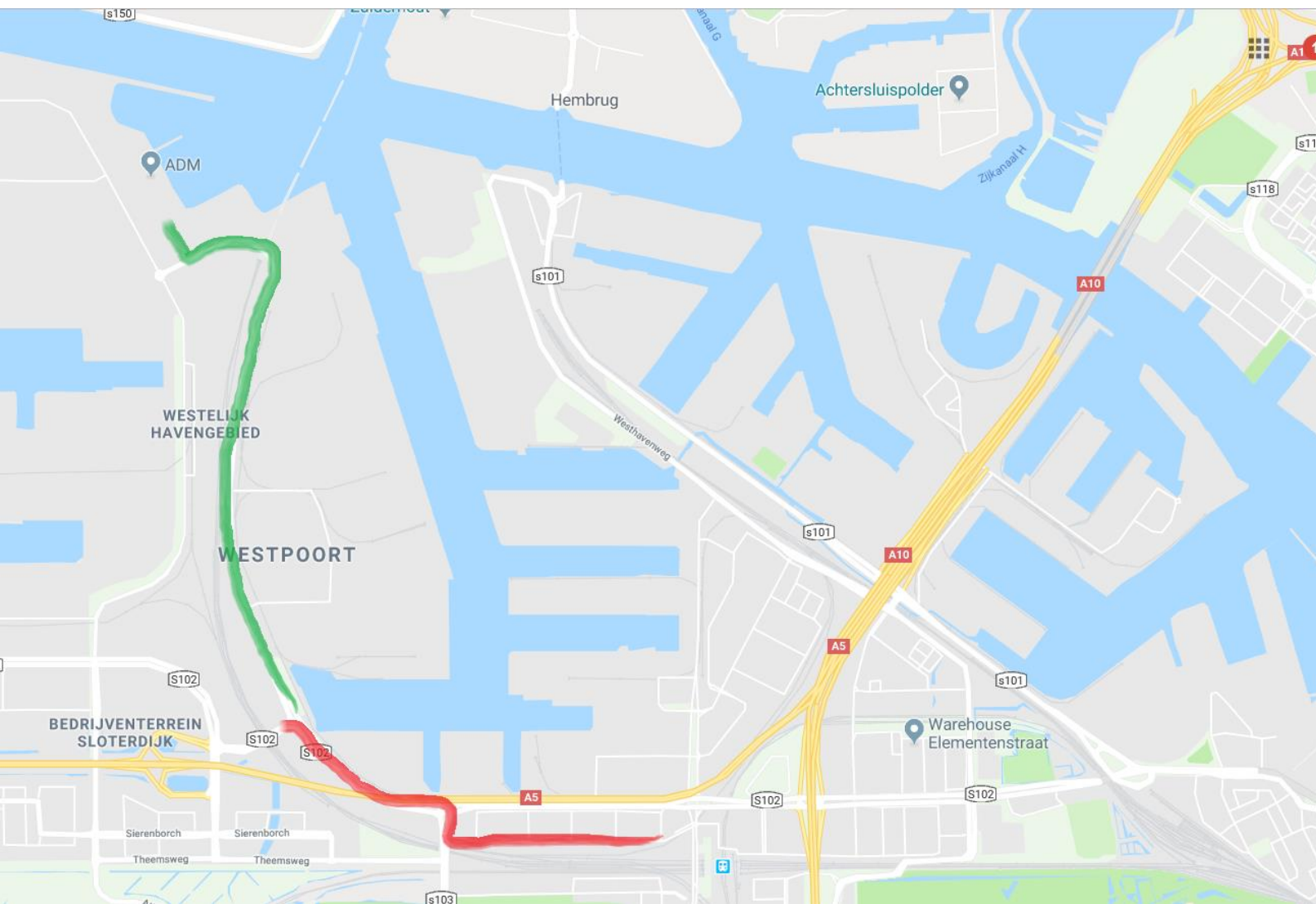
I. Maps

a. Field sites:

Source: Google Maps.

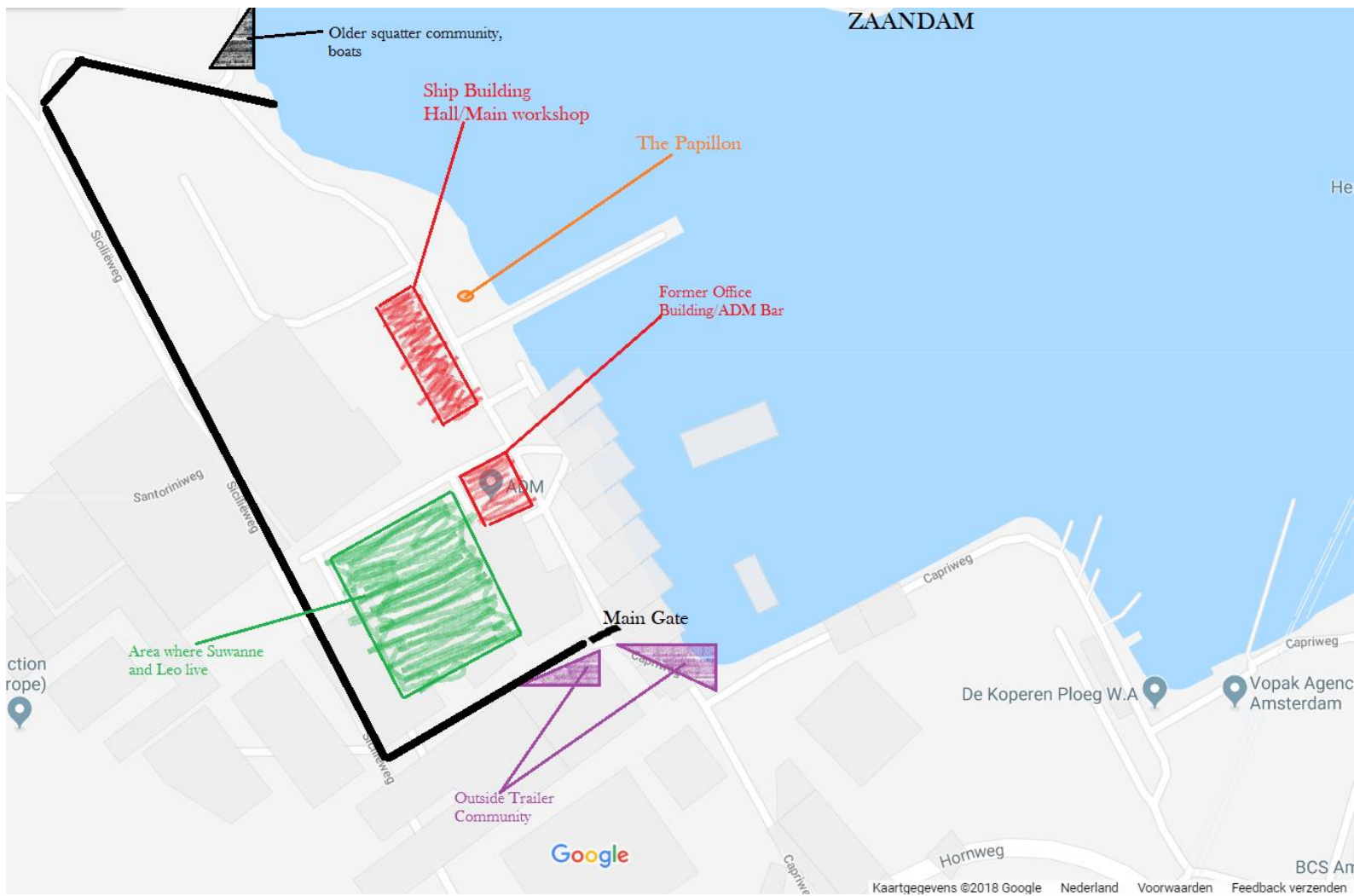
b. Route to the ADM

Note: This is the route Nick and I took almost every time we went to the ADM. The red line marks the line 382 bus route from Sloterdijk Station to Horn Haven; the green line marks the 40 minute walk from the Horn Haven bus stop into the harbour and to the ADM.

Source: Google Maps.

c. ADM Terrain

Source: Google Maps.

II. Interviews

Topics:

Suwanne Huijboom

Questions/Topics:

1. Who are you?/Short personal introduction
2. Life before ADM
3. How would you describe daily life on ADM?
4. Influence of transition
5. Losing your home
6. Relation of ADM to other squats/squatter communities
7. Cultural influence on Amsterdam/cities in general
8. Why should places like this exist?

Leo Chrysokhou

Questions/Topics:

1. Who are you?/Short personal introduction
2. Life before ADM
3. How would you describe daily life on ADM?
4. How did you end up here?
5. Leo's own academic research project
6. Comparing ADM to other places he has lived
7. Influence of ADM on Amsterdam and cities in general

Girish van Hal

Questions/Topics:

1. Who are you?/Short personal introduction
2. How did you end up working at Ruigoord?
3. Difference between parties at Ruigoord and parties in regular clubs/festivals
 - a. If yes, describe difference
4. Close your eyes: describe the kind of people do you see at Ruigoord
5. Do you also go to other 'Vrijplaatsen', like ADM, OT301 and OCCII?

6. Influence of places like Ruigoord on Amsterdam and cities in general

Colin van Drie

Questions/Topics:

1. Who are you?/Short personal introduction
2. Difference between events at OCCII and other venues in Amsterdam
3. Close your eyes: describe the kind of people that go to places like OCCII and OT301
4. Have you ever heard of ADM or Ruigoord?
 - a. If yes; how do you know these places?
5. Would you ever go there?
 - a. If yes, why would you go there?
 - b. If no, why would you not go there?
 - i. Would you go there, even if they host the same kind of events at OCCII and OT301?
6. Influence of these places on Amsterdam

Roland Ippel:

1. Short personal introduction
2. Life before Ruigoord
3. What is Ruigoord?
4. Daily life at Ruigoord
5. Commercialization
6. Importance of Ruigoord for Amsterdam

Robbert Mosk

Questions/Topics:

1. Who are you?/Short personal introduction
2. Relation to Ruigoord
3. Close your eyes: describe the kind of people that go to Ruigoord
4. Own experience as a musician at these places.
5. Would you ever go to other squats (either to play or to visit an event)?
 - a. If yes, why would you go there?
 - b. If no, why would you not go there?

- i. Would you go there, even if they host the same kind of events at OCCII and OT301?

6. Influence of these places on Amsterdam

Interviews:

Suwanne Huijboom:

Date: 04-04-2018

Location: Suwanne's Home, ADM

Interview Duration: 01:09:58

Max: Kan je je kort even voorstellen ter introductie?

Suwanne: Ok, nou ik ben Suwanne, ik ben 53 jaar oud. 1965 geboren, dus 52. Ik woon op het ADM al 20,5 jaar, dat heb ik van de week uitgerekend. Ik doe hier veel PR werk, denk ik, voel ik. Ik doe de website en veel facebook en hou me bezig met filmpjes maken en dat soort dingen.

M: Waarom?

S: Ik vind het belangrijk ADM te promoten, het is mijn hart en mijn leven. Te documenteren.. Zo veel mogelijk in de picture te zetten met het oog op dat het ADM kan blijven.

M: Ik weet dat jij op youtube en vimeo een gigantisch film archief hebt gemaakt, met allemaal materiaal over het ADM. Dat heeft allemaal een duidelijke functie, dat het ADM moet blijven en zo. Maar heeft het voor jou ook nog een persoonlijke betekenis?

S: ja voor mij is het ook een vorm van vastleggen, in plaats van dat ik een dagboek schrijf heb ik een online archief aangelegd. Voor mij is dat een referentiekader van hoe mijn leven de afgelopen 20 jaar gelopen is. En daarnaast vind ik het ook heel belangrijk om alles wat er aan documentatie is qua beeldmateriaal op die manier te presenteren. Soms met beelden die ik zelf geschoten heb, soms met beelden van anderen, heel vaak gebruik ik ook beelden die ik op internet vind. Sowieso, alles wat ik over ADM op internet vind rip ik en upload ik opnieuw in wat voor vorm dan ook. Ik vind, dat alles wat over ADM gaat is van ons, dat is gewoon copyright.

M: Ja in die zin snap ik je wel. Heb je er wel eens problemen mee gehad?

S: Jazeker, met de Nederlandse Filmacademie heb ik een heel dispuut gehad. Het grappige is, het ging over een filmpje over ADM uit 2002 dat iemand op een videoband had gevonden. Een documentaire die gemaakt is in die tijd, belangrijk materiaal, want toen werden we ook met uitzetting bedreigd. Toen hebben we een open dag georganiseerd en een discussie tussen politici en allemaal andere bobo's en zo. Een hele goeie mini-documentaire. Die hebben we toen van de videobanden geript en geupload, en toen in mijn onschuld, ik wist niet meer in welk jaar dat gemaakt was en wie het precies gemaakt had. Heb ik in mijn onschuld contact gezocht met de filmacademie om te vragen wie de maker was en hoe het in elkaar zit. Toen kwam er een heel dispuut van "dit is ons materiaal

en je mag dit absoluut niet zomaar op het internet verspreiden”. En we doen regelmatig dingen met filmstudenten en ik was precies op dat moment bezig met een project van filmstudenten, dus toen zei ik dat als ze inene zo hard gaan piepen, dan stop ik ook gewoon met dat project waar we nu mee bezig zijn.

M: Hoe lang was dit terug?

S: Twee jaar terug ofzo.

M: Hoe is dit afgelopen?

S: Ja uiteindelijk heb ik niets meer terug gehoord. Het filmpje opzich. Ik heb gezegd dat ik het op Vimeo zo neergezet heb zodat jullie het niet kunnen vinden, dus je kunt het niet bewijzen. Ik gebruik het op mijn manier. Als jullie hard willen gaan, dan gaan wij ook niet meer samenwerken. Maar verder niets meer gehoord, het is gewoon daar blijven hangen.

M: Maar dat project waar je toen mee bezig was is wel afgemaakt?

S: Ja wel afgemaakt, maar daarna nooit meer samengewerkt met ze.

M: Hoe zag je leven voor het ADM er uit?

S: Welk leven hahahahaah

M: Nou ja begin maar ergens

S: Laten we het simpel houden. Het laatste leven voor ADM, toen was ik milieuactivist. Ik was dus bezig met het behouden van Ruigoord door het actiekamp ‘environmental nature action camp’. En dat hield in dat we op de plek waar de Afikahaven werd gebouwd een kamp hebben gebouwd met boomhutten en tunnels, om de graafwerkzaamheden onmogelijk te maken, uit te stellen of zo iets.

M: En toen ben je op het ADM terecht gekomen?

S: We werden op 6 oktober 1997 ontruimd, dat was op dierendag, voorspelbaar.

M: Wacht, dierendag is 4 oktober!

S: Ok nou dan werden we op 4 oktober geruimd, of daar werd een aanvang mee gemaakt. Met wel 900 politie of ME’ers. Het was bizar. Dit (ik?) werd ook het boegbeeld van de hele actie enzo. Die ontruiming heeft een week geduurd, toen hebben we nog een hele grote protest demo gedaan in de stad. En toen weer een week later werd het ADM gekraakt, dus weer twee weken later. Oh een week later hebben het gekraakt. Die demo was twee weken later.

M: Hoe troffen jullie het ADM aan?

S: Ja een grote desolate, verlaten, scheepswerf. Griebus. Ik dacht: “ik ben echt op de verkeerde plek terecht gekomen”. Gewoon een grote woestijn, geen bomen, bij de twee gebouwen waren alle ramen ingegooid, alle toiletten kapotgeslagen, alle koperen leidingen en elektriciteitsleidingen eruit geript.

M: Is dit gedaan om kraken minder aantrekkelijk te maken?

S: Het is gewoon door vandalisme gedaan, ten tweede omdat het door de ME als oefenterrein gebruikt werd.

M: Dus in het begin was het vooral opruimen?

S: Ja in het begin was het gewoon hardcore bewoonbaar maken. Dus we hebben eerst één ruimte op de tweede verdieping bewoonbaar gemaakt waar we met ze allen gewoond hebben voor een aantal weken lang..

M: Heb je het nu over dat gebouw waar die hap uit is?

S: Ja, ja die, op de tweede verdieping. Omdat dat huis uitkeek op de poort en we bang waren voor een aanval. Van Lüske. Dus daar hebben we eerst een aantal weken energie in gestoken om de ramen te repareren en met ze allen de arbeidskantine op te kunnen knappen zodat we daar een housewarmingparty konden geven, waarbij we gevraagd hebben om bouwmaterialen en geldelijke donaties. Om de rest op te kunnen knappen.

M: Want uiteindelijk heeft Lüske wel een poging gedaan jullie er uit te trekken. Hoe heb je dat ervaren?

S: Ehhh bijzonder heftig. To say the least. Het was op zaterdag ochtend, zes uur in de ochtend. En ik had die nacht net bardienst gedraaid in de gezamenlijke bar die ik opgezet heb, dus ik lag past net een uur in bed, in dat pand ook, en toen klonk er een hoop glasgerinkel, het gebouw was aan het schudden.. En toen ik naar de wc ging, die in de hoek schuin tegenover was, de hoek waar de aanval plaatsvond... De grootste graafmachine die je maar kon vinden die was het pand aan het aanvallen. Ik zag de bek van die graafmachine zo door de gevel naar binnen komen. Dus toen stond er geen gevel meer. Toen ik naar buiten keek zag allemaal van die kleerkasten staan die zeiden: "wil je naar buiten komen, het is gevaarlijk". Dus toen zei ik dat ik eerst mensen wakker ging maken zodat je niet onder het puin belandt. Dus zo iets.

M: En toen, wat gebeurde er toen?

S: Toen kwam ik een buurman tegen, iemand die ook in het pand woonde. En toen zei ik van "jezus hoe gaan we die graafmachine nu stoppen?". En toen had ik bedacht Molotov cocktails. Dus ik vroeg aan die jongen of hij wist hoe hij die moest maken. Ik totaal geen ervaring in de kraakwereld en hij wel, dus toen zei hij "ja ik wel. Ja dat komt goed uit, want ik weet nog wel waar lege bierflesjes staan en ik heb een jerrycan benzine, dus laten we dit gaan doen". Toen zijn we Molotov Cocktails gaan maken. Tegen de tijd dat we een krat vol hadden en op het dak aankwamen, hadden gelukkig andere mensen al de politie gebeld en die hadden al soort van de boel stilgelegd op dat moment.

M: Sick dat het zo ver moet komen dat je een krat molotov cocktails moet gaan maken.

S: haha ja nou iemand anders had zelfs geprobeerd zijn vrachtwagen voor de kraan te zetten, maar die werd tegen de grond geslagen. Het was zo'n grote graafmachine, die had die vrachtwagen met gemak op kunnen tillen of aan de kant kunnen schuiven. Ze hadden ook het hek aan gort gereden om binnen te kunnen komen. Geen kruid tegenop gewassen. Ik bedoel, het is ook zo van, met die graafmachine werd ook bewezen dat er geen respect was voor mensenlevens. Dus hoe ga je dat pareren? Dus het enige waar ik aan dacht was "fuck it, dan gaan we wel met molotov cocktails gooien". Zij gaan voor ons leven, dan gaan wij voor hun leven. Hard tegen hard gewoon op dat moment.

M: Lijkt me ook wel een automatische reactie ofzo.

S: Ja ik bedoel, die hoek die is afgebeten, daar is de vloer weg en op die vloer stond gewoon een bed waarin mensen lagen te slapen weet je wel.

M: Jouw vrienden, maar daar had jij ook kunnen liggen.

S: Ja precies, als ze bij die andere hoek waren begonnen, had ik onder vuur gelegen.

M: Daarna is hij niet meer teruggekomen toch?

S: Nee want uiteindelijk na twee jaar is het een strafproces geworden. Omdat het zo lang geduurd heeft, heeft hij maar 240 uur dienstverlening gekregen, een geldboete en hij moest de kosten betalen om het pand te stutten. Voor poging tot doodslag. Uiteindelijk is hij zelf omgebracht in 2003. Een deel van de verdenking kwam toen bij ons te liggen, maar er is nooit aangetoond wie hem heeft omgebracht. Dat is de vrees van de eldelange maffiaoorlog die nog steeds duurt in Amsterdam.

M: Je vertelde ook dat je rond de tijd dat je naar het ADM kwam ook bezig was met je gender transitie. Wat voor rol heeft het ADM daarin gespeeld?

S: Je kunt het gewoon niet beter treffen dan een nieuwe wereld creëren, daar onderdeel van zijn, en dan ook nog je transitie doen. Het is perfect gewoon. Het was heel natuurlijk ofzo. Het was al in gang gezet, nadat ik hier al een paar maanden was begon ik met hormonen gebruiken. Iedereen vond het allemaal super schattig dat ik in een borsten begon te krijgen. Iedereen was ook heel supportive, stond ook aan m'n kant enzo. We hadden een hele hechte band met elkaar, het was een kleine groep, niemand die dat afwees en m'n medebewoners beschermden me daarin. Of stonden voor mij op, stonden aan mijn zijde.

M: Maar ondervond je daar dan last van binnen de groep?

S: Niet binnen de groep, maar wel een aantal keer agressie meegemaakt. Of zelfs levensbedreigende situaties meegemaakt buiten het ADM. Als ik naar Geuzeveld ging of weet ik veel wat.

M: Merk je dat de wereld daar nu veranderd in is?

S: Ja de wereld is nu in principe een stuk toleranter geworden. Het hele gender transitie ding is een stuk bekender geworden, maar er worden nog steeds, zelfs in Nederland en Amsterdam, mensen getreiterd of in elkaar geslagen. Het is overall wel beter geworden, maar het is niet perfect of zo op dit moment. De wetgeving is ook een stuk verbeterd dan in mijn tijd. Toen ik er nog mee begon, toen woonde ik nog in België, toen was het rondlopen in kleren van de andere sekse gewoon nog bij wet verboden.

M: Je vertelde in 'Skek dat je ook een dochter hebt, hoe kijkt die tegen jouw, als je niet over bepaalde zaken wil hebben moet je dat zeggen..

S: Nee ik praat over alles!

M: Ok, hoe kijkt zij dan tegen jouw transitie aan en op je leven op het ADM?

S: Over m'n transitie deed ze echt super makkelijk over, ze was een jaar of 4 denk ik.. Toen ik het haar vertelde deed ze daar heel makkelijk over. We woonden toen nog in een heel klein bekrompen stadje nabij Bergen op Zoom, en ik.. Van het ziekenhuis, de VU, voordat je hormonen mag gebruiken.. Een deel van je transitie traject is

dat je ook in de andere rol gaat leven. Dus ik heb eerst een coming out gedaan naar m'n ouders gedaan, toen naar m'n dochter. Toen voelde dat nog wel echt als verkleed over straat gaan. Toen was de norm voor het ziekenhuis, de VU, als je je als vrouw verkleed dan moet je all the way gaan: dus korte rokjes, hoge hakken en make-up. Want anders telt het niet of zo.

M: Het over-feminizen van de vrouw ofzo?

S: Ja ja ja, als je dan de eerst volgende keer een broek aan had dan vroegen ze "gaat het niet goed met je?".

M: alsof vrouwen dat soort dingen niet dragen.

S: Anyways, ik had m'n dochter het verteld en ook verteld dat ik in een jurk over straat wilde gaan. En toen vroeg ik wat ik aan zou trekken en toen zei ze gewoon van "ja dit staat je beter", zo klein als ze was. Geen probleem eigenlijk. Enige probleem waar ik in het begin tegen aanliep, toen we de eerste beste winkel ingingen om iets te kopen, dat ze me aanriep van de andere kant van de zaak van "papa kom eens hier!", toen had ik zoiets van wat ben je me aan het outen hahah. Maar ze heeft altijd vol gehouden – en terecht – je bent gewoon m'n papa. Want ik heb al een mama. Want ik ben ook in haar optiek een zij en een haar, maar wel een papa. Dus hebben we op een gegeven een soort verbond ofzo gesloten dat het ok is. En tegenwoordig kunnen we daar hartelijk om lachen.

M: Fijn dat het zo kan.

S: Dit was deel een van je vraag. Dat ik hier op het ADM zit vindt ze geweldig. Ik heb haar ook van jongs af aan meegenomen naar het actiekamp zelfs. Ze woonde niet bij mij, ik had haar een keer in de twee weken bij me. Maar als ik haar bij me had, dan nam ik haar mee naar het actie kamp, of het ADM of naar een festival waar ik aan het werk was. Ik heb haar van begin af aan met mijn leven opgevoed. Zij vindt het heel normaal, het mooie is dat we een ontzettend goede band hebben. Ik vind het bijzonder en magisch. Een paar jaar terug studeerde ze nog antropologie en een van haar onderwerpen was op een gegeven moment Burning Man Festival in Amerika. Toevallig was ik toen op het ADM ook bezig met het opzetten van een event met het thema Burning Man. Omdat er toen een film was van een bevriende filmmaker, dus heb ik allemaal mensen gevraagd om dingen die we dan á la burning man in de fik konden steken enzo., is zij toen hier gekomen met haar docent en haar klas als onderdeel van het vak. Zo kwam ze hier ook gewoon met vrienden en schoolgenoten naar een festival. Voor haar is het een tweede natuur. Haar vrienden en haar medestudenten stonden eerst ook met een open mond.

M: Is het ook belangrijk voor je dat je dochter dit zo ervaart?

S: Ja absoluut. Het lijkt me heel vervelend. Het kan twee kanten op vallen. Ik heb het gezien bij Ruigoord, bij kinderen van Ruigoord. Het is 50% kans: of je zet je af tegen je ouders en je leefstijl of je gaat er heel erg in mee. Het kan alle twee gebeuren.

M: Maar dan in haar geval had ze een super corporate iemand moeten worden ofzo, die in de finance of business zit.

S: Ja we hebben het met een meisje dat hier is opgegroeid gehad, die is ook echt die kant op gegaan. Ik bedoel het kan gebeuren.

M: Het zou ook gewoon moeten kunnen ofzo?

S: Ja kijk voor het zelfde geldt was ik op Ruigoord opgegroeid en was er ook weer 50% kans geweest dat het de andere kant op gegaan was. Kijk, mijn ouders zijn ook heel netjes en keurig, katholiek enzovoorts. Toen ze gingen trouwen gingen zij ook als eerste bij Ruigoord kijken omdat er gewoon huisjes te huur stonden. Voor het zelfde geldt was ik keurig opgegroeid en had ik dat wel fijn gevonden, of ik had me heel erg afgezet tegen m'n ouders en was ik de hippies gaan joinen op Ruigoord.

M: Hoe omschrijf je eigenlijk je dagelijkse leven op het ADM?

S: Haha dat vragen ze ook altijd bij de sociale dienst. Nou een goed deel van de dag besteed ik aan ADM promotie of aan e-mails, facebook, filmpjes maken, strategieën en dat soort dingen.

KORTE ONDERBREKING

S: Daarnaast is het leven op ADM altijd avontuurlijk. Je weet nooit wat er op je pad terecht komt. Vaak is er iets spontaans dat geregeld moet worden, of mensen die hulp nodig hebben, langskomen voor een rondleiding of een interview of dat soort dingen. En ik probeer ook altijd een deel van de dag buiten door te brengen door dingen te bouwen of nu het bos een beetje op te ruimen, te ontdoen van bladeren, de Clit Club klaar te maken voor het eerste feestje over twee weken.

M: Wat voor dingen bouw je dan?

S: Ja ik maak in principe alles waar ik zin in heb. Ik heb deze woonwagons gebouwd, de bar gebouwd, het theater, het podium hier, ik heb het plan om een nieuwe vloer in het podium te leggen, het plan om de woonwagons een stuk aan te bouwen zodat ik een grotere woonkamer heb. Het voordek heeft nu een tijdelijk dak, maar die lekt dus daar moet een nieuw dak op komen.

M: Oh maar het bouwen richt zich dus wel op dingen die de Clit Club nodig heeft, of je huis.

S: Ja precies, m'n gastenhuis moet ook nog een stuk aangebouwd worden. Die blokhut daar is m'n gastenhuis. Je bouwt dingen hier met het idee dat ze permanent zijn, maar wel steeds permanenter. Dus je bouwt aan dingen die aan het einde van hun levensduur zijn, dus die moet je dan repareren of vervangen. Er zijn de hele tijd veel reparatie werkzaamheden de hele tijd. Ik zag bijvoorbeeld dat de poten waar deze wagen op staat van de onderkant verrot zijn geworden. Anders stort de hele aanbouw 50cm naar beneden.

M: Je zei in dat gesprek dat we eerder ook al hadden dat je deze wagen bouwde als zijnde een wagen waar je mee kan verkassen op het moment dat je er uit moet, maar dan verschuift dat toch steeds verder naar "nee ik blijf hier, ik ga niet weg". Beetje een vreemd bruggetje, maar het deed me denken aan "I've been loving you too long" van Otis Redding, waarin hij zingt iets in de trant van "je wordt een soort gewoonte voor me, maar hoe langer ik bij je blijf, hoe meer ik van je hou en niet terug kan". Er moet een soort progressie in zitten naar meer, niet minder. Is dat ook een soort gevoel die je bij deze plek hebt? Dat je er steeds meer gehecht aan raakt?

S: Ja soms zie ik het ook wel alsof ik hier geboren ben en opgegroeid ben en volwassen ben geworden. Maar het is het begin van mijn nieuwe zelfgekozen leven, met mijn zelfgekozen familie. Er is niet een punt te bepalen waarbij ik dacht dat dit voor de eeuwigheid zou zijn, maar er is wel een omslag gekomen waarbij ik/we dachten van "het zou best wel eens kunnen dat we hier ons hele leven wel kunnen gaan slijten en oud kunnen worden".

Sindsdien ben ik hier ook permanent gaan bouwen. In plaats van dat ik met mijn bar op reis ging staat hij ook gewoon permanent hier, het theater staat ook hier permanent. Sindsdien ben ik het ook gaan uitbreiden.

M: Met de bar heb je het over de Clit Club he? Gaat die überhaupt nog op reis? Of is alles wat er met de Clit Club gebeurt hier op het terrein?

S: Nee, de Clit Club heeft hier z'n basis en de bar en wagen gaan niet meer op reis. Maar de Clit Club wordt ook op z'n tijd ook buiten het ADM gedaan. Toen ook tijdens het ADM benefiet in Paradiso daar in de kelder. Een paar jaar terug hebben we toen het theater gebouwd en toen zijn we naar het Beyond Festival ergens in het zuiden van Nederland en toen heb ik een van de ADM stadsbussen meegenomen met een luifel en toen heb ik ook een mobiele bar gebouwd op locatie daar.

M: Want wat betekend de Clit Club voor jou?

S: Nou de Clit Club is in eerste instantie een expressie van mezelf. Tegenwoordig kan ik iets beter praten, maar vroeger kon ik echt totaal niet over mezelf praten en waar m'n ideeën en persoonlijkheid en zo vormgaf. En de Clit Club is daarnaast ook gewoon een plek waar ik idealiter vrienden en bekenden kan uitnodigen, wat voor mij een hele veilige omgeving is. Waar ik ook de controle heb over allerlei manier en zo. Tegelijkertijd is het ook mijn ultieme speeltuin waar ik gek kan doen in een veilige omgeving of dingen kan uitproberen in een veilige omgeving.

M: Is het ADM dat in z'n algemeenheid, in z'n totaliteit, ook?

S: Ja zeker, maar de Clit Club is het hart daar van, van dat hele gevoel. Voor mij. De Clit Club is meer gewoon mijn eigen privé domein op het ADM hier.

M: Stel, om wat voor reden dan ook, er tegen jou gezegd zou worden: "ok Suwanne, vanaf morgen mag jij nooit meer de Clit Club doen. Vanaf morgen bestaat de Clit Club niet meer, dan vernietigen we alles en er komt ook geen nieuwe." Wat voor gevoel, wat betekend dat voor jou?

S: Ja dan valt het belangrijkste.. Dan valt echt alles weg, m'n basis valt dan weg. De Clit Club is wel mijn fundering of zo. Ik heb mijn hele leven wars gedaan. Het is echt mijn tweede natuur om een bar te draaien, op te zetten, mensen bij elkaar te brengen, ze te vermaken, dat is gewoon..

M: Maar waarom persé in de Clit Club? Er is toch nog een andere bar op het terrein? Wat is het onderscheid?

S: Het onderscheid is dat ik hier de ultieme controle heb. Als iemand mij hier niet aanstaat, of niet aardig is tegen mij, dan is daar het gat van de deur. Ga dan maar naar een andere bar toe.

M: Gebeurt dat dan wel eens?

S: Oh ja zeker, als je hier aan komt zo van we zijn met ze 5en en we willen 5 cocktails, en een cocktail kost 5 euro, maar we willen maar 20 euro betalen.. Dan zeg ik nou dan kost het 30 euro. Ik heb hier de controle. Het is niet zo zeer.. Aan de ene kant is het een machtsding, maar het is ook de vrijheid om met je te spelen. Ik bedoel, dus dat verschil tussen 30 en 20 euro. Niets is hier gewoon normaal of normaal ofzo, of zoals je het denkt te krijgen. Nee, juist niet.

En dat is precies de reden waarom ik de Clit Club heb opgezet naast de ADM bar, omdat ik juist zelf dingen wil bepalen. Niet deel wil zijn van de service en verwachtingspatroon van de ADM. Als ik de ADM bar doe, ben ik dienstbaar aan de ADM en hier heb ik aan niemand verantwoordelijkheid af te leggen.

M: Voor vijf euro kan je trouwens geen eens meer een cocktail in Amsterdam te krijgen.

S: Nee het was voor het voorbeeld. Maar ik vind het gewoon vet irritant om vijf cocktails te maken. Ik maak liever een cocktail en later nog eentje ofzo. Dan moet ik dus aan het werk voor jou en als je dan ook nog korting wil hebben..

M: Wat voor gevoel geeft het gevoel dat jullie hier potentieel weg moeten? Met de gemeenteraadsverkiezingen enzo is dat misschien iets minder..

S: Toen er in 2015 de eerste oproep kwam voor een rechtszitting en een serieuze dreiging begon, stortte echt m'n hele wereld in. Nu, drie jaar later, neem ik het met een korreltje zout. En geloof ik er steeds meer en meer in dat we hier gewoon blijven. De onwaarschijnlijke kans dat ADM ophoudt op deze plek, dat is ook nog steeds het einde, in mijn denken, van mij zelf. Ik kan me gewoon niet voorstellen een nieuw ADM ergens te beginnen, dat werkt gewoon niet voor mij. Ik heb hier twintig jaar van mijn leven geïnvesteerd en met mij vele anderen. ADM verplaatsten werkt dat voor allerlei redenen niet, als groep, voor mij persoonlijk.

M: Het zou je ook depressief maken? Dat jullie weg zouden moeten? In ieder geval niet meer hier.

S: Nogmaals het gaat niet om depressief. Ik heb zelfs aanbiedingen gehad van veel vrienden uit Amerika gehad of ik daar naar toe zou willen komen, maar is niks dat mij gelukkig maakt. Het gaat er meer om of ik daar op m'n plek zou zijn of gelukkig zou zijn. Wat dan ook voor mogelijkheden. Ik heb gewoon geen zin om een nieuw leven te beginnen, denk ik. Het leven is goed zoals het nu is. Ik zie het niet als een mogelijkheid om weer iets nieuws te starten, nog een verdieping te gaan of zo. Als dit eindigt, en daarmee ook mijn leven, dan is het gewoon goed geweest. Ik heb niet nog meer ambitie om nog verder te gaan.

M: Praten we nu over zelfmoord?

S: Nou, we praten hier over doodgaan. Idealiter zou ik het niet helemaal zelf willen doen. Ik zou het het liefst gedaan willen gedaan hebben, dat mijn vrienden/vriendinnen daarbij helpen.

M: Dat je hier al over hebt nagedacht, dat het al zo ver heeft moeten komen. Er is misschien een moment dat dit..

S: Ja maar zo ver is het op een gegeven moment ook geweest. De dreiging was ook serieus. En op een gegeven moment heb ik ook de dood in de ogen gekeken met mijn kanker. Dus daarom heb ik ook veel over de dood nagedacht.

M: Dat was niet meer vreemd voor jou. Ik vind het een fascinerende gedachte dat het.. Ik leef zelf ook met het idee.. Nouja ik bedoel ik hoef zelf niet persé heel oud te worden, want soms is een leven mooi. De angst voor de dood komt vaak voort uit het idee dat je altijd nog meer kan doen. Je kan ook altijd nog meer doen, maar waarom zouden we niet genoeg nemen met wat we al hebben gedaan?

S: Nou dat is echt wat ik, meer dan ooit, maar eigenlijk al vanaf het moment dat ik die transitie begon, verantwoordelijkheid genomen voor mijn eigen leven. Vanaf dat moment ben ik mijn leven gaan leiden zoals ik

dat wilde. En dat doe ik nu al twintig jaar. En ADM zoals die nu is geeft ook de ultieme vrijheid om dat te doen, ondanks alle dreigingen over de jaren heen.. Ik denk ook dat dat hoort ofzo. De vrijheid moet je bevechten, of is hard werken, hoe je dat ook noemt. Het is een balans. Ja, ik heb hier gewoon twintig jaar de ultieme vrijheid ervaren en waanzinnige dingen mogen beleven en kunnen bouwen en doen. Die vrijheid komt nooit meer terug op een andere plek, waar het ADM mogelijk zou zijn. Het zou veel meer restricties hebben.

M: Denk je dat je in die zin ook veel rijker bent dan andere mensen? Mensen zoals ik? Mensen die uit de meer bewoonde kant van de stad komen?

S: Nou ik weet niet of dat rijker is. Ik ben gewoon.. Ik ben voor mijn idee gewoon heel rijk geweest. Ik had de beschikking over drie, vier huizen in verschillende plaatsen en continenten. Misschien over twee chique auto's, kreeg maandelijks veel meer geld betaald dan ik kon uitgeven en daarnaast werd ik regelmatig meegenomen om te eten in de beste restaurants die er maar waren.

M: Dat was jouw leven voor het ADM?

S: Dat was mijn leven voor mijn transitie. Dus alles gaat.. Ik ken die rijke wereld. Ik weet hoe dat voelt, hoe dat is.

M: Wat voor werk deed je toen?

S: Ik was iemands persoonlijke assistent, van een rijk iemand. En daarmee kon ik beschikken over al die verworvenheden die een rijk iemand heeft. Hoewel die huizen niet van mij waren en die auto's ook niet, maar ik kon er wel over beschikken. En persoonlijk werd ik ook heel goed betaald.

M: En dan besluit je een woonwagen te bouwen en back to basics te gaan.

S: Ik werd ook helemaal gek als ik in Antwerpen te was en zin had een project te doen, want ik was ook bezig voor me zelf, dat de benodigdheden voor dat project dan in Amsterdam of Rotterdam lagen, of op Aruba. Ik werd helemaal gek dat ik alles in viervoud moest hebben of met me mee moest slepen. Voor mij was het zo bevrijdend om een woonwagen te bouwen waar gewoon een beperkt aantal spullen in passen, zo van wat is echt de basis om gelukkig te zijn.

M: En de clif club.

S: Het begin van het ADM was er nog geen Clif Club; ik kwam hier aan met een hamer, wat spijkers, een matras en kleren. Dat was het. En een bak geld, maar daar had je niets aan.

M: Nee, hoezo niet?

S: Nou ik bedoel, als je een woonwagen bouwt is het veel handiger om dat te bouwen met de materialen die er liggen en die mensen aanbieden. In plaats van steeds naar de praxis te gaan om hout te kopen, want dan moet je een auto te hebben enzo. Het is veel simpeler om te bouwen met wat er aanwezig is, zo leer je mensen kennen en kan je ervaringen uitwisselen.

M: Hoe verhoudt het ADM zich tot andere kraakpanden of voormalige kraakpanden in de stad zoals een OT301 en een OCCII. Je had al verteld dat de Silo een beetje de wieg is van wat er is aan dat soort panden.

S: Nou dat is niet helemaal waar, de Silo was wel een belangrijk pand maar er waren nog meer belangrijke grote kraakpanden in die tijd. Rond 1995 waren dat Vrieshuis Amerika, de Kalenderpanden, de Graansilo. Heel veel panden stonden op de nominatie om ontruimd te worden. De naam zegt het al; het zijn allemaal panden in de stad. Die werden toen al verdrongen door de opkomende gentrificatie, want die panden werden getransformeerd tot chique appartementen of ateliers. Het ADM is eigenlijk gewoon een vlucht geweest. Van we zijn niet meer welkom of we kunnen het niet meer doen in de stad, dus gaan we naar een oude scheepswerf in The Middle Of Nowhere, waar geen druk op zit. Toen we hier aankwamen was er totaal niks. Behalve de raffinaderij van de Mobil toen nog en de Nissan overlaad autostation. Dat waren de enige twee dingen die in de wijde omtrek waren. Dus er was geen druk op dit terrein. Ik ben in die tijd voor de ADM en Groenord bij de Silo geweest om te vragen of ik er kon wonen, maar er werd tegen me gezegd dat ze hartstikke vol zaten en dat er geen plek was. Maar goed, eigenlijk toen ik daar rondliep was het niet veel anders dan waar ik ook in Amsterdam woonde. Het was nog steeds in hokjes. Misschien iets minder in hokjes, maar toch woon units, naast elkaar en boven elkaar waar je rekening moet houden met elkaar. Dat wil je ook in een kraakpand, mag ik aannemen. ADM is veel anders. Mensen wonen wel echt veel verder van elkaar af en hebben veel meer hun eigen domein en wonen ook samen. Je hebt luxe van alle twee. Je kunt in het pand wonen en een atelier hebben op het terrein, of op een boot. Je hebt veel meer ruimte en mogelijkheden om je ideale woonvorm vorm te geven. Dat is denk ik het grote verschil.

M: Is er nog een soort contact tussen de panden in de stad en het ADM. Want je had het over één groep die zich had opgesplitst.

S: Ja zeker er zijn allerlei soorten kruisverbanden; er zijn hier twee mensen die hebben hier een werkplaats maar wonen op de Plantage Doklaan. Mensen, koks, die hier wonen die hebben de Peper restaurant opgezet. Een meisje van OCCII van de Kinderpret organiseert hier onze tuin. Er zijn allerlei uitwisselingsverbanden en vice versa. Wij gaan ook naar andere panden toe. En zeker met dingen als feesten of een benefiet. We hebben ooit een benefiet gedaan in Plantage Dok en OCCII.. Er zijn gewoon heel veel kruisverbanden tussen de panden en ADM.

M: Wat is volgens jou de invloed van dat soort panden en ADM.. Want wat ik hier van mee krijg is dat het ADM niet alleen dit hier is, maar ook nog in de stad mengt. Er is een soort wisselwerking. Ik denk dat jullie ook de stad nodig hebben ofzo?

S: Ja zeker al is het maar om afval van daar naar hier mee te slepen om een woonwagen te kunnen bouwen, of een kunstwerk.

M: Maar wat is volgens jou de invloed van dit soort plekken op de stad? Ook met de vraag in het achterhoofd waarom we dit überhaupt nodig hebben? Misschien is dat een betere vraag om te beantwoorden?

S: Ik denk dat we, naast dat we gewoon nodig zijn in het hele web of netwerk... Zo van.. Mensen van ADM zijn ook betrokken bij andere panden en andere festivals, workshops en andere activiteiten in de stad.. Maar het belangrijkste dat ADM verschaft voor mensen uit de stad is een plek om geïnspireerd te raken en inspiratie uiting te geven denk ik. Hier kun je echt nog spelen en word je niet gedictieerd door commercie en gentrificatie en mechanismen die wel in de stad aanwezig zijn. Het is in feite een hele pure plek. Een speeltuin of laboratorium zeg ik ook wel eens. De spelende mens heeft ruimte nodig om fouten te kunnen maken en ik denk dat dat hier allemaal aanwezig is.

M: Maar ok, laat me dan advocaat van de duivel spelen. Want dit hoor je heel vaak. Hier hebben we de broedplaatsen toch gewoon voor?

S: Nee want de broedplaatsen daar moet je ten eerste officieel erkent kunstenaar voor zijn, je moet een bak geld mee brengen om onderdeel te kunnen zijn, het is maar tijdelijk voor een x aantal jaar, mensen hebben in de eerste plaats niet echt een band met elkaar of zijn niet van elkaar afhankelijk, mensen wonen vaak niet in de broedplaats, dat is daar onderdeel van. Het mag ook niet. Dus ja er is een hele andere mind set. Binnen een heel strak kader je ding te mogen doen. En hier is het kader veel vrijer en ruimer.

M: Is die afhankelijkheid een beetje de lijm die niet alleen een gemeenschap als ADM bij elkaar houdt, maar die ook voor meer vrijheid zorgt?

S: Die vat ik niet helemaal.

M: Wat ik bedoel is dat je met een broedplaats een pand hebt dat leegstaat, je mag er in maar je moet aan allerlei regels voldoen. En volgens mij, wat ik uit jouw verhaal opmaak, is dat mensen niet noodzakelijkwijs betrokken zijn met elkaar..

S: Nou ik denk dat het de flexibiliteit meer de lijn is. Je kunt veel makkelijker een project realiseren als je het concept ADM snapt en daar in past. Er is dan veel meer bewegingsruimte om je ding te doen. Omdat je zelf de ruimte in deelt en de regels maakt. Er is hier veel materiaal en veel kennis en hulp.

Leo Chrysokhou:

Date: 6-5-2018

Location: Leo's home, ADM

Interview Duration: 00:58:28

Max: Could you just quickly introduce yourself?

Leo: So, my name is Leo Chrysokhou, I'm 27, I was born and raised in Liverpool so I'm officially a Scouse. I've done my bachelors in Liverpool straight from my bachelors I've come to Amsterdam to do my masters? My bachelors was in Wildlife conservation and environmental science. That's me.

M: What did your life look like before coming to the ADM?

L: Ok so, I come straight from Liverpool as soon as my bachelor was finished. I was actually born and raised in a squat. It was by definition a squat, but not a squat like the squat culture I am now exposed to here in Amsterdam. My dad squatted the house in the eighties, Margaret Thatcher fucked over Liverpool in the eighties; there was no work, everyone left. All these big huge merchant houses were abandoned, so my dad squatted one of them. The law used to be, that if you squatted a house for five years. After twelve years if you could prove you can maintain the building, you can apply for full ownership. So when I was, like ten, he applied for ownership. He now owns this really huge building, which is now worth a million pounds. It's in now one of the richest places of Liverpool, but in the eighties no one lived there.

SHORT INTERRUPTION

L: So I was living with my mom until I was fifteen, that's when I got Tyson. Move away because we were living in social housing and we were not allowed to have pets. So I moved into my dad's house.

M: Is that kind of typically British?

L: So it's a really funny kind of social housing, they are called 'Women's cooperatives', so it's social housing, very cheap and only women are allowed to rent these kinds of houses. So each flat helps out with cleaning and accounting and so on and so forth. I was living in my dad's house ever since.

M: So that means you were kind of exposed to squatter culture from an early age?

L: No but that's why I brought this up; I was living in a squat, but it was a family home, a huge house. But's been always my dad's friends, family friends living around in the building. It always felt like a quirky family home, where everyone's door was always open, and everyone knows and loves and trusts each other.

M: But how did you end up here then?

L: I knew I wanted to do a Masters somewhere else. I was looking for a few years, Spain, France, and ehm.. The Netherlands, for what I wanted to do, environmental science, they got the best people in all of Europe. So I knew I would get a good education here in the Netherlands. And if I had to live in the Netherlands, I would prefer to live in Amsterdam. But so you mean how did I end up at ADM? So originally it was just me and Tyson and the van. It was naïve of me to think I was hard-core; not needing a house or a flat and just survive in the van. But I wanted to live in a community. I did not know these places exist. I would not say I would call them squats, I just knew these kinds of places exist around Europe and that they are fantastic places to live. So, I just asked around, everyone I knew, if there were any of these places around in Amsterdam. One person sent me a link to ADM, that's all. I went on the website and found Suwanne's e-mail address. So I sent her an e-mail I was studying in Amsterdam for a year and expressed that was working in theatre for thirteen years back in Liverpool, building sets and props, more of a stage technician, not acting. I looked on the website and saw that they were doing festivals, so I thought that would be how I'd help out. Building things. Told them also I did tree surgery in Liverpool. So she was interested, but said straight upset: "No you cannot live here, you can come any Sunday to meet me, and then we can go from there. But there is no way I'll say through the e-mail you can live here". I started to get a bit feared by some of these conversations through e-mail. So I came on a Sunday and met Suwanne and she was like "ok you can be my guest for a few weeks".

Ok, so I cut a bit out there. The time between me leaving Liverpool and coming here, I actually met Aria, my girlfriend, also from Liverpool. She was coming to Europe to do a rainbow gathering festival. So we decided to go to Europe together and then go separate ways. We spent some weeks in France and stuff together in the van, but then we fell in love and she decided she wanted to live with me in Amsterdam. So when I turned up at ADM, it was just me, Aria and Tyson. We became honest friends with Suwanne straight away.

M: Are you still together?

L: yeah she is in Liverpool for a while right now, but she'll be back next week.

M: She lives here as well?

L: Yeah me and Aria live here together. So Suwanne explained to me that if you want to live here, there's a process. You gotta go to the meeting and request. She was giving me some advice on what to say and that kind of stuff. But in the meantime, I already begun my Masters courses. Before the meeting, I realized I wanted to do my research on the ADM. And at that time I was thinking it was just going to be on the ADM. So I also proposed this during the meeting, that I wanted to do research on the ADM from ecological point of view, but I said I didn't know what it was going to be about yet. They really liked it and they really like me and Aria. We're just being really honest. And we just wanted to share and connect emotionally with people in the community. You're giving everyone hugs and stuff. Trying to connect spiritually and emotionally with people. And I think that.. I know now that that does not happen really that much. It's not a big part of the community's identity. It's a kind of hard working type of community. As opposed to what the idea we kind of have of loving and brothers and sisters. That's just maybe what we assume. But actually ADM is quite unique and more artistic; creating festivals together and that sort of things.

M: Do you take part in the creative side as well?

L: Yeah yeah, so within the first weeks I was living here there was a festival, a big festival, the birthday festival. So me and Aria helped out to build a whole bar. There was a kid's field as part of the festival and they needed a bar, not to sell alcohol drinks, but maybe to give food; soup and healthy juices. So I helped to build this really big quirky bar really, with this really crazy roof made out of bamboo and stuff. And during the festival, me and Aria were working in the kid's field, with the kids. Making cookies, so we did like a vegan cookie workshop. We had a big log fuelled stove. That was our first proper engagement with ADM and contribution.

M: But that happened pretty quickly then?

L: Yes because the festival was a few weeks after we lived here. And then instantly we felt connected to this community.

M: But did that also help you to get into the community?

L: yes because that was before the interview. By the time the interview came, they knew we were already helping out and contributing. We were capable enough and willing enough to give time. We were quite good with the time we had done and we had produced already.

M: You also mentioned Suwanne kind of fought for you?

L: yeah, so, the meeting.. Everyone has to agree with whether a person stays. You know, so we met some very interesting people at the ADM, some of them are pokes, some are anarchists, some are hippies, to get a consensus sometimes is quite hard. The meeting itself was one of the most profound experiences I've ever had. Nerve-wrecking. There was a lot of weight behind that meeting, for me and Aria. Have you ever read any of the Terry Pratchett books? No? He writes like abstract fantasy, with wizards, and he's got a whole collection of books on this world called Discworld. He writes about these funny scenes with people in bars in the olden days. There's people fights amongst each other in the bar and orcs and wizards and they are all quarrelling with each other. And the meeting was just like that. They we're shouting at each other, slamming over each other and slamming their

drinks on the table and stuff. And we are there, a nervous wreck trying to explain we want to live with them in their community. Suwanne was really fighting for us. When people would say “oh we don’t need this, why do we need you to live here?”..

M: Did they really expressed it that way?

L: Yeah yeah yeah, but Suwanne was so.. She’s like gently powerful. She’s only say a few words, but her grace.. Everyone shuts up and listens to her. She doesn’t have to speak loud or over everybody. And if she says anything, people just tend to listen. And she said stuff like: “I really like these people, I think they are really contributing to ADM”.

SHORT INTERRUPTION

L: But yeah, that is how Suwanne really fought for us.

M: What was her opinion? As in, why did she think you guys were contributing to the ADM?

L: Suwanne really goes off on her intuition and emotional feeling.. Like I sense that she just liked us and trusted us. And then we developed a really honest friendship. That, for me, feels like the most important thing. Logically as well. There was already the story of someone wanting to do research here and helping around on festivals. So, for her, it was most important we already organically connected.

M: But I can relate to this, because one time she spoke at a literary event at a bar where I used to work, we had a couple of drinks afterwards. It was at the beginning of the whole process. She told me, like, in comparison with other filmmakers she was working with, she felt a great connection. Also because it’s also, not strict and we try to do things organically and try to just see where it ends. And also the focus on the whole daily life thing, which she really liked. It is not going to be like a typical documentary. But also on a personal level as well.

L: Yeah that is what I mean. There’s something quite magical about how she just trusts her feelings and goes with it. But if she doesn’t like something, she’s very upfront. But if she does like something, she’s very upfront as well. Very clear with what she wants and what she feels.

M: You’ve been living here from..?

L: Since the beginning of September.

M: Nine months now? How would you describe daily life here, but also if it’s any different from other places you’ve lived.

L: First, well completely different. But it has a real natural feel to it. I wanted to say, that I am so grateful to live here. Now I find myself being like “Wow I live here, it is so amazing”. But it is funny that I have to do that, because it just feels so natural and normal this type of life. But the day-to-day thing just feels so natural and normal. It feels like humans naturally have been living like this for tens of thousands of years. If something different happens, it’s only a glimpse of a moment, which is called modern society now. It doesn’t really offer what ADM can offer. The ability to live in close proximity to people and in a communal way, where you share and help each other out. Freedom is a strong word here, because freedom of time. First of all, we only pay water and electric bills collectively as a community, so we don’t have much outgoings at all. It gives you time. If I was going to live in

Amsterdam, in a normal apartment, I would have had no time because I have to work all the time to pay rent. So I would have no time to help a neighbour or connect with a neighbour on a night or an afternoon, because I've been too busy working and too tired from work. And I feel that it's a really important thing that happens here, because everyone's got more time. More time to give to each other, more time to create their own art. More time to be themselves and more time to be themselves. And it creates this freedom community. Which day to day is relaxing and quiet. So there is a party once a week, but ADM is really chilled out and humble. Everybody really likes each other. There's no boasting. Everybody (...?) and everybody just dress how they feel. One thing I noticed, I've got a big fucking beard right now like Zeus. I've never had a beard like this before. When I am at uni with my uni friends, everyone just points out something funny that I am wearing. Not, like, to take the piss, but just that it is different so it gets pointed out. Right, but on ADM it is like "whatever". No one thinks it is strange or no one needs to point that out, because it is not that relevant.

M: Because it is more about who you are?

L: yeah, yeah yeah.

M: But is that how you would describe ADM? Humble and chilled out?

L: yeah humble and chilled out on a day to day basis. There is a real encouragement to take part and stuff in this community. To take part and help someone with their personal project, or take part in contributing to the garden, or work in the kitchen. In a way that is why it is humble, because if you would help anybody, no one would make you feel awkward doing that. If you have any good ideas on the community, that is also encouraged.

M: Do you feel you have your own place in the community now? Or do you still have to prove yourself?

L: Well that is what I wanted to bring up right now. There is for me at least some anxiety. In the respect of what you just brought up. I feel I could and should be helping out even more, than what I am. So when I was doing my masters over the last few months, it has been really intense. I have had no time to do anything. Cycle all the way to uni, new assignment, new report every month. So I would experience some anxiety, walking around or knowing something was going on. So there was a bit of anxiety right there.

M: Was that anxiety...?

L: Self-inflicted really. I don't think it was reflected, really. It was understood. No one was really going around saying "that person hasn't been doing enough this week". That was something that I created. Which was not necessary. It comes to me like a realisation that this community was, not scary, but that I should be helping out even more. I might being a bit cheeky. To me it kind of paints this picture of a scary wolf. But every time I do connect, even if it has been for a long time, it's been gentle and nice. There is nothing to worry about. But I'd say I am still a guest.

M: but are you allowed to only live here for one or two years?

L: Well, I only planned to live here until July. Soy, I am not like, a permanent resident. I am bit in a limbo between a guest and a permanent resident, because I am not going to be here after July. Because guests are only allowed to stay here for three months. SO I have been here for nine months now.

M: What are you going to do after July then?

L: When my course finishes I'm going back home, to Liverpool. My dad's house, I mentioned, which he squatted.. I am converting the basement into an apartment for myself. I'll be paying rent like everybody else. And that is also what I really miss.. That's a large part of my art, creating things and building things, it's like painting a picture; imagining how it's going to be and then creating it yourself.

M: You miss that?

L: yes I have been studying for five years solid.

M: But that is funny because ADM seems like this place where everyone is creative and allowed to be creative. But you don't have the time?

L: Well, I had the time at the start of the course, so that's why I created the bar for the festival. Other than that, there is not any other opportunity to do anything like that because of my course. So I had fun creating this home, but yeah not much time for creating since. But I would like to have my own project, building a home from scratch, that really excites me. I've been studying for five years, so I wanna rest with that for a while. Get back into that type of stuff. My art is.. I've also practiced martial arts since I was five years old, traditional kung foo and traditional Japanese Jiu Jitsu. That keeps me saying why I am studying so much, everyday I've been practicing, or at least my Kung Foo. If it was not for that, it is a big part of my identity.

M: I did Jiu Jitsu for six years when I was a kid. I stopped at the age of thirteen, I think.

L: I was teaching Jiu Jitsu for many years in Liverpool, actually. Which I also miss a little bit.

M: So you want to teach again?

L: So when I get back, I will be teaching again, working in the theatre again, doing a little bit of tree surgery and creating my own project, building project. And then, maybe during next winter, I want to live somewhere warm. Maybe Canary Islands or Ibiza. Yeah that is kind of the plan for after I finish the study. So I know that I won't be in Amsterdam after July, that's why ADM knows I am not trying to sneak my way into having a permanent place forever. I am just temporary and contributing. It kind of flows because I got some great friends and connections here.

M: yeah it is a good prospect to have. But you are also doing a research, just like me, on squatter communities. Can you tell me a bit about that research?

L: So, originally I wanted to study just the ADM. I fell in love with this place straight away and was like "what can I do to help it with this big fight?", because I knew initially about the eviction and stuff. No way this place can be lost, it is so incredible. We need to do as much as we can. I thought I could dedicate my thesis to this place. But I come from a natural science background so I was not used to do this social science stuff, so I was a bit naïve to contribute to this type of science. I need to have comparisons, I cannot just study the ADM. To show the importance, I have to study other places. Community that are squats, that live near to an eco-system. Even if it is just a small garden, which they live next to or within, or ADM has an unbelievable forest and the water.

M: Which is also weird isn't it, because they are also part of Amsterdam and located in a really industrialized area

L: yeah it is so industrialized. This is another reason why this nature here is so important, because this hardly anywhere in the vicinity. It is like on its own. This natural paradise. This can function like a wildlife corridor, to connect other green spaces in the distance. As you can imagine, like bees and other (...?) for example.. if they are very far apart, the green spaces, they cannot work as one big eco-system, unless there is something in the middle, such as ADM. So a place where they can jump between and create and expand a bigger eco system. So my thesis has been evolving a lot. I'm researching the community's interaction with the nature, how they manage the nature, whether the nature is part of their identity. So I'm also looking at the structural side, at how decision-making ideas and ideas and projects are created through the process.

M: What differentiates ADM from other squatter communities?

L: one of the big things I am talking about. So I've founded out what it takes to live autonomously in nature. But I do not know yet. But I would say.. So ADM has a kind of passive way of managing its nature. Give space and respect to nature to do its own thing. Don't try to manage it too much. But they have this kind of really import and strong respect to their nature and making sure were not imposing too much. As opposed to Ruigoord, where they almost have the same kind of space, with the forest and stuff and gardens, but it's.. They got use fields, which they keep as fields so they can use them practically for festivals. The garden is quite intensively managed.

M: Is that not also the reason why Ruigoord in a much safer position, when it comes to eviction? Because they reached an agreement with the property owner. And part of that is also because they host festivals and get subsidies for that.

L: They host a lot of festivals, almost every weekend right? Whereas ADM doesn't. In some of the interviews on ADM I've received so far, in where I've talked about why they don't do festivals all the time, is also because they respect the nature. There is noise pollution, as well as a lot of people trample on the ground. They want to withstand cutting so many trees down and stuff. A lot of people at the ADM, know that the nature is important and it is part of their identity. They do really enjoy living here. I've been asking some of the same questions at the community and I get some amazing answers about the nature on ADM. People were telling me that living here made them more environmentally conscious. Because they are living in nature, they have this respect which makes them conscious in terms of, they don't want to be wasting so much, they want to be careful with what they buy so it does not it does not produce so much environmental waste such as plastics and metals and rubbers. They want to carry on contributing and not harming this beautiful natural place.

M: I always thought that between ADM and Ruigoord, Ruigoord is a kind of hippie place. While they host much more events, and ADM identify as hard working people and artists. But they are perhaps more conscious. You would expect this from Ruigoord, the hippies, to be this way.

L: I haven't received any answers.. Maybe people have come here, not caring too much about the nature, by living here they have come more connected to it. There seems to be a really strong connection with the nature here, compared to other communities I have spoken to.

M: There is one last thing I want to talk about. Currently ADM is being threatened with eviction. The whole squatter culture in Amsterdam is slowly dying out, or thin compared to how it used to be. What would the disappearance of these communities mean for cities like Amsterdam, but also for cities in general?

L: I feel like it would be a terrible loss. Like I mentioned, my personal relationship.. I discovered that these places offer something that modern society cannot offer. What that is, is maybe quite a few things, but something which is natural. It is a natural thing to live together as a community, and ideally within nature. This is naturally because that is how we've evolved for tens of thousands of years, and all of a sudden that is not possible anymore. It would be terrible if that's lost, these places are such a great example of how we could be living. Especially nowadays with climate change and climate destruction. But also rising rents, urbanization, cities are expanding so much in terms of population. Green spaces are being obliterated. People won't have access to green spaces anymore. Some people say we need to create a de-grow society, where we stop growing, in this kind of commercial and consumerist way. ADM is an example of how this can be achieved, how living sustainable with nature can be achieved. And how living together freely can be achieved. Like, so yeah, if these places are lost, the example to look after this world and live better will also be lost. I feel that in cities it is more important than anywhere to have these kind of places. Because we are working really hard in cities, we do not really have time to connect with neighbours, because we've been working so hard. Maybe this kind of communal life happens in other parts of the world, but it is precious and valuable when it happens in a city.

M: Because of the contrast?

L: yeah and therefore people need it more than anywhere else in the world. Cities are mostly what are responsible for putting strains on the environment.

M: But the city is also.. The squatting culture also originates from the city environment.

L: What I was going there, the squatting culture is a culture of communities living together. But also, is artistic and political, so they are not just what is really obvious and this comes not just from a biased opinion from me or the people I have interviewed, but squats are not just happening because people need affordable living. That's what evidence and what has become so interesting to discover from my research. Squats are here because they want to make a political statement, because they want to be able create their own art, work-ship, work together. In a city, if your car has broken down, you're not even allowed to work on your own car in the street, start welding. There is not much opportunity for neighbours to transfers skills and help each other that way, like a circular economy. Like, my kitchen has broken down a little bit, I need someone who can help me do some plumbing. So if your neighbour helps you do the plumbing, which is a skill, which is an art, and you might help them. Maybe their fire is broke, which requires some black smith type of art, and you could contribute in that way without giving each other money. That is artistic in my opinion, but also political, because we are kind of being refused these options of helping each other that way. For one, we are working too hard.. I don't know why this is, but in cities, people are fucking lonely. People would walk past hundreds of thousands of people a day, in London for example and don't speak to anybody on the tube. What the hell is it about cities to branch out and be yourself and meet other people. There is a real disconnection within cities, in comparison to smaller villages or communities like these, where you know each other personally. So that would also be lost if this squatter culture would be lost. Say maybe we would go down this cycle of being lost and being more disconnected from each other. I'm not just talking about nature and community here, but also about art and connection and political statements.

M: But how would this influence art and culture.

L: So people learn by experience, right. Animals do this as well. I believe in nature and nurture, but a great artist, as an artist, he is an artist within his own blood, by nature he is an artist, but just as importantly it has been nurtured. So he experienced art to become an artist. So this culture has this specific type of artistic freedom. These cultures are all artistic, theatrical, with these political statements attached to their art. If people aren't experiencing this, how can they be learning from this? How can they be this kind of artist themselves? They have to be a part of it, experiencing it for themselves, to be encouraged and inspired to learn by it. So I think art will also be affected by this. Is that negative or is that positive? It would definitely change. You cannot say it if it goes to a negative place or positive space.

M: alright, let me play the Devil's advocate then. We have arts academies and stuff, so why would we need this if they can have education and free space there, what's the difference?

L: Do they really have the free space though? They are getting maybe one type of experience, which may be like.. Learning about art. You got free space and maybe a workshop to learn technical skills, but I think it is more important to really see it happening. And to see it being created in an alternative way, maybe because the art that has happened here, is an art to do it without money, it is art to do it in an circular economy way. So I know this person who knows how to make great paints, but I know how to make great frames out of wood to paint on. So you know they are swapping these skills, which is art. Some of the people here are amazing welders, amazing blacksmiths, amazing joiners.

M: I have seen the stuff they create yeah

L: Again, they are helping each other out and learning from each other. This is a great opportunity to learn, this is a college, this is a university in that respect. If you want to learn all these things, you have to pay like thousands of euros to learn one set of skills. To be like a musician or a welder. But here, there are people who can do this themselves, take part in all. ADM offers workshops, one weekend, where you can learn to weld from an amazingly skilled and experienced person. And the same weekend you can learn how to do some incredible carpentry skills. These are precious skills that get lost these days.

M: Did you join some of those workshops?

L: Yeah, I joined a few yeah. Without just doing a workshop. When I needed to fix my van, which is a welder thing to do. Ok if someone else can do it, they are not just going to do it and be like "oh I've done it for you", but they are going to show me and expect me to want to need to learn. That is also quite cool about the ADM. This mentality of, and people have said it in their own words: if someone else can fix it, you can. Maybe you need to be shown, but nothing is impossible, nothing is too difficult. We can make it happen. Ok you cannot weld, I can weld it for you, but you are going to learn while we're doing this. Otherwise you'd just be paying hundreds of euros and putting your car in the garage and you don't get to see what happens. And it comes back and you paid all this money. These are skills and incredible craftsmanship's and art, that are being allowed and facilitated here. And if it wasn't for squatter culture, where else could you otherwise be doing this. There's a term nowadays, called social ecology, that's like.. So there might be like a workshop, there doesn't necessarily have to be a squat for this to take place. A community or facebook group might get together and say: we are going to do a bike workshop next week, so you can learn how to fix your bike. This is social ecology because people come together and fix it themselves without money. I think it really poses a threat against capitalism and consumerism. In America, people

in a certain community were getting hauled and their cars were getting stopped by the police. As soon as you stop, the police would fuck you over. But for them to pull over a car, they have to have a reason, otherwise it is just harassment. Why they were pulled over, was because they were having broken taillights. So this community got together and they started to fix their broken taillights together. There was this right wing article which actually spoke about it in a way in which they were clearly threatened about it. They were like these neighbourhoods and communities are getting together and have not (...) about money. This is a problem. It is a way of suppressing isn't it? Maybe we are getting too political here, or what some might call conspiracy. But in this day and age people are suppressed and we have been (...) a little bit to not branch out, to keep working, to not get better. And it threatens that, it is a threat towards capitalism and to consumerism and to the people who have the power over them. It is not capitalism, people coming together and helping each other out.

M: But political in an undeliberate way?

L: yeah, but also in a deliberate way. It is quite political to stand up for your community. So maybe that comes to your question, what happens if these squats are gone. It is still possible to offer what they are offering, but it will be a lot harder. The stuff they are facilitating, it is a lot more challenging to carry on doing what these places are doing. There is still a future for squatting culture. Realistically, we know these places are not growing. The free spaces are getting reduced. The reality goes towards anti-squatting stuff as well. For example, de Kaskantine, so they are near the Amstel. They find some land that would be anti-squat, somebody owns but has no plans for. They set up these containers and greenhouses and gardens. What they do is, they work together and get volunteers to create kitchens, create a place where food can be rescued. A place where people come together and that is always open for the local community. The reason why I mention this is because, it is really respected by the local area it is in now. People are so happy it is there, to have a place they can go, not to spend money, but just to work together. Community is really proud to see it happening, but it is also really beautiful to look at, because it is alternative and artistic. I feel that is part of the squatter culture, but where it is forced to go to. It's being pushed down one place and comes up in another. That vibe, that feeling cannot be suppressed. These places offer something that modern society cannot offer, something that is natural within humanity. Although they are going to make it hard to find these places in cities, but they cannot suppress this energy and the need and demand. So they will come up in another place. I am quite optimistic in that sense. On the other hand it is quite scary because if people are not really exposed to it, then the demand is kind of suppressed. The less likely to know it and relate with it and wanting to be a part of it themselves. It's innate to human nature to be part of it. People need to see it is happening and that it can happen.

Girish van Hal:

Date: 17-5-2018

Location: De School, Amsterdam

Interview Duration: 00:28:24

Max: Kan je jezelf kort introduceren?

Girish: Ik ben Girish, ik ben 24 jaar, technisch gezien nog student, maar geef ook feestjes. Ik werk in de thuiszorg en in een ziekenhuis. Een beetje van alles wat eigenlijk.

M: je vertelde dat je wel eens naar Ruigoord gaat, zowel werken achter de bar als naar evenementen. Hoe ben je daar terecht gekomen?

G: er waren altijd al wel evenementen en festivals daar, was daar al wel eens eerder geweest. Op een gegeven moment ging m'n huisgenoot constant daar werken en werd barhoofd en zodoende kwam ik er vaker en ging ik achter de bar werken met Constant.

M: kwam je daar voor ook al bij Ruigoord?

G: Ja daarvoor ook al, maar niet heel vaak. Door Constant ben ik er wel vaker naar toe gegaan.

M: waarom ging je daar toen naar toe?

G: Toen was het voornamelijk festivals en omdat mensen tegen me zeiden altijd zo van: "jaa vet toffe plek, lekker los enzo. Er is een hippie kerk" Ga naar dit festival, want dat is daar.

M: ging je dan vooral naar Landjuweel?

G: nee ik ging vooral naar Shoeless, een feestje zonder schoenen. Een feestje in de kerk en daarbuiten op het terrein.

M: als je je ogen dicht doet en je bent in Ruigoord; wat voor mensen komen daar op af en zijn daar? Hoe kleden ze zich, hoe bewegen ze zich.

G: Ok het woord hippie dekt ook weer niet helemaal de lading, maar het zijn wel mensen die niet bang zijn en zich durven op een extreme manier te kleden of te uiten op de manier zoals zij dat willen. Soms kan je dreads hebben, maar soms ook niet, maar dan heb je iets anders.

M: Zoals?

G: ja weet ik veel, dan zag ik zo'n dude in alleen een tuinbroek rondlopen weet je wel. Dat is gewoon zijn ding, I guess en dat is top.

M: Maar waarom is dat top?

G: Ja hij doet toch gewoon wat hij wil, als hij zich daar chill bij voelt moet ie dat gewoon doen. Stel je loopt zo over de kalverstraat, ja dan wordt je raar aangekeken op een gegeven moment. Als je het daar kan doen is dat alleen maar chill voor hem.

M: is dat alleen chill voor hem of ook voor jou?

G: het geeft je een gevoel van "hier kan alles", een gevoel van vrijheid, ik kan hier zijn wie ik ben. Dat vrijheidsgevoel.

M: meer dan op andere plekken in Amsterdam?

G: ja ik denk t wel. Het is een wat directere wereld, maar daardoor eerlijker. Er wordt niet zo moeilijk gedaan over dingen, behalve als het echt belangrijk is. Hoe je er bij loopt, lekker belangrijk. Maar als het over andere dingen gaat kunnen mensen wel op hun strepen staan.

M: bedoel je dat uiterlijke kenmerken, wat mensen misschien oppervlakkig zouden noemen, denk je dat we hier in de stad er meer nadruk op leggen?

G: nou ik heb t idee dat mensen in de stad er wel meer bij lopen op een manier om gezien te worden en er dus meer mee bezig zijn . Er is een sociale druk ofzo die er op ligt. En dat kan ook wel wenselijk zijn.

M: hoezo zou dat wenselijk zijn?

G: Nouja, ik kan me voorstellen dat sommige mensen dat fijn vinden. Maar het is ook fijn als je een tegenhanger hebt, zoals Ruigoord, waar je er gewoon bij kan lopen en misschien zie je er raar uit, maar er wordt niet neerbuigend over gedaan.

M: We hadden tijdens het eten al ook over De School en de verschillende clubs die hier zijn en de verschillende identiteiten die er tussen clubs zijn. Maar je zei het zelf ook al, de School draagt ook een soort vrijheidsgevoel uit: er is een ongedwongen sfeer, je kan er een heel weekend blijven..

G: ja en mensen kleden zich hier ook zoals ze willen

M: Maar denk je dat dit verschilt van plekken als Ruigoord?

G: Nou door bepaalde clubregels wordt deze vrijheid gecreëerd. In Ruigoord is er vrijheid door gebrek aan regels. In de School wordt er wel verwacht, dat je open staat voor bepaalde dingen, dat je een ‘open geest’ bent en daarop wordt geselecteerd aan de deur. Daar kan je over twisten, maar die vrijheid wordt gecreëerd door regels. En de vrijheid op Ruigoord is juist de totale regelloosheid, maar zo kunnen mensen zichzelf wel uiten.

M: maar waarom denk je dat dit zo is? Waarom heeft de School wel regels nodig om het zelfde soort effect neer te zetten?

G: nou ik denk dat misschien de School en Ruigoord allebei streven naar een bepaald gevoel van vrijheid. Je zou de vrijheid van de school misschien eerder een ‘illusie’ kunnen noemen, misschien is het echte vrijheid.. Kijk, het komt voort uit het zelfde gevoel van vrij willen zijn. Met vrij bedoel ik ook niet na te hoeven denken over oordelen van andere mensen en wat andere mensen van je vinden. Dat is misschien wel een overeenkomst daarin.

M: Maar wat is hierin het verschil tussen de evenementen van Ruigoord en die je in de School en op andere plekken in Amsterdam plaatsvinden?

G: Nou ik denk dat Ruigoord in haar samenwerkingen en partners heel selectief is. Als je een evenement bij Ruigoord zou willen hosten, dat ze eerst gaan kijken: “Wij zijn Ruigoord, waarom pas je wel bij ons?”. En in de rest van Amsterdam is het meer van: “hier zijn wij” en de identiteit van een plek is daar dan ondergeschikt aan. Ik denk dat, als je een eigen evenement organiseert in Ruigoord, je kan een eigen identiteit hebben, maar het wordt overschaduwt door de identiteit van Ruigoord. Het kan ook een feest aanvullen, maar ook overschaduwten. Het idee leeft dan bij mensen meer dat het op Ruigoord plaatsvindt, dan wat het feestje zelf inhoudt.

M: Maar waar denk je dat dit mee te maken heeft?

G: Ja toch die ongedwongen sfeer. De regelloosheid. Het klinkt semi-pretentius, maar er is genoeg structuur om alles in goede banen te leiden. En that's it. En dat gevoel vind ik heel fijn. Je hebt daar niet te maken met regulaties, clubnormen, biertjes die drie euro kosten. Ok de bierprijzen zijn een beetje verhoogd naar twee Euro.

M: Ok maar die clubnormen ontbreken dus?

G: nou je bent je er minder bewust van. Het hele randgebeuren er omheen.. Kijk, de kerk is natuurlijk ook een hele indrukwekkende plek om te zijn. En de Ruigoordmensen zijn ook vaak op de feesten en dat creëert natuurlijk ook een bepaalde sfeer. Ik bijvoorbeeld nog tijdens afgelopen ADE, toen hadden ze allemaal grote labels in de kerk gezet die natuurlijk heel veel geld betalen om daar een unieke showcase neer te mogen zetten. En dat was wel leuk, want die kaarten waren natuurlijk snel uitverkocht en het voelde, ik heb daar toen gewerkt, toen best wel exclusief. Iedereen voelde zich heel tof en blij dat ze daar waren. Maar toen achter de bar werkte ook iemand van Ruigoord, ik weet niet meer wat z'n naam is, maar hij is Pastafari (bekeerd tot het vliegende spaghetti monster), stond hij dus met een vergiet op z'n hoofd biertjes te tappen. En op zo'n moment denk ik: "dit is Ruigoord". En tijdens ADE, met zo'n externe partner, is het Ruigoordgevoel toch een stuk minder, maar door zo'n dude wordt je er wel weer aan herinnert. En ookal voelt t heel exclusief, je kan niet dan niet om die identiteit heen.

M: maar denk je dan dat partijen als ADE een soort balans daar verstoren? Het raakt uitverkocht, het trekt ander publiek aan.. Vormt dat een bedreiging?

G: nou ik zou t niet een bedreiging noemen, maar het is vooral uit noodzaak. Mensen op Ruigoord moeten ook brood op de plank krijgen. En ze zoeken wel een balans daar aan (Ruigoord) en met ADE kan je niet helemaal kieskeurig zijn. Maar of het hun identiteit bedreigt, dat is aan hun, de koers die ze voor zichzelf gaan uitstippelen.

M: maar wat als ik je zeg dat de kans groot is dat na de zomer Ruigoord niet meer bestaat.. Het idee is dat er nog wel evenementen georganiseerd mogen worden, maar de bewoners moeten weg.

G: ja maar dan is het Ruigoordgevoel ook wel klaar. Denk ik wel. Dan krijg je dus een evenementenorganisator die de plek gaat commercialiseren. Die heeft een product, namelijk de Ruigoord kerk en denkt "hoe ga ik dit optimaal benutten". En dat voel je normaal bij Ruigoord niet, het is niet een gevoel van er alles uit willen wringen dat er in zit, een gevoel van authenticiteit. En dat is best wel veel waard.

M: Wat is alles er uit wringen?

G: Om dan de parallel terug naar de school te trekken, ik heb t idee dat ik als ik heir ben, dat de marges geoptimaliseerd zijn enzo. Aan het einde van de dag gaat het toch om geld verdienen en bij Ruigoord gaat het ten eerste om iets vets neer te zetten, ten tweede pas om geld te verdienen. Ik denk als Ruigoord zou verdwijnen, je toch iets verliest, een stukje authenticiteit kwijtraakt. Die ongedwongen sfeer gaat er wel mee verdwijnen.

M: De balans tussen commercialisatie en het hebben van een eigen identiteit. We hebben in Amsterdam best een geschiedenis met dat soort plekken, zoals OT301 en OCCII, ze zijn nu semi gekraakt. Zie je daar verschil in? Ga je er wel eens naar toe?

G: Ja ik ben er zeker wel eens geweest. Niet heel vaak, maar dat komt vaak door de samenloop van omstandigheden. Dus ik kan het niet heel goed vergelijken. Maar ik zou dan bijna willen zeggen.. Kijk, het is wel een verschil of je een hele kerk en terrein er om heen kraakt of een pandje in Amsterdam. Het is niet perse een ander kaliber, maar wel een ander ding waar je het over hebt.

M: Is dat zo?

G: Ja, want je hebt een andere capaciteit. Kijk OT301 kan clubavonden geven, maar Ruigoord een heel festival. Dus dat is een wezenlijk verschil in capaciteit en waarde. Als jij als festival uitbater dat terrein kan hebben, kan je er een hele zomer allemaal feesten neer kunnen plempen. En nog best veel geld aan verdienen ook.

M: Maar wat zeg je nu precies? Ik hoor dat Ruigoord commercieel interessanter is want er is meer capaciteit, maar bijvoorbeeld OT301 organiseert ook festivals die dan door het hele pand plaatsvinden. Maar waarom is dit minder interessant? Financieel minder aantrekkelijk snap ik, maar waarom is dit anders dan Ruigoord?

G: Kijk als Ruigoord zou verdwijnen.. Kijk met OT301, om het bot te zeggen, dat is gewoon een pand in Amsterdam. Met Ruigoord heb je een heel gebied met een community er om heen.. Die hele plek is er op ingericht zoals dat er nu zit.

M: ja maar OT toch ook? De mensen die er werken, die wonen daar ook.

G: Nee klopt, maar in dat opzicht is het wel veel kleinschaliger dan Ruigoord.

M: Ik snap je daar in, maar iets als Ruigoord is dan financieel veel aantrekkelijker door haar capaciteit, maar daardoor ook veel makkelijker te overschaduwen door financieel gewin. Terwijl er ook veel meer balans te vinden is bij de bewoners zelf; zij hebben wat te bieden. Maar iets als OT301, hoe kleinschalig en financieel minder aantrekkelijk dat is, wel makkelijker te handhaven.

G: ja is ook zo, ik maak misschien ook gewoon aannemens hoor. Er komt ook gewoon veel kijken bij een organisatie als Ruigoord, die veel grootschaliger is enzo. Vorig jaar deden ze bijvoorbeeld nog Georgies Wuntergarden over het hele terrein met 10:000 man en dat dit dan in samenwerking met de hele community gebeurt, vind ik gewoon heel indrukwekkend. Kijk als het zou veranderen.. Op dit moment werkt het en als dit deel wegvalt weet je niet welke kant het op valt. Het kan grotere gevolgen hebben dan bij iets als OT, dat is misschien ook maar speculatie, maar je hebt te maken met een groter gebied. En Ruigoord is ook een beetje een cultureel bastion. Is Ruigoord niet een van de laatste Bastions van de kraakcultuur?

M: ja precies samen met ADM

G: Ja dat zijn de laatste bastions I guess

M: De grap is dus, ADM heeft nu grotere kans om te blijven bestaan, terwijl dat heel lang andersom is geweest. Omdat ze niet wilden inbinden. En Ruigoord

Als dit soort plekken zouden verdwijnen uit Amsterdam, hoe zou de stad er dan uitzien?

G: IK denk dat er dan een deel geschiedenis en cultuur verloren gaat. Dat gevoel van vrijheid, de ongedwongen sfeer, dat idee.. Dat niet hoeven te creëren met regels, zoals hier in de school, dat ga je niet ergens anders kunnen

herproduceren. Dan gaat een groot deel van de nederlandse feest/leefcultuur verloren. Ik denk dat het wel culturele relevantie en waarde heeft en dat het daarom waard is om te behouden. Als dingen gaan op de manier zoals ze nu gaan, moet je gaan kijken hoe je dit eer aan kan gaan doen. Misschien op een manier redden ofzo. Het zou zonde zijn als het verloren zou gaan.

Colin van Drie

Date: 18-5-2018

Location: Frascati, Amsterdam

Duration: 00:40:30

Max: Kan je jezelf even kort introduceren?

Colin: Ik ben colin, een jaartje of 24. Ik ken max van Skek waar wij ooit werkten. Ik stuurde film en daar ga ik nu mee verder. Ik ben geïnteresseerd in mensen verbinden en in muziek en kunst. En samen zijn.

M: Ik weet van jou, omdat ik je ken, dat je wel eens op plekken als OCCII en OT301 komt, hoe vaak ga je daar naar toe?

C: Dat is niet heel vaak, maar dat is dan wel de OT301. Ik zou zeggen misschien wel eens in de twee maanden. Het wisselt een beetje; de ene keer ben je er heel vaak achter elkaar en de andere keer minder.

M: Waar heeft dat dan mee te maken?

C: Slechte marketing. Van hun kant dus. Denk ik hoor, want ik zie t niet zo vaak langskomen dat ik daar dan moet zijn. Maar er gebeurt wel veel dat ik vet vind.

M: Wat vind je vet?

C: Meestal muziek eigenlijk, tafeltennissen vind ik erg leuk. Ze draaien daar ook nog wel eens films, ik heb er een keer short films gezien. Maar vooral voor de bandjes die daar komen, veel jong talent. Vooral voor jonge muzikanten is het goed te doen om daar te spelen, want het staat er gewoon altijd vol. Dat vind ik fijn.

M: Je zegt dat je vaker in OT komt dan in OCCII. Heeft dat met iets te maken?

C: nee eigenlijk niet. Ik heb gewoon vaak al plannen. Omdat ik die dingen dus pas later dan hoor, zo van "ga je mee naar dit", dan denk ik ohja waarom weet ik dat nu pas. Maar je hebt wel een platform, ik weet even de naam niet, die organiseren allemaal optredens. Dan kan je via de mail inschrijven en kan je er gratis naar toe. Iets met een duistere titel en daar krijg ik vaak mails van. En dat is vaak in de OT, dus kom ik daar vaker. Maar verder heb ik niet een voorkeur voor de een of de ander. Vorige week vroeg een collega nog van "kom je mee naar een queer feest in de OCCII", toen ben ik niet geweest want ik was werken en erna was de verjaardag van een huisgenoot. Dat is zonnig voorbeeld van dat iemand last minute aan me vraagt of ik mee kom. En dan kan ik niet.

M: Maar je bent wel in beide dus geweest?

C: ja maar occii wel het vaakst

M: Maar stel je sluit je ogen, omschrijf dan hoe die avond er uit ziet in sfeer en gevoel. En wat voor mensen er rondlopen.

C: Vaak op de avonden.. het wisselt per avond. Ik heb wel het idee dat de mensen die er werken vaak andere mensen zijn dan er in het publiek staan of te gast zijn.

M: waar merk je dat aan?

C: nou in het cafe beneden is het misschien anders. Daar is meer krakerscultuur

M: de peper, beneden?

C: ja maar ook op de filmavonden is het wel qua publiek wat je verwacht in een kraakpand, maar mild. Dat vind ik wel fijn aan de OT

M: wat moet ik daar van verwachten?

C: er komen veel mensen die ik zou omschrijven als redelijk doorsnee. Wat dan voor mij.. ik vind dat heel fijn, want dat maakt iets voor mij universeel. Deze plek is dus gewoon leuk. Het is een plek waar je kan zijn, waar iedereen naar toe kkomt. Waar iedereen zich gewoon thuisvoelt. Dat kan rond de tafel zijn met een stel fanatieke pingpong idioten, maar dat kan ook zijn bij een punkband, waar ook een hele boel jonge mensen staan die misschien op het eerste gezicht niet heel veel met punk te maken hebben, maar er toch staan. En die zijn er dan gewoon omdat ze de OT leuk vinden en dan is er toevallig een concert.

M: maar hoe voelt zo'n avond qua sfeer?

C: ja letterlijk heet dus. Het is benauwd in de concertzaal. En broeierig. Het voelt jong, en energiek. En een beetje rebels.

M: Voel jij je ook zo als je daar bent?

C: ja dat voel ik wel. Je kan in de OT ook perongeluk ineens tot het gaatje gaan.

M: wat houdt dat in?

C: Nou ze hebben daar die relaxte rookruimte. Je kent me ik hou wel van een blowtje roken. Dus ja dat doe je dan.. en het bier is.. nou wel weer duurder geworden trouwens

M: hahaha weet je dat dit het tweede interview is waar stijgende drankprijzen worden genoemd

C: ja klopt maar dat was ook wel weer een trekpleister enigszins. Maar dan zet je het gewoon op een zuipen en omdat die energie er hangt. Gemoedelijke sfeer. Iedereen heeft het naar z'n zin en niemand zag dat aankomen. Dus dan doe ik mee. Ik heb bijvoorbeeld nog nooit bij de OT een stomme avond gehad. Wel mindere avonden. Of dat een optreden niet boeit, maar de sfeer is altijd goed. Er hangt een sfeer van "Het maakt niet uit" of het doet er niet toe.

M: Wat maakt niet uit?

C: Ja vrij weinig, het maakt niet uit wie je bent ofzo. Maar dat is ook een beetje het gevoel dat de mensen die daar werken je meegeven. Dan duurt het misschien wat langer voordat je geholpen wordt ofzo. Ik heb heel vaak miscommunicaties aan de bar, dat we elkaar niet begrijpen. Ik weet niet eens waarom.

M: geen taalbarrières?

C: Nou vaak is het wel Engels, maar dat zou ik geen taalbarrière noemen. Maar dan sta je elkaar zo aan te kijken van: “volgens mij komen wij uit zulke andere werelden ofzo”, en volgens mij vraag ik gewoon om een drankje. Maar dan krijg je een ander drankje. Dan werd er ice tea voor m’n neus neergezet. “Nee ik hoef geen combucha structuren ofzo”. Dan denk ik wel, dat maakt ook niet uit. Dat gevoel. Dat gevoel van het maakt niet uit, doe waar je zin in hebt, je leeft maar één keer. Beetje existentialistisch. Niet het zelfdestructieve kantje er aan, maar gewoon “lache is toch leuk, moet je nog een biertje?”

M: maar is dat anders dan op andere plekken in Amsterdam?

C: Jaa, want ze willen me in de OT echt niets verkopen hoor. Dat boeit ze geen hol. Denk ik, dat weet ik eigenlijk niet. Er is geen commercie ofzo. Die zal er vast wel een beetje zijn, maar daar merk ik niets van.

M: Maar zie je dat ook terug in wat ze programmering?

C: Nou ik heb ook wel eens het idee dat ze bij de programmering zo iets hebben van “het maakt niet uit”, dat er niet zo heel goed over na wordt gedacht. Maar dat levert wel op dat je er hele verschillende dingen kan zien. Maar mn smaak is breed, dus dat maakt niet uit.

M: maar amsterdam telt wel meer van dit soort plekken, zoals Joes Garage, ADM, Ruigoord, Vrankrijk. Ga je wel eens naar die plekken?

C: Nee niet echt. Nou mn huisgenoot gaat wel eens naar Vrankrijk voor het goedkope eten. Vrankrijk en Joe’s Garage zitten vlakbij stage, dus daar wil ik een keer langs, maar ik voel me niet echt uitgenodigd. Ik heb niet het idee dat ik daar wil zijn. En het zijn plekken die het laatst in me opkomen. In Vrankrijk had ik echt al honderd keer kunnen komen, maar ik heb daar dus nooit een stap binnen gezet. Dat komt denk ik omdat het meer krakersfeer uitdraagt dan de OT. Bij Vrankrijk weet ik dat de muziek altijd moeilijk hard staat. En dat vind ik vervelend als ik wil eten. Het doet me een beetje denken aan wat ik altijd bij De Minds zie, waar ik ook niet naar toe ga.. Ik ga nu hele onaardige dingen zeggen.. Maar mijn algemene beeld van krakers is niet bepaald positief.

M: Waarom niet?

C: Een soort van smoezeligheid.. Onnodig schoppen. Of op een verkeerde manier ergens tegen vechten. En ergens laks ofzo.

M: Verkeerde manier? Wat is er verkeerd volgens jou?

C: Ja of niet mijn manier.

M: Maar benoem eens concreet wat er aan schort.

C: Nou ik hou niet van groepen waar heel veel geklaagd wordt... Dat mag wel van mij, maar niet als zo’n groep zich buiten de.. Ze zijn niet echt meer een actoren ofzo, ze zijn bijna passief in hun doen. Vaak wordt het ook wel

geassocieerd met agressie, rellen enzo. Maar als je zoveel te klagen te hebt, dan is dat niet de manier om je onvrede uit te spreken ofzo. Ok kijk, luister, als je wil dat er iets verandert, het spijt me zeer, dan moet je echt bij de politiek zijn. En dat gaat heel langzaam, dat weet ik, dat weet iedereen, maar daar kan je iets aan willen doen. Je vijand moet je beste vriend zijn. En die boodschap, waar ik heel erg in geloof, die hebben zij nog nooit begrepen. Nu praat ik heel erg in “wij-zij”, maar als ik denk aan ‘de kraker’, dan denk ik daar een beetje aan. Dat proef ik veel meer bij een Vrankrijk dan bij een OT.

M: Maar plekken als OT en OCCII zijn gekraakt geweest, Vrankrijk is officieel ook legaal, maar in principe zijn ze in constructie ongeveer het zelfde gebleven. Maar waarom zit er volgens jou zo’n verschil in?

C: Nou ik heb daarin niet echt recht van spreken, dat zijn plekken waar ik ook nog nooit ben geweest (Joes Garage en Vrankrijk).

M: Ja maar ok je voelt iets.

C: Ja als ik de mensen voor de deur zie staan dan denk ik “dat is niet mijn volk”. Ik weet dat.. Ken je dat voorbij Sloterdijk? Richting Ruigoord, zit zo’n gekkie caravan park die dan fietsen stelen en daar wonen en bouwen ze een beetje en zuipen ze. Dat staat een beetje bekend als het gekke dorp van amsterdam.

M: waar zit dat dan?

C: Ja onder een spoor bij een grasveld. Ja dat is een soort zwerversdorp

M: Voorbij Sloterdijk? Heb je het niet gewoon over ADM?

C: Nee dit is niet in een haventerrein, dit is een grasveld met caravans.

M: Er staan caravans voor ADM

C: Nee dit bedoel ik niet. Er is een brug brug met een spoor en daar onder, en daar zijn mensen die niet functioneren ofzo. Die zijn afgedwaald daar ofzo en ze hebben hun eigen plekje gemaakt. Dat is dan hartstikke gezellig op een gekke manier, maar ook onguur. Dat is ook een beetje mijn associatie met krakers vaak. Je heel erg los willen maken van de gevestigde orde en alleen maar boos zijn. Waarom dat dan bij de OT niet is.. is misschien omdat ik daar heel vaak ben geweest en dat nooit aantref. Ja ik weet het niet. Het is ook dat ik liever niet naar Portugal naar Boom Festival wil, omdat ik dan aan de LSD ga trippen en me alleen maar ga dood ergeren aan de mensen die ik niet leuk vind. Dus ga ik er niet heen.

M: En toch ga je naar OT

C: Ja de mensen die naar OT gaan zijn ook mensen uit mijn kringen. Ook OCCII hoor, maar dat komt er dan steeds niet van. Maar bij Vrankrijk heb ik dat echt veel minder, en ook bij Joe’s Garage.. Dan denk ik aan de paar mensen die hebben gezegd “oh daar moet je echt heen want ik ga daar koken”. Maar als jullie daar gaan koken hoeft ik er niet echt heen. Dat zijn dan niet echt vrienden, maar kennissen die ik niet heel hoog heb zitten ofzo. Daar mag ik het niet op baseren, maar dat is wel wat ik doe. Ik ga het niet uitsluiten. Net als dat ik niet een societeit binnen ga lopen. Dat mag ook niet natuurlijk.

M: Maar waarom is er dan volgens jou een scheidslijn tussen wat er gebeurt in de OT en daar van kunnen genieten, maar dat niet associëren met andere plekken?

C: Hoe bedoel je?

M: Dat het op een zelfde soort manier zou kunnen zijn..

C: Nou ik denk ook dat dat wel kan. Maar ik denk dat mijn negatieve beeld van dat alles houd mij wel buiten de deur bij een Vrankrijk. Al klinkt een ADM wel veel interessanter, want dat is net een broedplaats.

M: Wat heb je er dan over gehoord?

C: Nou wat jij me net vertelde en ook niet meer. Ik denk dat ik ooit in een boekje over Amsterdam met rare elven tekeningetjes op de voorkant, een alternatieve gids, waar informatie instond over amsterdam. De eerste foto een foto een grote loods aan een havenstukje ofzo. En dat zag er vet uit. En er stond wat bij over kunstenaars en werkplaatsen enzo.

M: Zou je daar ooit naar toe gaan?

C: Ja dat lijkt me leuk. Klinkt goed. En dan zie ik het dan wel weer of ik dan denk dat ik t niet leuk vind. Net als Berlijn heb je dat ene pand. Niet RAW – dat is meer als OT – dat is toegankelijk geworden, daar zie je ze ook wel rondlopen: idioten, en hele rare skater figuren die niet chill zijn. Maar daar kom ik best graag, maar daar zit ook Suicide Circus wat ook een commerciële kuttent is. Er komt van alles. Het is ook niet meer ingericht op krakerscultuur, maar op toeristen, jongeren en ‘het alternatieve Berlijn’.

M: Is dat goed?

C: Nee niet perse. Maar ook niet slecht. Je ziet het ook bij dat Jamaicaanse ding in Berlijn, dat stadsstrand. Maar je hebt bij Oranienstrasse ook zo’n pand, dat zit er geloof ik nog steeds, en daar zitten record stores in enzo. Maar er stond vroeger op de zijmuur een kunstwerk van een hoofd, een schaduwtekening.. Daar stonden paar woorden van tekst bij. Dat vond ik cool. En bovenin zaten wat boetiekjes, een heel klein raar clubje en onderin precies wat ik dus verschrikkelijk vind aan mijn associatie met krakers; een eng onguur hol met onthoofde barbiepoppen.

M: Hahah dit klinkt als De Buurvrouw.

C: Ja? Daar ben ik dus nog nooit geweest.

M: Dat is geen kraker café hoor, maar daar hebben ze ook hoofden van mannequins op platenspelers gespiest enzo.

C: maar weet je wat het is. Ik kom hier helemaal op door het gesprek. Ik ben gewoon heel schoon. En verzorgd en netjes.

M: Maar dat maakt niet uit

C: Ik vind dingen dan ook vaak vies daardoor omdat ik schoner ben. En krakers associeer ik met vies. That’s it. Dat ze stinken naar zweet en naar hond. Omdat ze honden hebben. Voor alle duidelijkheid. Niet omdat ze zelf naar hond ruiken, maar omdat ze vaak honden hebben.

M: Eau de canine

C: hahaha ja maar ik vind dat dus vies. Dan ga ik er niet voor me plezier er naar toe.

M: Maar ok dan zijn er dingen die je afstoten er aan. Maar ze zijn er in Amsterdam.

C: Nee maar het is niet alsof dat ik er niet kom omdat mensen niet vriendelijk of gastvrij zijn. Want als ik aan Amsterdam denk en aan de horeca, dan denk ik heel erg aan plekken als Struis op de rozengracht en alles van de drie wijzen, Bukowski, geldbeluste flikkers. Ook gollem. En dat ziet er allemaal goed uit, maar ik kom daar niet omdat ik het gewoon een kuttent vind. Ik voel me gewoon veroordeeld, voor niet hip genoeg zijn. Weet je wel te ingewikkeld willen doen. Je moet dan cool, snel, kweik zijn. En eigenlijk niets zeggen. En dat heb je dus juist weer niet. Maar dat zijn dingen die me allebei afstoten, maar krakers is het gewoon zo dat ik het smerig vind.

M: Maar wat denk je dat..

C: Maar ik zie de OT meer als een club dus dat mag meer smerig zijn. En in een Club ga je niet eten.

M: Ja of de School.

C: Ja maar dat is gewoon een heel fancy restaurant. Kijk als de Ot ineens een fancy restaurant heeft, zou ik het overwegen. Maar dan zou het niet meer de Ot zijn en dan raak ik in de war.

M: Maar heel veel van dit soort plekken worden met uitsterven bedreigt.. Heeft de stad ze überhaupt nodig?

C: ja de stad heeft dat wel nodig.

M: Zelfs de vieze honden plekken?

C: Nee dat niet. De stad heeft dat dus niet nodig. De stad heeft energie nodig, innovatie, vrije denkers, creatievelingen. Maar de stad heeft het niet nodig om gewoon ergens gratis te gaan wonen. En gewoon heel boos te zijn. En dat is waar al die plekken zich allemaal onderscheiden. En dat is waarom ik vind dat het belangrijk is, omdat er dingen gebeuren. Er zijn ook heel veel van dat soort plekken waar mensen zijn die gewoon graag in anarchie leven.

M: Is dat niet gewoon hun goed recht?

C: Nou je kan wel vinden dat je recht hebt daar op. Maar volgens mij heb je daar dus geen recht op. Ik vind dat mensen onderschatten... Ik vind het vervelend als mensen zeggen dat ze zichzelf niet zien als een burger. "Ik ben geen burger, ik wil geen burger zijn, niemand kan mij wat vertellen". Maar dat is niet helemaal eerlijk, want je leeft wel in een wereld waar ongemerkt heel veel voor je wordt gezorgd. Je kan hoeft het niet altijd eens zijn, maar je mag toch wel, vind ik, blij zijn met bepaalde dingen. En als je blij bent met andere dingen daarbinnen, dan zijn er heleboel manieren om daar wat aan te doen. Ook als kunstenaar, maar het is niet je lost kunnen borsten van iets onveranderlijks. Iets waar je niets aan gaat kunnen veranderen. En dat is dat passieve wat ik bedoel. Je kan wel iets veranderen, opschudding veroorzaken, maar.. Als je opschudding teweeg brengt.. dan wil je dat dat tot verandering leidt. En dat is wat ik al eerder zei dat je je vijand te vriend moet houden.. Zoals dat anarchisme dat wil doen, dat is niet echt de manier hoe het werkt volgens mij. Ik zou ook als ik in de tweede kamer zou staan en

er komt een of ander wijf voor me neus staan die mij gaat vertellen dat ze geen burger is, dan denk ik “Up your arse, dat ben je wel”.

M : nou ik spreek zeker niet voor iedereen hoor, maar ik denk dat er wel genoeg krakers zijn.. de krakerswereld is heel divers. En er zijn genoeg krakers die geloven dat ze vechten tegen het systeem, maar dat ze ook tot op zekere hoogte wel onderdeel daar van zijn. En dat je het systeem kan veranderen op die manier.

C: Oh maar er zijn ook genoeg mensen die daar goed in handelen. Of handelen. Ik associeer veel van de krakerscultuur met bij de pakken neerzitten en niet mee willen werken. Dat is zonde. Ik vind het ook niet ok dat vastgoedhandelaren hun gebouwen niet uit handen geven. En dat leegstand blijft bestaan, gezien er zo veel mensen op zoek zijn naar een huis. Ik vind dan dat het je goed recht is om te kraken. Maar liever zie ik dat dat georganiseerd gebeurt en dat broedplaatsen worden toegewezen. En dat zijn dingen die de staat of de gemeente moet doen. Daar helpt de kraker gemeenschap, de hardcore in ieder geval, die best bepalend zijn voor de beeldvorming van anderen, niet bij. Ik ga toch ook niet als ik iets wil de hele avond tegen je heen aan schoppen?

M: Is er dan iets wat overblijft wat wel nuttig is.

C: Nou mijn stagebedrijf zijn in principe krakers. Dat is een broedplaats. Dat is een van de weinige gebouwen in Amsterdam die blijvend. Het bestemmingsplan staat momenteel op broedplaats. Dat hoor je nooit meer. Dat is in Amsterdam uniek. Lola Luid heeft nu net een nieuw pand, dat moesten ze zoeken, want ze mogen niks houden. Dat is een schande.

M: Welk pand is dit?

C: Tugela 85. Mijn stagebedrijf maakt community art en ze hebben afgesproken dat ze zo veel uur aan de wijk geven. Op een meetbare manier ofzo, buiten de kunsten om. Daar is een akkoord op gesloten met de gemeente. Broedplaats, amsterdamse school stijl.

M: Waarom is het belangrijk dat dit er lang zit?

C: Omdat er heel weinig gebouwen vrij zijn.

M: Nee ik bedoel in wat ze doen daar. Waarom moet dit persé in een broedplaats of een kraakpand?

C: Ik vind nogsteeds dat de functie van cultuur wordt onderschat. En dit soort initiatieven, wat gebeurt in tugela 85, door community arts.. Er zit een soort stadstuin, waar mensen vrijwillig komen werken op vrijdag. Dat vind ik belangrijk.

M: Dat het voor de buurt is?

C: Ja dat het voor de buurt is. Dingen moeten veel lokaler gebeuren want mensen wonen uiteindelijk lokaal. Lokaal wil je je op je plek voelen, de meeste mensen hé. De meeste mensen zijn gewoon burgers.

M: Kan dit ook niet gewoon zonder broedplaatsen gebeuren?

C: Kijk dat zijn wel echt bedrijven die dat doen. Dat zijn bedrijven die helemaal geen geld verdienen en dus geen hoge huren kunnen betalen. Dus moet je een gebouw een functie geven als broedplaats om een last te ontnemen. En dat zie je bij broedplaatsen. Dit geeft veel ruimte voor initiatief.

M: Zeg je dat de broedplaatsen de plek van kraakpanden in moeten nemen?

C: Nou ik denk dat OT ook wel een broedplaats is..

M: Technisch gezien zijn ze dat niet.. maar in vorm wel.

C: Nee maar heel veel plekken zijn dat niet. Nee en urban resort heeft ook broedplaatsen. Dat zijn dus dingen die het zakelijk iets meer op orde hebben en daardoor hun bestaansrecht makkelijker kunnen claimen, maar wel uit het zelfde gedachtegoed.

M: Het gedachtegoed van?

C: Ja dat is ook niet waar... Maar wel de dingen die van de gemeente bestaansrecht krijgen zijn meewerkende initiatieven. Die dus de buurtbewoner erkennen als dusdanig. En dat zal nooit een initiatief zijn dat ze er niet bij willen horen, daar heeft de stad dus niets aan. Dan denk ik puur vanuit de ambtenaar. Daar hebben ze geen zin in denk ik dan. Ze zullen het vast wel leuk vinden ofzo, maarja. Ze hebben denk ik zo iets van je moet het wel kunnen verantwoorden. Het bezwaar is toch dat ze willen dat het gevuld wordt met een huis of wel iets anders, maar wel in functie staat van..

Roland Ippel

Date: 1-6-2018

Location: Roland's home, De Vuurvogel (Ruigoord)

Duration: 57:37

Max: Zou je je kort kunnen voorstellen?

Roland: Ik ben Roland Ippel, ik ben kunstenaar, tenminste ik ben me ondertussen kunstenaar gaan vinden. Iets in die richting. Normaal praat harder, soms praat ik wat zachter. Ik kom uit Medemblik, ik heb een tijdje een opleiding gedaan aan de sport academie. Daarvoor zat ik in dienstplicht, op dat moment dacht ik "ik wil naar een school waar ik de hele dag kan sporten en waar alleen maar mooie vrouwen zijn", nou dat was gelukt. Daar ben ik wel terecht gekomen, maar er zat dus een school gedeelte aan vast waar ik geen rekening mee had gehouden. Ondertussen ben ik in de kraakscene terechtgekomen hier in Amsterdam..

M: Je begon er net al mee, maar hoe zag je leven voor Ruigoord er uit?

R: Nou ik heb eerst Havo gedaan en daarna atheneum. Toen dienstplicht en verschillende baantjes. Ik ben toen eigenlijk naar school gegaan omdat ik helemaal geen idee had van wat ik met m'n leven wilde doen. Echt niet. Wat ik leuk vond was kloten en klieren. Op school kon ik heel makkelijk meekomen en was ik een dikke puber heel lang.

M: Maar dat is toch heftig als je dienstplicht hebt, met die militaire discipline?

R: Waarschijnlijk was dat ook wel wat veel mensen zullen zeggen. Die dat hebben meegemaakt. Dat het goed was voor veel mensen. Voor mij wat er goed aan was voor mij, was dat voor dat ik in dienst ging ik graag bij het leger wilde. Tegen de tijd dat ik er uit kwam, wilde ik het niet meer. En ik was in diensttijd ook begonnen met blowen,

voor het eerst. Met mijn sport achtergrond heb ik niet gerookt. In mijn diensttijd ben ik marihuana gaan roken. Op die sport academie waar ik op een gegeven moment terecht kwam... Ik begon toen ook met uitgaan en dat is in de periode dat die XTC een beetje opkwam, dus in het begin ging ik met vrienden naar feesten toe. Dus die rookten en gebruikten andere dingen. Omdat ik er geen interesse in had, had ik geen zicht op wat er speelde.

M: Door je sportachtergrond?

R: Ja inderdaad door mijn sport achtergrond. Ik kwam bijvoorbeeld bij een hardcore evenement in Sporthallen zuid, ergens jaren negentig. Daar werden salmiakkies aangeboden. Ik dacht dat we op een house party halen, maar ik begreep gewoon niet dat het om xtc ging. Die beginsmaak van die mdma zit heel dicht bij die salmiak achtige geur. Ja het heeft iets zoetigs, bitter. Maar goed zo groen was ik in die tijd.

M: Hoe oud praten we nu?

R: Ja 1991, ik was toen 21. Toen ik op de sportacademie ging doen was het 1993. Toen ben ik ook met andere drugs gaan experimenteren. Anyway, fast forward, het moment dat ik een beetje wist wat ik wilde.. Ik was toen 25, ik zat al in de kraakscene, en daar kwam ik er achter dat mensen wel wilden betalen voor mijn tekeningen. Dat was het enige dat ik leuk vond om te doen én het genereert dus geld. Voor mij. Dus daar ben ik in door gegaan. Dus op een gegeven moment woonde ik weer bij mijn ouders thuis. Want ik werd een beetje paranoia, het begin van het psychonauten bestaan.

M: Die andere drugs waar je mee in aanraking kwam zijn dan vooral psychedelica?

R: Ja later wel, eerst vooral speed, xtc en dat soort dingen.

M: Wat houdt psychonauten eigenlijk voor jou in?

R: Ja dan doe je onderzoek.. naar tegelijk bestaande werkelijkheden. Je hebt een materieel oppervlakkig niveau van bewustzijn. En dan zijn er nog verschillende diepere lagen die tegelijkertijd bestaan. Wanneer je bewust bent dat je daar onderzoek naar kunt doen. Daar gaat een fase aan vooraf waarbij je paranoia wordt, psychose wordt dat ook wel genoemd geloof ik.

M: Is dat echt een voorwaarde? Om eerst paranoia te worden, om zo een onderzoek naar verschillende werkelijkheden in gang te zetten?

R: Nou ja ik geloof aan deze Westerse kant, dat het daar wel vaak zo is. Dat je vaak in andere oudere volken.. Omdat die mensen daar wat dichter bij de aard van de spirituele werkelijkheid zijn gebleven. Ik zou willen zeggen dat we hier in het Westen door de kerk los zijn geraakt van onze spirituele aard. De kerk heeft die toegeëigend. Luister naar ons, dan kom je niet terecht..

M: Maar was het voor jou een manier om van die instituties los te weken of het andere verhaal? Het psychologisch zelfonderzoek?

R: Ja is het ook. Het lag niet aan de drugs, die heeft dat verdiept. Alsof je dieper duikt door het gebruik van die middelen. De oorzaak was bij mij dat ik mijn neefje heb zien verongelukken toen ik een jaar of dertien was. Doordat ik uit een gereformeerd gezin kwam ben ik gaan nadenken over wat god was en wat liefde is.

M: Dus dat ongeluk heeft je hele interpretatie van de wereld in twijfel getrokken?

R: Ja ook, van mezelf. Wie ben ik? Hoe komt het dat ik me zo voel zoals ik me voel? Ik snapte niet dat ik als jochie in een shock terecht was gekomen. Mijn omgeving heeft er toen niet op gereageerd. In mijn omgeving ging je niet naar de dokter. Ga je naar een psycholoog, dan ben je gek. Dus toen ik iets choquerends had meegemaakt. Ik zie hem door de lucht vliegen, hij komt op de grond, vervolgens rijdt die persoon door. Dan ben je veertien.. Dan probeer je auto's aan te houden. Dan komt de politie en op hun verzoek heb ik mijn oom en tante op de hoogte moeten brengen van het ongeluk. Ik ben daarna naar mijn huis gegaan.. Het zijn wel een hoop details.. Maar er is daarna geen aandacht voor zo'n kind. De aandacht gaat naar de dode die geen aandacht meer nodig heeft. Zo kwam het dat ik op de begrafenis al mijn familie leden zag met vreselijk veel verdriet, terwijl ik geen verdriet voelde. Ik kon niet huilen. Wat is er met mij aan de hand? Dat ik geen verdriet voel. Het missen van het idee van die liefde, dat heeft me heel lang parten gespeeld. Dat kwam pas terug toen ik die XTC kwam. In het uitgaansleven in Amsterdam, kwam ik iemand tegen die mij xtc gaf en ik werd helemaal verliefd op die persoon. Ik voelde dat ik mijn ouders lief had. Ik wist niet wat dat was. Zulke redenen kun je hebben om daar onderzoek naar te doen . Op een gegeven moment kwam ik in een paranoia periode terecht.. Nu heb ik daar zo veel ervaring mee dat ik die stadia ook bij andere mensen kan herkennen en zie waar ze zich in bevinden. Dus ik denk dat in het Westen het zo is dat er een gebied vooraf gaat aan het psychopaat zijn.

M: Het is heel suggestief, maar denk je dat psychische aandoeningen of stoornissen vaak als Westers fenomeen gezien. De kapitalistische maatschappij waar we in leven, als je dat afzet tegen niet Westerse maatschappijen waar ze meer in contact staan met hun spiritualiteit. We hebben dat vervangen door religie en die zelfde structuur, instituties behouden met het kapitalisme. Daar zijn we ziek van aan het worden. De wereld of maatschappij als organisch geheel wordt ziek. Dat gaat zelf de slechte bacteriën er uit spugen.

R: Nou ik denk dat als we wel in contact met die spirituele werkelijkheid zouden staan dat hele kapitalisme een ander gezicht zou krijgen.

M: Denk je?

R: Ja, omdat we los zijn van de spirituele werkelijkheid is dit mogelijk.

M: Ok je gebruikt dan drugs omdat te onderzoeken, maar dat zelfde spul wordt ook onder micro-dosing gebruikt bij bedrijven als google en apple gebruikt om mensen nóg harder te laten werken. Om nog meer ten dienste te staan. Maar dat krijgt dan toch geen humaner gezicht?

R: Ja dat begrijp ik wel, maar bij bedrijven als google is de werksfeer ook wat prettiger. Het is op een menselijkere manier ingedeeld. Ik zelf als kunstenaar, ben ik nooit vrij, ik heb geen vakantie. Zo gauw als ik opsta, en ik heb een goed idee begin ik of schrijf ik het op. Je baan is niet los te koppelen van de rest van je leven .Het werken voor zo'n bedrijf, waar je je tijden zelf kan bepalen, je kind opgevangen wordt in een geweldige crèche, er zijn platen.

M: Ken je de Sloveense schrijver Slavoj Zizek? Die zegt dus dat dit eigenlijk slecht is. In de zin van het humaner maken van de werksfeer is niets mis mee, maar op het moment dat jouw baas zich op jouw niveau gaat begeven, je vriend wordt, dan kan je niet meer zeggen: "fuck jou" op het moment dat hij je misbruikt.

R: Ja precies! Maar dit is er dus aan de hand op ruigoord! Ongeveer. Ze bevinden zich dus niet op dat niveau. Ze staan wel ongeveer op dat niveau, maar op het moment dat ze je kwijt willen, blijkt dat niveau toch verschillend te zijn. Dat gebeurt hier heel veel, in het systeem dat Ruigoord hier heeft. Waar het ook om draait is dat heel veel van die mensen als vrijwilliger beginnen omdat ze het leuk vinden om te doen. Dat blijft ook over het algemeen. Maar er is ook veel alcohol. De vrijwilligers hebben bijna ongelimiteerde toegang tot een verfrissing. De meeste mensen zoeken dat in een biertje. Hier is er dus een soort betaalvorm in bier. Omdat je daar je frisse pilsie gaat drinken kun je ook niet snel weg. Hoe bewust dat wordt toegepast weet ik niet, maar het valt me wel op dat dat systeem gaande is.

M: OK ik hoor een aantal verschillende dingen. Je hebt het over dat systeem, ik hoor het woord vrijwilligers. Ben jij een vrijwilliger?

R: Ja een medewerker zou je kunnen zeggen.

M: Maar wat is het verschil? Je hebt dus vrijwilligers, medewerkers, we hadden het over het bestuur. Dus er zijn verschillende groepen. Wonen al deze groepen hier?

R: nee. Sommigen.. Vrijwilligers zijn mensen die tijdens festivals komen helpen, medewerkers kunnen dat ook. Je hebt dan vaste medewerkers en die vallen binnen het dorp. Ik ben dat eigenlijk nog steeds, ik ben nog steeds dienstbaar aan de organisatie. Er zijn nog steeds vrijwilligers die nog steeds op het terrein bezig zijn en hier bij mij blijven slapen. Terwijl ik die ruimte nog steeds op een andere manier kan gebruiken. De organisatie maakt nog steeds gebruik van mijn dienstbaarheid en van het pand, maar ontkent in de rechtszaal dat dit gaande is.

M: Waaorm ontkennen ze dat?

R: Omdat ze dan die rechtszaak verliezen.

M: ooh wacht ik noem even wat dingen. Jij moet weg, die rechtzaak is door jou verloren?

R: IK heb een rechtszaak tegen me aangespannen gekregen.

M: Maar meerdere bewoners toch ook?

R: Ja.

M: Maar voor het grotere plaatje: de stichting ruigoord ontkent dat jij dienstbaar bent..

BREAK, ROLAND MAKES COFFEE, INTERVIEW CONTINUES OUTSIDE

R: Als je de statuten van Ruigoord bekijkt, dan zie je dat er een beschrijving is over wat deze plaats dient te zijn. Als je de Vuurvogel als micro kosmos van die beschrijving neemt, dan staat er in die statuten: "Het vormen van een trefpunt voor informele en gevestigde cultuur met een nationaal en internationaal karakter, ter plaatse van Ruigoord". En dat is dus zegmaar, als je de Vuurvogel neemt, dan is de Vuurvogel dit trefpunt voor informele en gevestigde cultuur met een nationaal en internationaal karakter.

M: ik vind het fascinerend hoe zo'n vrijplaats nodig heeft om te zeggen wat ze zijn..

R: EN zich er niet aan houden. Door deze functie weg te halen, het dorpsverblijf, de dorpsherberg. Daardoor wordt je heel lokaal. Dan ga je er vanuit dat de mensen die hier komen weer naar huis gaan of dat je ze in een hotel buiten het dorp zet.

M: Vind je dat internationale karakter belangrijk?

R: Ja maar het dorp vindt dat ook. Want we hebben zusterbanden met andere vrijplaatsen zoals Vrijstaat Christiania en Doel in België.

M: Je had het over het programmeren: je kan op ieder ander dance feest lokale DJ's vinden dus boek ik internationaal. Maar ik vind die gedachte interessant, want een stad als Amsterdam heeft nu de kritiek van ver gaande internationalisering, disneyficering. Ok Ruigoord is dan niet toeristisch..

R: Ja we hebben wel festivaltoerisme, dat is heel populair geworden. Daar is bij ons op ingespeeld.

M: Maar hoe kijk je daar tegenaan? Want zo ben ik ook naar ADM gegaan, van dit zijn mensen die heel erg met een eigen cultuur bezig zijn. Heel lokaal. En jij brengt een internationaal geluid in.

R: nou maar Ruigoord is ook altijd al internationaal geweest. We zijn altijd al met internationale relaties bezig geweest. Of je het nou hebt over de muziek, of over de poëzie.

M: Maar afgezien van dat het hier in staat is het ook onderdeel van de identiteit van Ruigoord?

R: Ja dat hoort wel zo te zijn ja. Dit is dan, als je dan kijkt wat voor de stichting belangrijk was tijdens de rechtszaak tegen mij, dan is het punt er onder belangrijker: "het realiseren en continueren van Ruigoord als groene culturele enclave in een zo levendig mogelijk wisselwerking met de haven en het omringende industriegebied"

M: Mag ik hier een foto van maken want ik wil dit heel graag noemen in mijn scriptie.

R: Nou ik kan het je ook gewoon mailen hoor!

M: Waar ik het eigenlijk met jou nog over wilde hebben, want we hadden het al over de identiteit van Ruigoord.. maar waarom heeft de wereld dit nodig? Wat is er anders aan Ruiger dan andere plekken?

R: Nou nu niet veel anders, dit is dan tegenwoordig hoe het dan gaat *haalt mapje met realisatiemodellen tevoorschijn*, zie je? Over dit stuk heb ik het net met jou gehad toen het op pauze stond. Over hoe het geld hier een gegeven moment een rol gaan spelen is in de activiteit binnen het dorp. Door geld aan te nemen voor een renovatie met daaraan de voorwaarde dat we akkoord zouden gaan met een veiligheidszone van de buurman die op ons terrein zou vallen, waardoor we op zich minder activiteiten in de evenementen zouden kunnen gaan doen. Door dat geld snel uit te geven heeft de organisatie zichzelf gedwongen om commerciëler te gaan werken. Als je gaat kijken naar het exploitatiemodel Ruigoord 22 van Peter van de Wel, een van de drie verschillende versies.. Dit is een heel interessant stuk.

M: Ik geloof het wel hoor dat het zo verandert is. Maar als ik je zo hoor zeg je dan dat Ruigoord niet meer is wat had moeten zijn of is geweest?

R: Ja, absoluut.

M: Maar als Ruigoord dat wel was..?

R: Maar op de manier waar ze zich op hadden kunnen ontwikkelen gaat nu even goed gebeuren omdat ze gedwongen, door onverstandige beslissingen uit het verleden, teruggeworpen worden op het pad dat ze verlaten hebben. Het was helemaal niet mogelijk om Ruigoord zo groot te maken, maar in die tijd dat ik er zelf mee bezig was, met het vergunningen systeem, heb ik al er voor gewaarschuwd dat wanneer we vergunningen voor 3,4,5000 mensen zouden aanvragen we met veel meer autoriteiten te maken zouden hebben. Veel meer hekken en veel meer eisen. Plus, juist omdat we die zone over ons veld hadden lopen..

SHORT INTERRUPTION

Het is niet zo makkelijk om dat zo maar even uit te leggen. Maar de hand die hun voedde hebben ze gebeten, in dit geval het havenbedrijf en de vergunningverlener, die hebben stichting Ruigoord tot de orde en bij hun op het matje geroepen door de afgelopen paar jaar vergunningen of niet af te geven, of noodvergunningen toe te passen. Dat komt omdat ze met die feesten veel te groot waren. Ruigoorders gaan ook met die veiligheidszone om alsof het een papieren zone is waar zomaar van alles wel kan gebeuren. Maar de kans dat er wat gebeurt, het hoeft geen ramp te zijn, maar als er bijvoorbeeld rookontwikkeling is, en er is wind en er kunnen wel doden vallen, dan ligt de verantwoordelijkheid bij de ambtenaren die dat gedoogd hebben. Dat komt omdat sinds 2009 dit soort industrieterreinen niet naast elkaar gelegen mogen zijn .

M: Werkt Ruigoord dan als een soort buffer?

R: Nee zeker niet we liggen al langer dan de omliggende industrie.

M: Oh nee dat weet ik, maar hebben ze Ruigoord dan in hun plannen als buffer gebruikt?

R: Nee, maar ik snap wat je bedoelt. Wanneer je naar bestemmingsplannen gaat kijken, dan wordt industrie zoals wij nu aan de kant van Vopak hebben dan wordt aangeduid als industrie met de aanduiding 'A'. Hoogste classificatie, zware industrie. Vervolgens heb je de classificatie B, dat zijn distributiecentra. Daar mogen ook maar bepaalde activiteiten plaatsvinden, maar geen wonen bijvoorbeeld. Dan heb je classificatie C, daar mogen ook ziekenhuizen staan, daar mogen ook scholen staan, daar mag gewoond en gewerkt worden. Ruigoord heeft het bestemmingsplan met de aanduiding C, maar we liggen tussen een A en een B gebied in. Maar sinds 2009 is dat per wet verboden geraakt. Die wet had ook te maken met de veiligheidszones die rondom dit industrie van industriegebied van A.. Dat is pas in die tijd vastgelegd in een Europese wetgeving. Toen ze in 2007 met deze buurman kwamen, wist het havenbedrijf al dat dit op den duur gehandhaafd zou moeten worden. Ik denk namelijk dat het havenbedrijf op die manier een structuur heeft bedacht waarop Ruigoord op den duur weg moet. Eigenlijk als je kijkt naar de veiligheidsrapporten, die horen bij het bestemmingsplan van dit gebied, staat dat dit op den duur niet meer gedoogd kan worden. Omdat voorgaande jurisprudentie heeft uitgewezen dat in het geval dat industriegebied A naast bestemmingsplan C ligt, de gemeente of de provincie een van de twee partijen moet gaan uitkopen. Dit gebied hier wordt al vanaf 2009 gedoogd, toen de feesten zo groot werden dat het hier helemaal vol begon te staan, terwijl het havenbedrijf net een miljoen euro er in had gestoken, terwijl dat al opgemaakt is, en plotseling.. Want eerst hadden we helemaal geen geld om dat spul allemaal te onderhouden, toen zijn ze gekomen met deze buurman. "Ok daar krijgen jullie nu geld voor, maar dat (de rente) moeten jullie zelf gaan betalen". Toen zijn ze dat op gaan maken, daardoor, omdat het zo snel is gegaan moesten ze meer geld betalen aan rente aan het

opgemaakte bedrag, daardoor is de organisatie gedwongen meer geld te genereren, omdat dat via de huur van de panden betaald moest worden. Daardoor zijn die feesten zo groot geworden. Toen zag dat haven bedrijf: kijk die arme sloebbers, eerst hadden ze geen geld, hebben we ze geld gegeven, hebben ze het uitgegeven en nu zijn ze met zulke grote feesten aan de gang dat ze het geld wel gewoon hebben. Waar zijn we mee bezig? En lopen wij zelf niet gevaar doordat er veel te veel mensen in die veiligheidszone zijn. En Ruigoord heeft maar gedacht dat ze de gemeente wel konden dwingen om wel te kunnen parkeren en te kamperen op plekken waar dat helemaal niet mag. En vorig jaar hebben ze gewoon de deksel op de neus gekregen, want als je kijkt heeft dit jaar het havenbedrijf een vergunning gekregen om een pand neer te zetten op het terrein waar wij vorig jaar kampeerden. En er is dit jaar een heel groot gebied hier verderop toegewezen als evenemententerrein.. In 2013 zijn er voor het eerst weekenden verhuurd aan andere partijen.

M: Ruigoord heeft geen monopolie meer in dit gebied?

R: Nou tot aan 2013 was elke productie, elk evenement op Ruigoord een productie die we zelf organiseerden. Daar deden we zelf de structuur voor, dat kwam allemaal vanuit het dorp zelf. Het was een hele grote familie over die veertig jaar die veel ervaring heeft in het organiseren van evenementen. Eigenlijk is zo'n festival ons gesamtkunstwerk. Het gesamtkunstwerk dat wij maken – maakten – was dat festival. Eigenlijk tot 2013 deden we elk weekend zelf. In dat jaar, omdat er een andere manier van kijken naar het organiseren van die feesten kwam, zijn er bepaalde weekenden, die niet genoeg geld opbrachten volgens de organisatie, door andere mensen ingevuld. Voor het eerst kwam Chasin the Hi-Hat binnen, in Amsterdam waren ze al bekend door hun eigen grote evenementen. Mij waren ze nog nooit opgevallen doordat ik nooit naar die evenementen ging, ik was altijd keihard hier mee bezig. 2013 zijn er voor het eerst dat soort weekenden verhuurd. Dat was ook het jaar van de eerste keer Shoeless, ook een organisatie van buiten het dorp. Daar zijn zeg maar de eerste.. Het was voor iedereen duidelijk. Het was de eerste keer dat er hekken werden gebruikt in het dorp. Het was de eerste keer dat grote bulldozers rondreden om alle drank heen en weer te zetten. Voorheen deden we dat zelf, dan deden we dat met voorgetrokken vierkante karretjes of een elektrisch wagentje of andere hele andere onhandige manieren. Maar het gebeurde met ze allen. Die festivals zijn zo groot geworden dat.. Dat zijn dus de organisaties die op het evenemententerrein verderop hun feesten gaan vieren. Eigenlijk wijst alles er op dat de gemeente dat soort grote festivals niet meer op Ruigoord wil toestaan.

M: Dat is toch een goeie ontwikkeling?

R: Dat is een hele goeie ontwikkeling. Maar denk je dat.. Dat wilden die Ruigoorders zelf niet. Ja, ze doen nu alsof ze bekeerd zijn en ingezien hebben dat ze het verkeerd deden. Nee dat is niet omdat ze bekeerd zijn, maar omdat ze gedwongen worden daartoe. Ze zeggen dat de gemeente moeilijk doet, maar dat doen ze zelf. Dat hebben ze aan hun eigen te danken.

M: Maar als dit.. Jij moet weg..

R: Ja er gaan nog veel meer mensen weg.. Er is een beweging richting een rookvrije maatschappij, zag ik gister in het nieuws. Waardoor de LIDL geen sigaretten meer gaat verkopen. In dit dorp is er een beweging naar een medewerkersvrij Ruigoord. Er is een beweging richting een dorp waarin de vrijwilligers, zeg maar die het vuil opruimen, die de bar doen..

M: Die hier niet wonen?

R: Nee, er zijn hier zeg maar kunstenaars die niet aan hun eigen kunst toekomen omdat ze continu bezig zijn in dienst van een van de twee stichtingen (Ruigoord/Landjuweel). Ik weet niet of deze telefoon dit kan horen, maar op de achtergrond hoor je zo af en toe cirkelzagen, getimmer en geklingel van stijgermateriaal. Enzovoorts. Dat is afkomstig van het atelier van Hans Vis. Hans Vis is een kunstenaar die hier ook kwam zo rond de tijd dat ik hier aangekomen ben. Hij heeft iemand anders z'n atelier overgenomen. De laatste jaren voert hij niets meer uit aan zijn eigen kunstenaarswerkzaamheden, maar zijn pand is aan het veranderen in een restaurantje. Dat komt omdat je in dit culinaire vrijhavendorp alleen nog maar geld kan verdienen door hapjes verkopen en drank verkopen. Dat komt door die evenementensfeer die hier hangt. Intussen is hij dat atelier daar aan het verbouwen. Dankzij de brand bij Marjon op nummer 58.

M: Maar dat wordt dus een restaurant? Of is?

R: Nou hij heeft dus een atelier, maar is voor het hele jaar een soort restaurant-achtige situatie begonnen, met wat programmering. Maar dat is ook weer zo uit de hand gelopen. Plus hij wordt betaald door de stichting Ruigoord om klusjes te doen in het dorp, dus hij is helemaal niet meer bezig met z'n kunst. Dus hij is nog alleen maar bezig met bouwen, renoveren, verbouwen.

M: Dus het is eigenlijk een soort vicieuze cirkel?

R: Ja ik zelf was alleen nog maar bezig met organisatie. Met organiseren, mensen hier opvangen.. Er zijn andere kunstenaars die zich nu alleen maar bezighouden met e-mailen, met commissies, met elkaars leven, vingers in een anders leven hebben. Ze komen niet aan hun eigen werk toe. Het staat allemaal in dienst van de evenementen.

M: Maar aan de andere kant moest je dat doen om hier te kunnen blijven? Dat is de cirkel van je bent hier als kunstenaar gekomen, toch?

R: Het was een combinatie waarbij je eigenlijk wat gelijkmatigere balans zou verwachten tussen de werkzaamheden die je doet voor het doet en de werkzaamheden als onafhankelijke creatieve geest.

M: Maar als dit soort plekken verdwijnen uit Amsterdam, of uit de wereld.. Hoe zou die wereld er dan uit zien?

R: Die plekken gaan niet echt verdwijnen, eigenlijk. Want het is een.. Ze zijn er eigenlijk altijd al geweest. Op dit moment wordt.. Het is ook niet zo heel erg raar als je als kunstenaar bezig bent, dan zal je er al snel achterbomen dat je niet rond kan komen van wat je zelf graag wil. Du daar heb je allerlei andere activiteiten die je daarin kunnen ondersteunen.

M: Maar dat is ergens een logische gedachtegang..

R: Maar als je nu in Nederland een kunstenaar bent, dan wordt er al snel verwacht dat je een topkunstenaar bent die alles wat ze doen.. Het hele inkomen moet daar vandaan komen. En als je dat niet hebt, dan kan je beter wat anders gaan doen. Die redenatie begint hier ook gebruikt te worden denk ik. Er is geen ruimte meer voor de informele cultuur.

M: Wat is die informele cultuur?

R: Nou dat is zeg maar. Toen je de opname net startte heb ik net de statuten van de stichting Ruigoord benoemd, en dat gaat er om wat voor plek dit zou moeten zijn. Het is een trefpunt voor informele en gevestigde cultuur. Informele cultuur is eigenlijk cultuur die niet uit het formele ontstaat. Met het formele zou ik snel denken aan scholing bijvoorbeeld. Informeel zijn de autodidacten, mensen die zeg maar aankomen en nog niet helemaal bewust zijn van hun eigen creativiteit.

M: Zoals jij toch eigenlijk, jij hebt ook geen scholing in kunst?

R: Ik heb daar geen scholing in gedaan, nee. Ik merkte dat mensen geïnteresseerd waren in het werk dat ik maakte, dus dat was voor mij fijn. Dat ik mijn eigen tijden kan bepalen, met wie ik samenwerkte. Hoewel dat hier natuurlijk wat anders gelopen is. Dat je dat zelf kan bepalen.

INTERVIEW GETS INTERRUPTED BY THIRD PERSON

R: Maar wat voor mij wel.. Voorheen maakte ik landschappen met.. Die gingen ook wel over mijn eigen leven of zo. Het werk dat ik maak sinds ik niet meer die belasting heb op kantoor, heb ik mezelf alleen maar toegelegd op het runnen van de dorpsheerberg ben ik weer toegekomen aan andere dingen; schrijven, poëzie. Dus er is wel een balans in te vinden.. In mijn geval is er een groepje mensen wat mij niet gunt dat ik hier op deze manier mee bezig ben.

M: Maar je hebt het over informele kunst. Maar wat onderscheidt informele kunst van formele kunst?

R: Dat is het verschil tussen conservatorium en iemand die.. speelt vanuit improvisatie vermogen.

M: ja maar dat kan je toch ook op het conservatorium leren?

R: Ja maar vaak merk je toch wel dat er heen en weer gekeken wordt. De autodidact kijkt naar de schoolde en denkt: wauw op die manier kan ik het dus niet. En andersom ook. Dat de geschoolde kijkt naar de autodidact en denkt door mijn scholing zou ik nooit dingen op die manier kunnen combineren. En toch is het iets nieuws.

M: Dus heb je allebei nodig?

R: Ja ze inspireren elkaar. Ze hebben elkaar nodig, want het formele wordt opgebouwd uit het informele. Want het formele moet eerst ontstaan uit het informele omdat er eerst niet iets moet zijn voordat er wel iets is.

M: Eens soort passie om te schilderen of muziek te maken en dan te besluiten een opleiding te doen.

R: Ja dat kan maar het hangt er ook vanaf in welke sociale laag je je bevindt.

M: ja of je ouders het kunnen betalen enzo

R: Sommige dingen zitten ook gewoon niet in je geest omdat je er niet vlak naast woont. Ik kom uit een klein stadje waar geen enkel pand ooit is gekraakt. Ik wist niet wat krakers waren en hoe dat werkte. Dus ik moest dan 20 kilometer naar een andere stad en dan was er iets dichtgeboord was dat al gekraakt.

M: maar moeten die gekraakte plekken er dan ook zijn om dit soort informele kunst te faciliteren, of kan ook op andere plekken?

R: oh ja hoor, dat kan ook op andere plekken.

M: Hoe dan?

R: Het is niet de gekraakte plek die het mogelijk maakt, maar de mens die daar is. Ik maak dat hier mogelijk. Het is niet dit huis dat dit mogelijk maakt, dat gevestigde en niet gevestigde kunst elkaar ontmoet, want dat is het nou eenmaal. Want er komen hier ook uit het dorp. Er is hier ook gevestigde cultuur en die komt ook in mijn huis. Er zijn ook best bekende kunstenaars die bij mij thuis komen.. En die ontmoeten dan weer niet bekende kunstenaars of zelfs mensen waarvan niet bekend was dat ze kunstenaar zijn.

M: Dus in die zin. Het enige wat zo'n huis.. Het is een materieel stuk van bakstenen en glas, dat die ontmoeting faciliteert? Voorderest de mensen die de ontmoeting hebben, maken het mogelijk.

R: Er gaan hier meer kunstenaars de deur uit, dan er naar binnen gaan. Zo gauw ik hier was, maar dat heeft ook moeten groeien. De eerste negen en een half jaar dat ik voor de organisatie werkte, had ik amper tijd om dat te stimuleren in andere mensen. Daar ben ik pas erna aan toe gekomen. Omdat mijn eigen creativiteit weer los kwam. Mijn creativiteit was zeg maar heel.. In een dwangbuis gezet. Dat kon zich alleen uit in wat ik aan het doen was voor de organisatie.

M: Dat zie je ook als creatief bezig zijn? Het cureren en programmeren van evenementen?

R: Ja ik wist niet dat ik daar talent voor had. Zoals ik al eerder tegen je zei.. Toen ik nog op school zat, had ik geen idee wat er in mij zat.

M: En Ruigoord heeft dat losgemaakt

R: Ja en daar ben ik deze plek vreselijk dankbaar voor. Ik ben nog steeds heel dankbaar ondanks het hele gebeuren. En hoe lelijker ze tegen mij zijn gaan doen, hoe mooier ik werd.

Robbert Mosk

Date: 1-6-2018

Location: Bickersstraat, Amsterdam

Interview duration: 00:26:47

Max: Kan je jezelf even kort voorstellen?

Robbert: Yes, ik ben Robbert Mosk. Ik ben zessentwintig jaar oud en ik kom al een jaar of tien op Ruigoord. Daar speel ik ook als muzikant en DJ, de afgelopen drie jaren.

M: Drie jaar als DJ, of heb je ook andere dingen gedaan?

R: Nou ik bedenk me dat ik een jaar of acht geleden ook al met een band heb gespeeld, tijdens een festival. Daar speelde ik toetsen in, in een zevenkoppige jazz en funk improvisatie band.

M: Maar wacht hoe lang terug?

R: ja ik was negentien toen, dus zo'n zeven jaar terug.

M: Maar het draaien op feesten heb je niet heel lang terug nog gedaan?

R: Klopt, ik heb tijdens Pinksteren op het poëzie festival 'Vurige Tongen' gedraaid. Dat is altijd van zondag op maandag, op Pinksteren. Er is dan veel ruimte voor poëzie, maar nu speelde Spinvis dan ook met nog andere bands. Veel poëtische zangers of zangeressen, of gesproken woord, beetje van alles wat. Nu is het op Ruigoord niet meer mogelijk om daar te kamperen, wat voorheen niet een probleem was, dus bleven mensen rustig een week kamperen. Er is wel een traditie ontstaan dat de nacht er tussen een feest is in de kerk, om een slaapplek te overkoepelen. Dus toen heb ik gedraaid van half zes in de ochtend tot half acht. En ik heb dat zelfde weekend ook gedraaid op een album release van muzikanten die bevriend zijn. Deze zomer draai ik ook nog een aantal keer, waarvan één keer tijdens een bruiloft in de sérre. Dus er zijn verschillende redenen waarom ik daar draai.

M: Maar je gaat er toch ook vaak heen als bezoeker?

R: Ja maar ik heb er ook veel ge-vrijwilligd, helpen opbouwen en bardiensten gedraaid. Zonder vergoeding. Je hebt een beetje wat jongere generatie die nu daar actief is.. En de oudere generatie is iets minder betrokken bij de programmering of bardiensten regelen, niet allemaal natuurlijk, maar de jongeren die nemen dat stukje een beetje over. Daar zitten dan wat oude middelbare school vrienden van mij tussen.

M: Maar als je er zelf als bezoeker naar toe gaat, naar wat voor evenementen ga je dan?

R: Voornamelijk de festivals, Landjuweel, Vurige Tongen was ik dan dit jaar voor het eerst. Ik ging ook naar het reggae festival, maar dat is in het verleden een paar keer afgelast.

M: Want je houdt van reggae?

R: Ik ben een verschrikkelijke reggae fan. Ik draai het alleen niet zo heel veel meer, maar heb het vroeger veel geluisterd. Maar de hele sfeer is gewoon top, dan blijven ze kamperen, worden ze wakker met een joint in hun mond. Gezinnetjes, hondjes, alles liep er dan rond.

M: Maar wat voor sfeer is dat? Als je je ogen dicht doet, naar die plek toe gaat, wat is dat dan voor sfeer? Wat voor mensen zijn daar?

R: Nou een hele mengelmoes van alles wat. Hangt ook van het festival zelf af. Op het reggae festival kwamen voornamelijk wat rustigere mensen af, rasta's, reggae liefhebbers. Maar nog steeds van alles wat, oud en jong. Bij Vurige Tongen is het ook meer een familie camping achtige sfeer. Landjuweel is steeds meer commerciëler geworden door de commerciëlere klussen die ze hebben gedaan, net als Georgie's Wuntergarten. Chasin' the Hi-Hat die daar dingen neerzet, zoals Manifestival, is er ook een voorbeeld van. Toen zijn heel veel mensen geïntroduceerd aan de plek Ruigoord, maar niet zo zeer aan de sfeer die ik er van ken. Bijvoorbeeld Landjuweel was super goed bezocht, maar eigenlijk over (bezocht). Te veel mensen waren er eigenlijk op dat festival. Dan merk je ook dat een stuk hipper en jonger publiek uit bijvoorbeeld Amsterdam Zuid er op afkomt, mensen die je daar niet zo snel zou verwachten

M: Schaadt dat zo'n plek, denk je?

R: Hmmm. Wat Ruigoord bijzonder maakt is dat het altijd een hele idealistische plek is geweest. Op het moment dat het werd gekraakt was het nog rauw, toen zijn er vrij snel wat kunstenaars ingetrokken en toen is het meer een

community geworden, die hebben echt hun idealen daar neergezet. En vanaf het begin al gestreden tegen de boze buitenwereld, de gemeente en de bedrijven die hun terrein willen gebruiken. Er zijn nu silo's naast gebouwd, er zijn allemaal schepen die daar aangemeerd liggen en allemaal andere gebouwen die er niet waren in de tijd dat het net gekraakt was. Toen was het allemaal weiland en water.

M: Ja ik was er vandaag nog en het is zo'n surrealistisch gezicht. Als je dan die weg oploopt, zo tussen die bomen, dan heb je dat kerkje, niet een hele grote kerk. Maar wel een kerk met een toren, waardoor je zelf klein lijkt. Maar door die silo's wordt dat kerkje ineens een soort poppenhuis. En dan ga je naar de kerk toe zie je aan het einde van de weg een gigantisch vrachtschip boven de bomen uit steken. Alsof het zo het dorp binnen komt varen.

R: Ja links die gigantische silo's en dan als je binnenkomt die hele rij windmolens. Dat contrast maakt gewoon extra duidelijk hoe de situatie is. Zoals je kan zien is het niet helemaal in harmonie daar.

M: Maar wat is er volgens jou.. Het wordt populairder, Landjuwel enzo. Hoe vaak ben je daar al geweest?

R: Ja al tien jaar ofzo, maar misschien een paar keer overslagen. Maar ik heb er de eerste keren ook geholpen met een podium bouwen en zo. Dan blijf je daar een week kamperen met je eigen tentje om te helpen. Met een groep mensen die expertise hebben. In bouwen of theatervoorstellingen maken. Als één groep deden ze dat. Dat is het 'at world's end stage'. Als je de weg volgt, daar rechts bij die boten, dat was vroeger allemaal riet, maar dat is nu helemaal platgegooid. Voor een groot deel. Een paar dingen zijn nog blijven staan daar. Het was heel typisch hoe Ruigorod toen was. Geld is geen issue, je wilt iets moois en magisch neerzetten daar. Iedereen heeft z'n eigen expertise. De een muzikant, de ander technicus. Mensen moeten ook eten, dus er is een afwas rooster, we haalden zelf eten door het weggegooid spul van Marqt op te halen en er mee te koken.

M: Maar wat is daar dan aan veranderd? Want je hebt over een tijdsspanne van tien jaar het festival meekunnen maken.

R: Nou in het begin kwam ik er meer als bezoeker en af en toe vrijwilliger achter de bar. Een hele relaxte vibe heerste er. Mensen die op het terrein kamperen. Op een gegeven moment branden mensen hun tent uit en met een tandenborstel in de mond begroet je dan elkaar. Gewoon heel laagdrempelig. Iedereen is gewoon chill met elkaar. Of je nou een punker bent, reggae fan, uitgesproken hippie, dat maakt allemaal niet uit, het is gewoon super saamhorig. Iemand die daar toen voor het eerst was zei: "het is gewoon net een groot buurtfeest". Je woont gewoon een tijdje samen en doet allemaal leuke dingen.

M: Maar nu niet meer?

R: Nou nu mag er dus niet meer gekampeerd worden op het terrein. Daar waar die silo's zijn was vroeger waar ook gekampeerd werd. Dat is later verplaatst naar op het terrein zelf, binnen de dijk. Maar dat mag sinds een paar jaar ook al niet meer. Meestal gebruiken ze dan de parkeer plaats, daar kan je dan ook slapen. Maar dat is buiten het festival zelf, dus wat dat betreft is het iets meer van elkaar afgedreven.

M: Merk daar ook iets van in de programmering?

R: Met programmering merk je de afgelopen jaren dat de gemeente enorm heeft ingegrepen. Dat er voor het eerst in 45 jaar een nachtklok was, dat alles gewoon klaar moet zijn. Dat is zo niet eigen voor Ruigoord. Dan merk je ook dat er in sfeer een hoop op de proef wordt gesteld. Mensen worden daar droevig van. Mensen moeten dan

wijken en bezwijken onder de krachten van de bureaucratie. In die zin merk je een hele duidelijke verandering, dat is de grootste verandering. Er wordt gewoon veel gereguleerd. Tijdens Vurige Tongen werden ook boetes uitgedeeld aan mensen die dan toch probeerden een tentje op te zetten. Dat creëert natuurlijk wel wat spanningen.

M: Maar de dingen die daar te doen zijn, de festivals enzo. Hoe onderscheidt dat zich van de rest van Amsterdam, in alle opzichten.

R: Nou het is zoals het daar zelf ook noemen: “een kosmisch lek”. Het valt heel erg buiten de structuren van een drukke stad als Amsterdam, waar het druk is en gehaast met veel mensen en bedrijven heel dicht op elkaar. Alles ontwikkelt heel snel. Ruigoord is meer een houdbaar, tijdlozer recept, houdt meer aan z’n idealen vast: een creatieve broedplaats of vrijhaven voor cultuur. Dat merk je er aan dat er veel verschillende culturen en mensen van verschillende achtergronden of landen daar bij elkaar komen. Ik blijf me er over verbazen. De plek lijkt zo los te staan van alles gewoon. Op zo veel vlakken; de mensen die er komen, de mensen die er wonen, hoe het er uit ziet, het is een grote Efteling gewoon. Met overal versiersels en kunstwerken en creatieve uitspraken. De bomen worden niet gekapt. Het is een gezellige bende, veel meer in harmonie, dan in Amsterdam. Of schijnbaar, want in binnen Ruigoord zelf heb je ook een hoop ego’s die een allemaal dingen vinden die niet met elkaar in harmonie zijn. Die rust denk ik, die unieke kwaliteit zorgt ook dat ik er al een tijd kom. De eerste keer dat ik er kwam had ik al zoiets van “wauw, wat is dit voor plek”. Zeker als ik er dan een paar dagen ben, heb ik het gevoel dat ik op vakantie ben geweest. Er zijn gewoon andere regels, sociale regels, qua muziek ook. Ze bieden een podium voor goa-trance, reggae, wereldmuziek, kleinschalige theatervoorstellingen. Het is een beetje schenentrappen tegen de gevestigde orde.

M: Denk je dat dat nodig is?

R: Nou die dingen ontstaan gewoon altijd en op een gegeven moment ook weer verdwijnen, helaas. Maar ik denk dat dat heel erg nodig is. Maar om die reden denk ik ook.. Stel dat Ruigoord zou moeten verdwijnen, dan zal Ruigoord doorleven op andere manieren.

M: Maar in de stad dan?

R: Nee wel buiten de stad, omdat mensen daar te dicht op elkaar wonen. Dan krijg je al heel snel boetes aan je broek, als je een nachtje doorgaat en het volume net te hoog is. Maar ook door het drugsgebruik. Daar is gewoon een heel sterk gedoogbeleid. Mensen mogen gebruiken wat ze willen. Er zijn gewoon ethische waarden waarop je wordt afgekeurd. In de stad is dat niet zo. Als je wordt gepakt, dan moet je naar het bureau. Ik denk dat deze dingen alleen in deze hoedanigheid kunnen bestaan, afgezonderd.

M: waarom denk je dat deze plekken belangrijk zijn voor een stad als Amsterdam?

R: Ik denk dat veel mensen, waaronder ik, behoefte hebben aan creatieve vrijheid en sociaal een alternatief, en op creatief muzikaal en theateraal vlak. Van een geordende, gestructureerde, super drukke stad waar je met ellebogenwerk alleen “ver” kan komen. Als DJ of muzikant moet je jezelf echt profileren, er zijn duizenden anderen die het zelfde als jij willen.

M: en dat gevoel is bij Ruigoord minder?

R: Bij Ruigoord gaat het niet echt om het geld, want dat is er niet; alles wat daar gebeurt sluit meer aan op idealisme. En wat er veel gebeurt op festivals, op festivals die op Ruigoord worden georganiseerd door andere organisaties, organisaties aan wie het terrein wordt verhuurd zodat ze kunnen blijven bestaan, dat zijn gewoon gigantische organisaties die makkelijk geld maken. Dat is een hele andere insteek en daarom zo contrasterend dat het op een plek als Ruigoord plaats heeft gevonden.

M: Ze zijn teruggefloten door de gemeente geloof ik. Van de gemeente mag het niet meer.

R: Dat hoorde ik ook, dat ze gezeik hadden dat ze niet de juiste hekken hadden, controle op drugs, op wie er wel en niet in mag. Daar hebben ze flink bovenop gezeten. Maar ik weet niet of de festivals de boosdoener zijn. Festivals van andere organisaties.

M: Oh nee t ging niet om de festivals, maar dat het buiten de bezoekerscapaciteit is gegaan.

R: Ja dat was toen met Landjuweel, twee jaar terug het geval. Toen was het echt te druk. Er is toen een dode gevallen, een natuurlijke dood, maar dat werd wel gebruikt als argument dat het gevaarlijk druk was. Dat had in feite geen relatie.

M: Het wordt gebruikt om?

R: Door de gemeente, die via de media of met behulp van media een boodschap uitstuurt dat Ruigoord een onveilige plek is die meer gereguleerd moet worden.

M: Hoe zou Amsterdam er uitzien zonder een plek als Ruigoord?

R: Nou een stuk kleurlozer en saaier, gefrustreerder. Denk ik. Het is een uitlaatklep. Een plek om de vrijheid te vieren. Als dat niet kan, omdat het in de stad te druk is en alles binnen muren gereguleerd wordt. Dan kan je dat gevoel van vrijheid niet uiten. Voor een hoop mensen is dat een frustratie. Als artiest, Dj, muzikant en artiest is dat iets waar ik altijd naar op zoek ben, naar een alternatief voor wat er al is. Want er is al veel van het zelfde. Er is denk ik ook behoefte aan een ander geluid. Dat mensen zichzelf kunnen verliezen en verrast kunnen worden. Dat het niet altijd maar voorspelbaar is en het zelfde.